

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Rekreasyon Yönetimi

Rekreasyon Yönetimi

Yüksek Lisans

**REKREASYON ETKİNLİKLERİNE KATILAN BİREYLERİN
LİDERLİK DAVRANIŞLARINI VE SOSYAL BECERİLERİNİ TESPİT ETMEYE
YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA**

Hulisi Habib UMAÇ
ORCID: 0000-0002-6702-1549

Danışman
Doç. Dr. Murat KOÇYİĞİT
ORCID: 0000-0002-2250-415X

Konya – 2021

ÖN SÖZ (TEŞEKKÜR)

Yüksek lisans eğitimim boyunca her türlü yardım ve fedakârlığı sağlayan, bilgi, tecrübe ve güler yüzü ile çalışmama ışık tutan değerli hocam ve yüksek lisans danışmanım Doç. Dr. Murat KOÇYİĞİT'e, ilk danışmanım olan Doç. Dr. Murat ERDOĞDU'ya anabilim dalı hocalarıma ve tez savunma jürimde görüş ve önerileriyle katkı da bulunan kıymetli hocalarıma teşekkür eder, saygılar sunarım.

Hulisi Habib UMAÇ

Temmuz 2021

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ (TEŞEKKÜR).....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
TEZ KABUL.....	viii
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU	ix
BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ	x
ÖZET	xi
ABSTRACT.....	xii
GİRİŞ	13
BÖLÜM 1	15
1.1. REKREASYON KAVRAMI.....	15
1.2. REKREASYONUN TARİHSEL GELİŞİMİ	17
1.2.1. Dünyada Gelişimi.....	17
1.2.1.1. İlk Çağlardan Sanayi Devrimine Kadar	17
1.2.1.2. Sanayi Devriminden Günümüze Kadar	18
1.2.2. Türkiye’de Gelişimi	19
1.2.2.1. İlk Çağlardan Cumhuriyet’e Kadar	19
1.2.2.2. Cumhuriyet’ten Günümüze Kadar	20
1.3. REKREASYONUN ÖZELLİKLERİ	20
1.4. REKREASYON İHTİYACI VE REKREASYONUN YARARLARI	22
1.4.1. Fiziksel Yararlar.....	22
1.4.2. Toplumsal Yararlar	23
1.4.3. Psikolojik Yararlar	23
1.5. REKREASYON ETKİNLİKLERİ VE ÇEŞİTLERİ	24
1.5.1. Spor Etkinlikleri.....	25
1.5.2. Müzik, Dans ve Resim Etkinlikleri	25
1.5.3. Basit Eğlenceler	25
1.5.4. Hobiler	25
1.5.5. Oyunlar	26
1.5.6. Sosyal Etkinlikler	26
1.5.7. Açık Hava Etkinlikleri.....	26
1.5.8. İnsani Hizmetler	26
1.5.9. Rahatlama	26
1.6. REKREASYON ETKİNLİKLERİNİN SINIFLANDIRILMASI.....	26
1.6.1. Etkinliklere Katılma Şekline Göre Rekreyasyon.....	27

1.6.1.1. Aktif Rekreasyon.....	27
1.6.1.2. Pasif Rekreasyon	27
1.6.2. Yerel Sınıflamaya Göre Rekreasyon.....	27
1.6.2.1. Kentsel Rekreasyon	27
1.6.2.2. Kırsal Rekreasyon	27
1.6.3. Mekânsal Açından Rekreasyon	28
1.6.3.1. Açık Alan Rekreasyonu.....	28
1.6.3.2. Kapalı Alan Rekreasyonu	28
1.6.4. Katılımcıların Sayısına Göre Rekreasyon	28
1.6.4.1. Grup Rekreasyonu	28
1.6.4.2. Bireysel Rekreasyon	29
1.6.5. Fonksiyonel Açından Rekreasyon	29
1.6.5.1. Ticari Rekreasyon.....	29
1.6.5.2. Sosyal Rekreasyon.....	29
1.6.5.3. Estetik Rekreasyon	29
1.6.5.4. Entelektüel Rekreasyon	29
1.6.6. Zamansal Açından Rekreasyon	30
1.6.6.1. Günlük Rekreasyon	30
1.6.6.2. Tatil Rekreasyonu.....	30
1.6.6.3. Değişken Rekreasyon	30
1.7. REKREASYON ETKİNLİKLERİNE KATILIMIN FAYDALARI	30
1.7.1. Eğitsel Faydalar.....	31
1.7.2. Psikolojik Faydalar.....	31
1.7.3. Sosyal Faydalar	31
1.7.4. Estetik Faydalar.....	32
1.7.5. Rahatlama Faydası	32
1.7.6. Fizyolojik Faydalar	32
1.8. REKREASYON ETKİNLİKLERİNE KATILIMI ETKİLEYEN UNSURLAR.....	32
1.8.1. Sezonluk Engeller	33
1.8.2. Finansal Kaynaklar ve Rekreasyon Alanlarının Ulaşılabilir Olması	34
1.8.3. Cinsiyet ve Sosyal Sınırlamalar	34
1.8.4. Kaynaklar ve Moda	35
BÖLÜM 2	36
2.1. LİDERLİK KAVRAMI.....	36
2.2. LİDERLİK YAKLAŞIMLARI	37
2.3. REKREASYONDA LİDERLİK	38
2.4. REKREASYON LİDERLİĞİNİN SINIFLANDIRILMASI.....	40
2.4.1. Belediyeler ve İlçe Yönetimleri	40

2.4.2. Eyalet ve Federal Yönetimler	41
2.4.3. Gönüllü Örgütler	41
2.4.4. Terapatik Rekreasyon	41
2.4.5. Ticari Örgütler	41
2.5. REKREASYON LİDERİNİN SORUMLULUKLARI.....	42
2.5.1. Rekreasyon Liderinin Liderlik Ettiği Grup Üyelerine Karşı Sorumlulukları	42
2.5.2. Rekreasyon Liderinin Toplumla Karşı Sorumlulukları	42
2.5.3. Rekreasyon Liderinin Mesleğine ve Görevine Karşı Olan Sorumlulukları	42
2.5.4. Rekreasyon Liderinin Kendisine Karşı Olan Sorumlulukları	42
2.5.5. Rekreasyon Liderinin Çalıştığı Kuruma Karşı Sorumlulukları	42
2.6. REKREASYONDA LİDERLİK ROLÜNÜN FARKLILAŞMASI	43
2.6.1. Danışmacı Liderlik	43
2.6.2. Kontrolcü Liderlik	43
2.6.3. İlgisiz Liderlik	43
2.6.4. Görev Yanlısı Liderlik	44
2.7. REKREASYON LİDERİNİN KARAR VERME BECERİSİ.....	44
2.8. KARAR ALMA SÜRECİ.....	45
2.8.1. Başarıya Ulaşmak İçin Gerekli Ortamın Hazırlanması	45
2.8.2. Konunun Çerçevesinin Çizilmesi.....	46
2.8.3. Çeşitli Seçeneklerin Sağlanması	46
2.8.4. Çeşitli Seçenekleri Değerlendirme	46
2.8.5. En Uygun Seçeneğin Tercih Edilmesi.....	46
2.9. LİDERLİK DAVRANIŞI VE BAZI TİPLERİ.....	47
2.9.1. Demokratik Liderlik	47
2.9.2. Otoriter Liderlik	48
2.9.3. Tam Serbesti Tanıyan Liderlik	48
2.9.4. Antrenör Tipi Liderlik	48
2.9.5. Katılımcı Liderlik.....	49
2.9.6. Dönüştürücü Liderlik	49
BÖLÜM 3	51
3.1. REKREASYON VE SOSYALLEŞME İLİŞKİSİ.....	51
3.2. SOSYAL BECERİLER	53
3.2.1. Sosyal Beceriyle İlişkili Bazı Kavramlar	54
3.2.1.1. Sosyal Gelişim	54
3.2.1.2. Sosyal Yeterlilik	55
3.2.1.3. Sosyalleşme.....	55
3.3. SOSYAL BECERİNİN ÖNEMİ.....	56
3.3.1. Sosyal Beceri Eksikliğinin Bireylerdeki Etkisi.....	57

3.4. SOSYAL BECERİLERİN SINIFLANDIRILMASI	58
3.5. SOSYAL BECERİ EĞİTİMİ.....	60
3.5.1. Sosyal Beceri Eğitiminde Kullanılan Bazı Yöntemler	62
3.6. SOSYAL BECERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ	64
3.7. SOSYAL BECERİLER VE LİDERLİK.....	66
3.8. LİDERLİK DAVRANIŞI İLE SOSYAL BECERİLER İLİŞKİSİ.....	67
BÖLÜM 4	69
ARAŞTIRMA TASARIMI.....	69
4.1. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	69
4.2. ARAŞTIRMA BULGULARI	70
4.2.1. Katılımcıların Sosyo-Demografik Özellikleri	70
4.2.2. Katılımcıların Liderlik Davranışlarına Yönelik Tanımlayıcı İstatistikleri	71
4.2.3. Katılımcıların Sosyal Beceri Değişkenlerine Yönelik Tanımlayıcı İstatistikleri ...	72
4.2.4. Liderlik Davranışları Soru Materyali Faktör Analizi	72
4.2.5. Sosyal Beceriler Soru Materyali Faktör Analizi	74
4.2.6. Liderlik Davranışı ve Sosyal Beceriler İlişkisi Korelasyon Analizi	75
4.2.7. Sosyo-Demografik Değişkenlere Göre Liderlik Davranışı ve Sosyal Beceriler Faktörü Fark Testleri (t-Testi / ANOVA)	75
4.2.7.1. Cinsiyet Değişkenine Göre Liderlik Davranışı ve Sosyal Becerilere İlişkin Fark Testi Sonuçları (t-Testi)	76
4.2.7.2. Medeni Duruma Göre Liderlik Davranışı ve Sosyal Becerilere İlişkin Fark Testi Sonuçları (t-Testi)	76
4.2.7.3. Yaş Değişkenine Göre Liderlik Davranışı ve Sosyal Becerilere İlişkin Fark Testi Sonuçları (ANOVA).....	76
4.2.7.4. Eğitim Durumu Değişkenine Göre Liderlik Davranışı ve Sosyal Becerilere İlişkin Fark Testi Sonuçları (ANOVA)	77
4.2.7.5. Gelir Durumu Değişkenine Göre Liderlik Davranışı ve Sosyal Becerilere İlişkin Fark Testi Sonuçları (ANOVA)	77
TARTIŞMA ve SONUÇ	78
KAYNAKÇA	81
EKLER	85
ÖZGEÇMİŞ.....	87

TEZ KABUL

Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Hulisi Habib UMAÇ tarafından hazırlanan '*Rekreasyon Etkinliklerine Katılan Bireylerin Liderlik Davranışlarını ve Sosyal Becerilerini Tespit Etmeye Yönelik Araştırma*' başlıklı tez tarafımızdan amaç, kapsam ve kalite yönünden değerlendirilmiş olup, 05/07/2021 tarihinde gerçekleştirilen savunma sınavında Rekreasyon Yönetimi Anabilim Dalı, Rekreasyon Yönetimi Bilim Dalı *Yüksek Lisans* olarak oy birliği ile kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri		
	Unvanı Adı Soyadı	İmza
Danışman	Doç. Dr. Murat KOÇYİĞİT	
Üye	Doç. Dr. Mehmet DEMİREL	
Üye	Doç. Dr. Murat ERDOĞDU	

TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

“Rekreasyon Etkinliklerine Katılan Bireylerin Liderlik Davranışlarını ve Sosyal Becerilerini Tespit Etmeye Yönelik Araştırma” başlıklı tez çalışmamın toplam **81** sayfalık kısmına ilişkin, 24.05.2021 tarihinde tez danışmanım tarafından **Turnitin** adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı **%18** olarak belirlenmiştir.

Uygulanan filtrelemeler:

1. Tez kabul sayfası hariç
2. Tez çalışması orijinallik raporu sayfası hariç
3. Bilimsel etik beyannamesi sayfası hariç
4. Önsöz hariç
5. İçindekiler hariç
6. Simgeler ve kısaltmalar hariç
7. Kaynakça hariç
8. Alıntılar dâhil
9. 7 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Necmettin Erbakan Üniversitesi Tez Çalışması Orijinallik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve tez çalışmamın, bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranlarına göre intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

24.05.2021

Hulisi Habib UMAÇ

Doç. Dr. Murat KOÇYİĞİT

BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ

Bu tezin tamamının kendi çalışmam olduğunu, planlanmasından yazımına kadar tüm aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez hazırlama kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını ve bu kaynakların kaynakça listesine eklendiğini beyan ederim.

05.07.2021

Hulisi Habib UMAÇ

ÖZET

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
Rekreasyon Yönetimi
Rekreasyon Yönetimi
Yüksek Lisans Tezi

REKREASYON ETKİNLİKLERİNE KATILAN BİREYLERİN LİDERLİK DAVRANIŞLARINI VE SOSYAL BECERİLERİNİ TESPİT ETMEYE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA

Hulisi Habib UMAÇ

Rekreasyon etkinlikleri toplumsal ve bireysel açıdan önemli bir role sahiptir. Kişisel rahatlama ve mutluluk gibi psikolojik etkilerinin yanında, ekonomik, kültürel ve toplumsal bir değere sahiptir. Rekreasyon etkinliklerinin psikolojik katkıları arasında eğlenme, dinlenme, rahatlama ve motive olma gibi öğeler yer almaktadır. Bununla birlikte, boş zamanlarını değerlendirmek için kolektif etkinlik yapan bireylerin etkinliklere dâhil olma, etkinliklerden zevk alma, yönlendirme, yol gösterme ve sosyal beceriler gibi kişisel özellikleri gelişim göstermektedir. Bu doğrultuda araştırmanın amacı, rekreasyon etkinliklerine katılan bireylerin liderlik davranışları ile sosyal becerileri arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını tespit etmektir. Bununla birlikte çalışmanın bir diğer amacı ise rekreasyon etkinliklerine katılan bireylerin liderlik davranışlarına ve sosyal becerilerine yönelik betimleyici bulgulara ulaşmaktır. Bu doğrultuda araştırmanın evrenini, rekreasyon etkinliklerine katılan bireyler oluşturmaktadır. Ancak, araştırma kapsamında rekreasyon etkinliklerine katılan bireylerin tamamına ulaşmak zaman kısıtı, maliyet ve örnekleme ulaşım zorluğundan dolayı, araştırma olasılığa dayalı olmayan örnekleme türlerinden kolayda örnekleme yöntemi ile belirlenen tarihler arasında online olarak gerçekleştirilmiştir (n=465). Araştırma bulguları doğrultusunda rekreasyon etkinlikleri ile bireylerin, motivasyon, problem çözme, takdir etme, yardım etme, bireysel saygı, bakış açısı (vizyon), farkındalık, empati, samimi davranış, planlama, ilgi vb. gibi liderlik özelliklerinin gelişim gösterdiği tespit edilmiştir. Ayrıca, işbirliği, beden dili öğelerini kullanma, iletişim sürecini yönetebilme, interaktif iletişim kurma, ilişkileri yürütebilme kabiliyeti, kişilerarası iletişim, duygu yönetimi vb. gibi de sosyal beceriler özelliklerinin de gelişim gösterdiği belirlenmiştir. Öte yandan, rekreasyon etkinliklerine katılan bireylerin liderlik davranışları ile sosyal becerileri arasında orta kuvvette ve anlamlı bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir ($r=0,641$; $p<0,001$).

Anahtar Kelimeler: Liderlik Davranışları, Sosyal Beceriler, Rekreasyon, Rekreasyon Etkinlikleri

ABSTRACT

Necmettin Erbakan University, Graduate School of Social Sciences
Recreation Management
Recreation Management
Master Thesis

A STUDY ON DETERMINING THE LEADERSHIP BEHAVIORS AND SOCIAL SKILLS OF INDIVIDUALS PARTICIPATING IN RECREATION ACTIVITIES

Hulisi Habib UMAÇ

Recreation activities have an important role in social and individual aspects. In addition to its psychological effects such as personal relaxation and happiness, it has an economic, cultural and social value. Among the psychological contributions of recreational activities, there are elements such as having fun, resting, relaxation and motivation. On the other hand, personal characteristics of individuals who engage in collective activities to make use of their spare time such as being involved in activities, enjoying the activities, directing, guiding and social skills improve. Accordingly, the aim of the study is to determine whether there is a significant relationship between leadership behaviors and social skills of individuals participating in recreational activities. However, another aim of the study is to reach descriptive findings about leadership behaviors and social skills of individuals participating in recreational activities. Accordingly, the universe of the research consists of individuals participating in recreational activities. However, due to time constraints, cost and difficulty of sampling access to all individuals participating in recreational activities within the scope of the research, the research was conducted online between the dates determined by the appropriate sampling method, one of the non-probabilistic sampling types (n=465). In line with the findings of the research, it has been determined that the leadership characteristics of individuals such as motivation, problem solving, appreciation, helping, individual respect, perspective (vision), awareness, empathy, sincere behavior, planning, interest have improved with recreational activities. In addition, it was determined that social skills characteristics such as cooperation, using body language elements, managing the communication process, establishing interactive communication, managing relationships, interpersonal communication, and emotion management also improved. On the other hand, it was determined that there is a moderate and significant relationship between leadership behaviors and social skills of individuals participating in recreational activities ($r=0.641$; $p<0.001$).

Keywords: Leadership Behaviors, Social Skills, Recreation, Recreation Activities

GİRİŞ

Rekreasyon bireylerin boş zamanlarını anlamlı kılmak için yapılan etkinliklerdir. Rekreasyon, çok çeşitli aktiviteler, alternatifler kapsar. Rekreasyon, bireye mutluluk sağlar. Rekreasyonun her bireye göre bir amacı vardır. Aynı etkinlik içerisinde görev alan bireylerin aldıkları haz duygusu bireyden bireye farklılık gösterebilir. Rekreasyon bireyler için evrensel bir gereksinimdir. İnsanlar rekreasyonel etkinliklere dâhil oldukları zaman aktiviteler, zaman, çevre ve psikolojik durumları tarafından uyarılmaktadırlar ve bu durumdan kaynaklı farklı psikolojik, iktisadi, fizyolojik ve toplumsal etkiler gün yüzüne çıkmaktadır.

Rekreasyon etkinlikleri, refah seviyesi yüksek ülkelerde bununla beraber gün geçtikçe gelişim kaydeden diğer ülkelerde popüleritesinde artış gözlemlenmektedir. Rekreasyon etkinliklerinin artması ile beraber rekreasyon liderliği kavramı karşımıza çıkmaktadır. Rekreasyon liderinden beklenen, boş zamanlarını değerlendirmek için kolektif etkinlik yapan bireylerin etkinliklere dâhil olumundan zevk almalarını sağlamak, onları etkinliklere yönlendirmek, katılımcılara yol göstermek ve katılımcıları etkilemektir. Rekreasyon, meydana çıkardığı uygulama amaçlarıyla, toplumsal ve kişisel açıdan bir hayli mühim işlevler üstlenmiştir. Kişisel rahatlık ve mutluluk yanında, rekreasyon uygulamaları, önemli ekonomik, kültürel ve toplumsal değer taşımaktadır. Rekreasyon lideri, bu sorumlulukların yerine düzenli bir şekilde getirilebilmesi için büyük önem arz etmektedir.

Rekreasyon ifadesini tanımlarken onun sosyalleştirme gücünü göz ardı etmemek gerekir. Sosyalleşme ile beraber bireyler, bir takım gruplarla temas sağlar ve üye olduğu da gözlemlenir. Rekreasyonun önemli faydalarından biriside bireylerin başta kendisiyle olmak üzere ve çevresindeki diğer kişilerle dengeli ve uyumlu bir iletişim sağlamasına yardımcı olmasıdır. İnsanlar rekreasyon etkinliklerini, ister tek başına isterse grup halinde gerçekleştirsin, sosyalleşme gereksinimini karşılamış olur. Bireylerin kendi yaşam stillerini oluşturmasında en etkili unsur sosyalleşmedir. Bireyin bulunduğu çevrede kabul görmesi, kendisinden beklenenler ve kendi isteği arasındaki bağlantıyı sağlayabilmesi için çevresi ile uyumlu ilişkiler kurabilmesi gerekir. Sosyal becerisi gelişmiş olan liderler; bireylerle rahat ilişki kurabilen, bireylerin hislerini ve tepkilerini doğru biçimde okuyabilen, onları yönlendirip, organize eden ve çalıştığı her bireyin karşılaşacağı problemler karşısında o problemin üstesinden gelebilmesini sağlayan kişilerdir. Rekreasyon etkinliğini yöneten liderin ne tür bir liderlik modeli sergileyeceği o etkinliğe katılan bireylerin, sosyal becerileri ile ilişki içerisindedir.

Bu doğrultuda araştırmanın amacı; rekreasyon etkinliklerine katılan bireylerin liderlik davranışları ile sosyal becerileri arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını tespit etmektir. Bununla birlikte çalışmanın bir diğer amacı ise rekreasyon etkinliklerine katılan bireylerin liderlik davranışlarına ve sosyal becerilerine yönelik betimleyici bulgulara ulaşmaktır. Bu bağlamda rekreasyon etkinliklerine katılan bireylerin oluşturduğu örneklem grubu üzerinden liderlik davranışları ile sosyal beceriler arasındaki ilişki araştırılmıştır.

BÖLÜM 1

1.1. REKREASYON KAVRAMI

Rekreasyon ifadesi Latince yenilenme, yeniden üretme anlamındaki “Recreate” ifadesinden türetilmiştir. İlerleyen senelerde yeni kelimelerin eklenmesi ile “ruhun canlandırılması, yeniden doğum” manasında telaffuz edilmiştir. Rekreasyonun Türkçe ifadesinin karşılığı, sürekli karşımıza çıkan serbest zamanları değerlendirme şeklinde ifade edilebilmektedir. Gerçekte rekreasyon tazelenme deneyimi, standarttan kaçış, canlanmaya karşılık gelmektedir (Yüncü vd., 2013).

Günümüzde rekreasyonun birbirine benzer birçok tanımı mevcut olarak karşımıza çıkabilmektedir. Rekreasyonun evrensel manada en genel tanımlarından birisi, şahısların boş zamanları süresince, seçenekler arasında kendi benlikleri ile seçim yapabildikleri, eğlence, zevk ve memnuniyet amacıyla bireysel ya da grup halinde gerçekleştirdikleri herhangi bir faaliyettir. Başka bir tanımda ise rekreasyon, istek ve dilekleri karşılamak için şahısların boş zamanları süresince hiçbir etki altında kalmaksızın seçimde bulunabildikleri ve kendi rızasıyla katıldıkları aktiviteler olarak ifade edilmektedir (Tütüncü, 2012).

Rekreasyon ifadesi bulunduğumuz bu zaman diliminde birçok yerde karşımıza çıkan sözcüklerden biri haline gelmiştir. Bireylerin birçoğu rekreasyon ve boş zaman ifadelerini birbirinin yerine kullanır vaziyettedir. Lakin bu iki kelime birbirinden farklı anlamları ifade ediyor bulunmaktadır (Öztürk, 2018). Rekreasyon, kişinin ailevi, mesleki, toplumsal sorumluluklarını yerine getirdikten sonra arta kalan zamandan, kendi özgür iradesiyle karar verebileceği bir takım eğlenme, dinlenme, kendini yenileme ve bilgi ve becerilerini arttıracak sosyal aktivitelere katılmasını ifade eder. Diğer bir rekreasyon tanımına değinecek olursak rekreasyon, bireye yaşama sevinci katan eğlendirici, meşgul edici, dinlendirici ve memnuniyet verici aktivitelere dahil olmak suretiyle bedenen ve ruhen bir canlılığı yakalamak (Başoğlu, 2013).

Rekreasyon, ilgi ve alakası ne olursa olsun, her insanın bazı duygusal ihtiyaçlarını karşılamayı kendisine ilke haline getirmiş evrensel bir alandır. Rekreasyon kavramının ana ilkeleri incelendiğinde bazı unsurlar ile karşılaşılır. Bunlar (Can, 2015):

Rekreasyon şahısların boş zamanları süre zarfı içerisinde gerçekleştirir.

Gönüllü katılım temel unsurdur.

Rekreasyon bireyi uyuşukluktan alı koyar diye değerdendirilir.

Rekreasyonun içeriğinde spor, el sanatları, güzel sanatlar, seyahat, oyunlar gibi bir dizi aktiviteyi kapsar.

Rekreasyon dışsal etkenler ya da plaketlerden ziyade bireyin kendi isteği ile harekete geçmektedir.

Rekreasyonda ana kriter memnuniyet ve beğeni arama olmasına rağmen bununla birlikte entelektüel, fiziksel ya da sosyal ihtiyaçlar da rekreasyon katılımına neden olan kriterler olabilmektedir.

Yukarıda belirtildiği üzere boş zaman deneyimi şahıslara göre farklı anlam kazanmaktadır. Bu sebeple şahısların rekreasyon deneyimine yükledikleri anlamlar da farklılaşmaktadır. şahısların rekreasyon deneyimine yükledikleri anlamlar da şu şekilde bahsedilir (Eskier, 2017):

Rutin olandan uzaklaşma.

Zorluklar karşısında kendini sınama.

Grup alışmaları, zorluklara göğüs gerebilme.

Risk, korku ve sıra dışı deneyimler yaşama.

Kişisel imaj geliştirme.

Heyecan, zgrlk, kontrol ve içsel barışı hissetme.

Ortaklık, birlik, arkadaşlık, bir grupla zdeşleşme.

Rekreasyon tanımı, katılımcının fiziksel, psikolojik olarak yeniden yenilenebilmesini, kuvvetlendirile bilmesini, yaşam tecrübesi ve günlük zorlukların üstesinden gelebilme için hazır hale getirilmesini tanımlamaktadır. Rekreasyon sıradan bir zevk ve zaman israfı değildir nk rekreasyon etkinlikleri katılımcı için farklı faydalar sağlayan, marka bir deneyime karşılık gelmektedir. şahısların boş zamanları içerisinde de katıldıkları rekreasyonel aktiviteler farklılık göstermektedir. şahısların boş zaman deneyimleri gibi rekreasyon aktivite tercihleri de şahıstan şahsa farklılık gösterebilmektedir. Örneğin, bir el işi yapmak kimisi için bir aktiviteyken, kimisi için zorunlu bir işi olabilmektedir. Aynı şekilde, aynı şartlar altında ve

benzer zamanlarda rekreasyon etkinlikleri şahıslar için her zaman benzer tatmin sağlamaz ve benzer faydaları olmaz. Bununla beraber rekreasyon aktiviteleri, katılımcıların aktivitelerden faydalanma şekillerine, katılımcıların yaşlarına, kullanılan mekâna göre farklı şekillerde sınıflandırılmıştır (Karaküçük, 1997).

1.2. REKREASYONUN TARİHSEL GELİŞİMİ

1.2.1. Dünyada Gelişimi

1.2.1.1. İlk Çağlardan Sanayi Devrimine Kadar

Tarihsel araştırmalar göstermiştir ki geçmiş kültürlerin hemen hemen hepsinde rekreatif olarak nitelendirilebilecek faaliyetler yer almaktadır. Bu faaliyetler genellikle dinlenme ve eğlenceyle ilgili olmuş ve kimi zaman bireysel kimi zaman grup halinde gerçekleştirilmiştir. Eski çağlardan günümüze kadar uzanan bu faaliyetler geçen zaman içinde çeşitlenerek artmıştır. Tarih öncesi zaman da rekreasyon daha fazla bireyin yaşam mücadelesi ile ilgili olmuştur. Bununla birlikte resim çizmek, mağara boyamak, güreşmek gibi faaliyetler mevcut olarak bilinmektedir. Eski Mısır'da ise rekreasyon aktivitelerine genellikle maddi sıkıntısı olmayan ve yönetici kesim katılmaktaydı. Aktiviteler genellikle bu sınıfların boş zamanlarını değerlendirme maksadıyla tertip ediliyordu. Bu dönemde ki rekreasyon aktivitelerinin büyük bir kısmı sportif aktiviteler, avlanma, dans ve savaş oyunlarından oluşuyordu (Sevil vd., 2012).

Antik dönemde, eski Yunan kentlerinde rekreasyon aktivitelerinin genelini spor gösterileri, güzel sanatlar, felsefe ve bilim ile alakalı aktiviteler oluşturuyordu. Bu medeniyetteki diğer bir rekreasyon aktivitesi de olimpiyat oyunları olmuştur. Olimpiyat oyunları diğer rekreasyon faaliyetlerine göre daha çok bireyi bir araya getirmiştir. Eski Yunan kentlerinde bulunan açık hava gösterimleri merkezlerinde, tiyatro aktivitesi gibi faaliyetler gerçekleştirilmiştir. Roma döneminde gerçekleştirilen rekreasyon aktiviteleri içinde en dikkat çekenini ise gladyatör kavgalarıydı. Lakin bu organizasyona katılanlar genellikle kölelerden oluşmaktaydı. Romalılar ise pasif katılımcılardı. Bu dönemde gerçekleştirilen diğer rekreasyon etkinlikleri de zengin malikanelerinde gerçekleştirilen aktivitelerdi. Orta çağda ise rekreasyon aktiviteleri genellikle lortlardan oluşan üst sınıfın boş zamanlarında gerçekleştirdikleri etkinliklerden oluşmaktaydı. Lortlar hanımefendilerin seyirci olarak davet edildiği savaş turnuvaları düzenlerlerdi. Bununla birlikte bu dönemde hanımefendiler de kendi aralarında ev içinde farklı etkinlikler tertip ederlerdi (Özdemir, 2017).

Kelime manası yeniden diriliş olan Rönesans, İtalya ve Fransa başta olmak üzere diğer Avrupa Ülkelerini de gerek rasyonel düşünce gerek yaşam tarzı boyutunda olumlu manada etkilemiştir bu etkinin göstergesi olarak klasik sanat ve edebiyatın doğuşu gerçekleşmiştir. Aynı zamanda yazılı eserlerin günümüze kadar gelmesinde pay sahibi olmuştur. Bu dönemde birçok maddi koşulu iyi aile boş zamanlarını opera, sergi ve tiyatroya giderek değerlendirirdi. Bu dönemde gerçekleştirilen rekreasyon etkinlikleri genellikle sanatsal aktivitelerden oluşan ve pasif nitelikli aktivitelerdir (Sevil vd., 2012).

1.2.1.2. Sanayi Devriminden Günümüze Kadar

19. yüzyılda gerçekleşen iki büyük devrim vardır. Bunlar ‘‘Sanayi Devrimi’’ ve ‘‘Fransız Devrimi’’ olarak adlandırılır. Biri ekonomik ve sosyal açıdan etki sahibiyken diğeri ise siyasi yönden etkisini göstermiştir. Sanayi devrimi, rekreasyon tarihi içerisinde önemli bir merkeze sahiptir. Sanayi devrimi ile yeni bir sınıf olan işçi sınıfı oluşmuştur. İlk başlarda bu devrim işçi sınıfını olumsuz etkilemiştir. Bu olumsuzluğun sebebi ağır çalışma saatleridir günde yaklaşık 12-13 saat çalışan işçi kesimi geri kalan vakitte fizyolojik ihtiyaçlarını ancak karşılayarak yeni iş gününe hazırlık yapmışlardır. Rekreasyon aktivitelerine vakit ayıramamışlardır (Çelik vd., 2012).

1850’li yıllardan sonra insan haklarının ön plana çıkması, demokrasinin gelişmesi ve bilakis 1919’ da çalışma standartlarının insanileştirilmesi ve işçinin emeğinin sömürsünün engellenmesi maksadıyla ‘‘Uluslararası Çalışma Örgütü’’ kurulmuştur. Bu örgütün kurulması ile birlikte çalışma ilişkilerine köklü değişiklikler yapılmıştır. Başta çalışma saatleri olmak üzere işçi maaşları ile ilgili düzenlemeler yapılmıştır. 1948 yılında Birleşmiş Milletler tarafından yayınlanan ‘‘İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi’’nin 24. Maddesinde de yapılan değişiklikler güvence altına alınmıştır. Bu vesile ile çalışma saatlerinden arta kalan zamanı bireyler rekreasyon aktivitelerine yönelerek değerlendirme fırsatı bulmuşlardır (Sevil vd., 2012).

Bu dönemde üretim yerlerinin sayısının artması sebebiyle kentlere büyük göçler gerçekleşmiştir. Bireyler yoğunlaşan iş hayatı sebebiyle kendilerini rahatlatabilecekleri rekreasyon alanlarının arayışı içerisine girmişlerdir. Bu arayışlar günümüz rekreasyon çeşitlerinin artmasına temel hazırlamıştır.

1.2.2. Türkiye’de Gelişimi

Ülkemiz Türkiye Cumhuriyeti hakkında net bilgilere sahip olmak için başta Osmanlı Devleti olmak üzere ardından Anadolu Selçuklu Devleti ve Orta Asya Türk toplumları hakkında da bilgi birikime sahip olmak gerekir. Günümüzdeki boş zamanı değerlendirme biçimlerinde yukarıda bahsetmiş olduğumuz devletlerin gelenek ve göreneklerinin etkisi mevcuttur.

1.2.2.1. İlk Çağlardan Cumhuriyet’e Kadar

Anadolu öncesi Türk toplumlarında, bireyler cinsiyet ayrımı yapmaksızın hayvancılık ve tarım ile uğraşırlardı. Türk toplumlarında savaş hazırlıkları olmazsa olmazdı bu hazırlıklardan dolayı silah kullanma, savaş stratejileri, binicilik gibi pek çok faaliyet gerçekleştirilirdi. Toy denilen devlet meselelerinin istişare edilip ardından yenilip içilen büyük eğlence faaliyetleri gerçekleştirilirdi (Mahiroğulları, 2016).

Türk tarihinde önemli bir yeri olan Selçuklu Devletinde ise ahilik geleneği ve lonca zanaat örgütlerinin meydana çıkması boş zamanı değerlendirmede etkili olmuştur. Erkekler içerisinde lonca üyesine dâhil olanlar işlerini tamamladıktan sonra yemek vesilesi ile toplanıp bir araya gelirlerdi. Boş zamanı değerlendirmede ahilik de ulaşılması zor olan köylere kadar şenlik ve spor aktivitelerini götürmüştür. Ahilik teşkilatı mensupları bu faaliyetler ile bire bir ilgilenmişlerdir ayrıca faaliyetlere katılan gençlerin başarılarından önce sportmence hareket etmelerine özen göstermişlerdir. Ahilik teşkilatında işten arta kalan zamanda öncelik tasavvuf eğitiminin ardından diğer faaliyetlerindi (Sevil vd., 2012).

Osmanlı döneminde ise rekreasyon aktiviteleri genellikle grup halinde gerçekleştirilirdi çünkü komşuluk ilişkileri önem arz ederdi. Hanımlar kendi arasında bir araya gelerek komşu bir dostunun evinde toplanıp masal, şarkı söyleme, enstrüman çalma gibi faaliyetler gerçekleştirirlerdi. Erkekler ise cihada hazırlık babında atıcılık başta olmak üzere güreş, avcılık, kahveye gitme, spor müsabakalarını yerinde izleme gibi faaliyetler gerçekleştirirdi. Yine bu dönemde han kültürü gelişmiş bilakis buralarda halk ozanlarının önderliğinde müzikal etkinlikler gerçekleştirilmiştir. Bu dönemin sonlarına doğru, çadır tiyatroları önem kazanmıştır günümüzde gerçekleştirilen şehir tiyatrolarının temeli buraya dayanmaktadır.

1.2.2.2. Cumhuriyet'ten Günümüze Kadar

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulması ile beraber sanayileşme ve sanayileşmenin getirmiş olduğu kentleşmede artmış bulunmaktadır bunların neticesinde bireyler gündelik iş hayatından kaçış, rutinden uzaklaşma, kendisini yenileme maksadıyla rekreasyon faaliyetlerine yönelmiş bulunmaktadır. Bu durumun neticesinde tatil ibaresi halk dilinde dolaşmaya başlamıştır. 1925 yılında ücretli yıllık izin hakkının yasalaşması ve hafta tatilinin de ücretli izine dâhil edilmesi ile rekreasyona yönelik olumlu manada farklı bir boyut kazandırmıştır.

Rekreasyon etkinlikleri iklim gereği farklılık göstermiştir uzun kış gecelerinde genelde kapalı alan aktiviteleri tercih edilip bahar mevsiminin gelmesi ile beraber açık alan faaliyetlerine yönelme söz konusu olmuştur. Osmanlı devletinden kalma rekreasyon faaliyetleri de yine etkinliğini günümüzde sürdürmektedir. 1932'de açılan halkevleri, kapsamında gerçekleştirilen edebiyat, güzel sanatlar, tiyatro, lisan, spor faaliyetleri gibi etkinlikler boy göstermiştir. Köy halkının da bu faaliyetlerden mahrum kalmaması için halk evlerinin, köycülük kolu vasıtasıyla bu etkinlikler köylere de taşınmış bulunmaktadır. Cumhuriyet'in kültür politikaları sayesinde 1936 yılında kurulan konservatuarlar, başta üniversiteler olmak üzere ve yerel yönetimlerde yaygınlaşmıştır. İlerleyen senelerde Devlet Opera ve Balesi, Devlet Tiyatrolarını icra edenlere iktidar tarafından destek verilmiş izleyicilere de yeni bir rekreasyon alanı sağlanmış bulunmaktadır (Mahiroğulları, 2016).

Rekreasyon faaliyetleri günümüzde, yerel yönetimlerin desteği ile seviye atlamıştır. Yerel yönetimler kendi bölgesindeki vatandaşlarının eğlenme, dinlenme, spor yapma gereksinimlerini gidermek üzere çeşitli bahçeler, parklar, tiyatro salonları, konservatuarlar açmakta ayrıca yörenin kendisine ait özelliklerine göre faaliyetler düzenleyip çeşitli spor turnuvaları, gençlik şölenleri gibi faaliyetleri gerçekleştirmektedirler. Belediyelerin gerek maddi gerek manevi desteği ile daha sağlıklı ortamlarda gerçekleştirilen bu aktiviteler gün geçtikçe daha iyi seviyeye doğru adım atmakta olduğu gözlemlenmektedir.

1.3. REKREASYONUN ÖZELLİKLERİ

Rekreasyon faaliyetleri, şahısların hayatındaki birçok problemden kurtulmasını ve şahsın kendisini geliştirmesine yardımcı olarak, bireyin çevresi ile olan ilişkilerini ve sosyo-kültürel uyumuna önemli katkı sağlamaktadır. Rekreasyonun bugüne kadar yapılmış olan tanımları ile ilişki içerisinde olarak, rekreasyon faaliyetlerinin dahil olanlara ruhsal denge,

mutluluk, rekabet etme gücü, yaratıcılık, özgürlük, tatmin, fiziksel kondisyon ve olaylara daha geniş bakma becerisi gibi yetenekler kazandırılması beklenir (Öztürk, 2018).

Rekreasyonun pek çok bilimsel araştırmacı tarafından kabul görmüş birtakım hususiyetleri ön plana çıkmaktadır. Bunlar rekreasyonu diğer aktivitelerden, kavramlardan farklı kılan temel özellikleridir. Bu özellikler şunlardır (Sevil vd., 2012).

Rekreasyon bireylerin boş zamanlarını anlamlı kılmak için yapılan etkinliklerdir. Kâr amacı gütmeyen, iş olarak benimsenmez. Bir etkinliğin rekreasyonun içine girebilmesi için şahsın boş zamanında, bir iş ile yükümlülüğünün olmadığı bir zaman diliminde yapıyor olması gerekmektedir (Alkın, 2006).

Rekreasyon aktivitelerinde birey kendi iradesi ile karar vermelidir. Bireyin kendi dışında, başkaları tarafından kendisine yönelik hazırlanan yönetmelikler olumlu katkı sağlamamaktadır. Rekreasyon aktivitesine katılan birey hiçbir baskı altında kalmadan etkinliğin zamanını, mekânını, türünü kendisi seçmelidir. Birey kendine göre zor ya da kolay etkinliği kendi özgür iradesi ile seçebilmektedir (Karaküçük, 1997).

Rekreasyonel etkinlikler; aniden ya da planlı bir şekilde, daha önce etkinlik yapılmış bir mekânda ya da yapılmamış bir mekânda yapılabilir esneklik payı vardır. Rekreasyon aktiviteleri özgürlük hissi verebilmektedir. Ve bireyler, rekreasyon aktiviteleri ile kendini kanıtlama ve başarı elde etme ihtiyacını giderebilmektedir. Aynı zamanda paylaşma, sorumluluk ve zorluklarla baş edebilme alışkanlığı kazana bilmektedir. Rekreasyon faaliyetlerinde cinsiyet, yaş ve ırk ayrımı söz konusu değildir. Her kesime uygun aktiviteler mevcut olarak bulunabilmektedir (Akesen, 1984).

Rekreasyon, çok çeşitli aktiviteler, alternatifler kapsar. Bu aktiviteler farklı spor dallarından, ev içerisinde yapılabilecek aktivitelerden, orman gezisinden sema gösterisine, el sanatlarından tiyatroya kadar farklı dallara uzanabilmektedir. Bu aktivitelerin her birey için farklı cezbedici özellikleri mevcuttur. Rekreasyon, bireye mutluluk sağlar. Bu etkinliklere dâhil olmak, bireye doğrudan ve ani bir doyum sağlar. Rekreasyon evrenseldir (Yüncü vd., 2013).

Rekreasyonun her bireye göre bir amacı vardır. Aynı etkinlik içerisinde görev alan bireylerin aldıkları haz duygusu bireyden bireye farklılık gösterebilir. Bazı bireyler rekreasyon aktivitesine katılarak yalnızlık hissiyatını giderirken, bazı bireylerde kalabalıktan kaçma adına rekreasyon aktivitesine katılabilir. Rekreasyonel faaliyetlerin katılımcıya birtakım özellikler

kazandırması beklenir. Rekreasyon bir taraftan da katılımcıya kendisini rahat ifade edebilmesini sağlarken diğer taraftan bireyin psikolojik, sosyal, fiziksel yapısını ve vatandaşlık duygusunu geliştirmektedir (Tütüncü, 2012).

Netice olarak rekreasyon; boş vakit dilimlerinde, kent içi veya kent dışı, araçsız, araçlı, kapalı veya açık alanlarda, bir organizasyon içinde veya dışında bireyin özgür iradesi ile seçilen memnuniyet verici her türlü faaliyetlerden oluşmaktadır (Öztürk, 2018). Rekreasyon, toplumun ahlaki, manevi, gelenek ve törelerine uygun olmalı ve sosyal değerlere karşı gelmemelidir. Rekreasyon, bir aktivite gerçekleştirilirken, ikinci veya daha fazla aktivitelere de ilgi duyma imkânı verir (Can, 2015).

1.4. REKREASYON İHTİYACI VE REKREASYONUN YARARLARI

Rekreasyon bireyler için evrensel bir gereksinimdir. Tarihin her evresinde ve Dünya'nın her yerinde bireyler kendilerini tanımlamak ve boş zamanlarını değerlendirebilmek adına rekreasyona gereksinim duymuşlardır (Kaba, 2009).

Rekreatif aktivitelere yoğun olarak dâhil olan bireylerle, bu aktivitelerden mahrum kalan bireyler arasında sağlık açısından, kanunlara ve çevreye karşı tutum yönünden önemli farklılıklar görülmektedir. Rekreatif aktiviteler yaşam kalitesini arttıran ve hayata anlam kazandıran aktivitelerdir. Bu açıdan Dünya'nın her yerinde bireyler ruhsal, fiziksel ve toplumsal faydaları sebebiyle rekreatif aktivitelere dâhil olmaktadır. İnsan yaşam süresinin giderek artması, değişen yaşam koşulları ve bu koşulların bireyler üzerinde oluşturduğu stres rekreasyon alanlarında minimum seviyeye indirilebilmektedir. Bilakis şehirde ikamet eden bireylerin fizyolojik ve ruhsal sağlıkları bozulmaktadır. Rekreasyon aktiviteleri, bireylerin günlük yaşamlarındaki baskılardan sıyrılmalarına ve birbirleriyle ve çevreleri ile olan ilişkilerini düzenlemelerine katkı sağlar (Özdemir, 2017).

Rekreasyon ihtiyacı sosyal konumlara paralel olarak değişiklikler gösterse de rekreasyona duyulan ihtiyacın sebepleri, diğer bir tanımla rekreasyonun yararları şu başlıklar altında toplanabilir (Sevil vd., 2012);

1.4.1. Fiziksel Yararlar

Teknolojik gelişimin artması sonucu artış gösteren masa başı işler ve makineleşme bireylerin günlük fiziksel etkinliklerini ve günlük enerji tüketimini minimum seviyeye indirmiştir. Bundan kaynaklı olarak hareketsizlik kendisiyle beraber birçok hastalığı da

beraberinde getirmektedir. Bu rahatsızlıkların önüne geçmenin en etkili yöntemi fiziksel aktivitelerdir. Rekreasyon aktiviteleri içerisinde yer alan ve özellikle aktif rekreasyon grubunda yer alan aktiviteler fiziksel hareketliliği arttırmaktadır. Yapılan çalışmalar göstermiştir ki düzenli fiziksel aktivite, obezite, dolaşım sistemi ve kalp rahatsızlıkları, kolesterol, tansiyon, çeşitli eklem ve kas rahatsızlıkları gibi birçok hastalığın önüne geçmektedir. Egzersiz en etkili ilaçlardan birisidir (Taşkırın, 2018).

Ülkemizde çağın önemli sorunlarından olan fiziksel hareketsizliğin önüne geçilmesi adına sağlıklı bir yaşam için Sağlık Bakanlığı bünyesinde çalışmalar yürütülerek, birtakım fiziksel faaliyetler gerçekleştirilmektedir. Bu faaliyetlere tanınan sınırlarda katılarak bireylere öncülük etmektedir.

1.4.2. Toplumsal Yararlar

Gün geçtikçe modernleşen toplum yaşantısı bir taraftan insanların refah seviyesini arttırırken, diğer taraftan bireylerin yalnızlaşmalarına ve kendi kabuğuna çekilmelerine sebep olmaktadır. Bunun yanında yaşanan finansal sıkıntılar, dil, din, ırk, kültür, eğitim vb. farklılıklar bireyleri giderek birbirinden uzaklaştırmaktadır. Oysa birey doğası gereği sosyal bir varlıktır ve bireyin ihtiyaçları sadece fizyolojik ihtiyaçlar değil, bunun yanı sıra sosyal ihtiyaçlardan da oluşmaktadır. Bundan dolayı, rekreasyon aktiviteleri bireylerin sosyalleşmesi için önemli bir kaynaktır. Rekreasyon faaliyetleri vesilesiyle bireyler bir araya gelir. Bu vesileyle toplumsal ilişkiler geliştirilir, dayanışma, yardımlaşma artar. Bu unsurların gelişmesi neticesinde demokratik bir toplum oluşmuş olur (Karaküçük ve Başaran, 1996).

1.4.3. Psikolojik Yararlar

Bireyin günlük yaşamındaki pek çok etken kişinin gerek fiziki gerek psikolojik manada yıpranmasına sebep olabilmektedir. Bireylerin büyük bir kısmı bu yıpranmanın bilincindedir lakin başka seçeneği olmadığı için bu sıkıntılı durumun tamamen ortadan kalkmasına vesile olabilecek ya da en azından bu durumun oluşmasını geciktirecek birçok rekreasyon aktiviteleri mevcuttur. Böylelikle rekreasyon faaliyetlerine katılımın önemi meydana çıkmaktadır. Grup halinde gerçekleştirilen rekreasyon faaliyetleri psikolojik katkı yönünden daha etkin konumdadır. Psikolojik katkının yanı sıra bireyin sosyal statüsüne de olumlu etki etmektedir (Mahiroğulları, 2016).

Sağlık denildiği zaman zihnimizde ilk canlanan beden sağlığı olmaktadır. Oysaki sağlık bir bütündür. Beden sağlığının yanında ruh sağlığı da büyük önem arz etmektedir. Ancak şu an ki toplumda aile, iş ve eğitim hayatındaki problemler ve aşırı stres bireylerin sinir mekanizmasını bozarak ruh sağlığı üzerinde olumsuz etkilere neden olmaktadır. Bu ruh sağlığını olumsuz yönde etkileyen etkilerden uzaklaşmak için birey farklı bir ortam içerisine dâhil olarak moral kazanmak ister. Bunun için en ideal yol ise rekreasyon faaliyetlerine katılmaktır (Tütüncü, 2012).

Rekreasyon aktivitelerinin farklılık göstermesi, pozitif psikolojik neticeler verir. Rekreasyonun bireylere sağlayacağı faydalar şu şekilde sıralanabilir (Eskier, 2017);

Bireyin kendini tam anlamıyla tarif edebilmesine yardımcı olur.

Bireyin suça yönelimini minimum seviyeye indirir.

Büyük bir çoğunluk için rekreasyon aktivitesine katılmak onların statüsünü yükseltir.

Rekreasyon aktiviteleri bireyde bir tatmin yaratır, kişiye moral verir ve onu mutlu eder.

Çevre değişimi, kırsal ve doğal alanlar ruhsal sıkıntıları giderir.

Kişisel beceri ve var olan yeteneğin gelişmesini sağlar.

Grup halinde gerçekleştirilen aktiviteler bireyin yalnızlığını giderir.

İş verimini ve entelektüel hayatı geliştirir.

1.5. REKREASYON ETKİNLİKLERİ VE ÇEŞİTLERİ

Rekreasyon etkinlikleri, şahısların boş vakitlerinde kendi rızalarıyla kapalı veya açık alanlarda bireysel veya kolektif olarak kar maksadı gütmeyen ve zihinsel, fiziksel veya duygusal bir tatmin sağlamak maksadıyla dâhil oldukları aktivitelerdir. Etkinlik ise, programın normal işleyişi dışında kalan, ilgi çekecek herhangi bir çeşit özel olay olarak açıklanabilir.

Rekreasyon faaliyetleri, yapılan düzenlemelere uyum sağlamak mecburiyetindedirler bununla beraber rekreasyon faaliyetlerinin kapsadığı bir takım riskler sebebiyle bir çok problemi beraberinde getirebilmektedirler. Oluşabilecek problemlerin büyük bir kısmı öngörülebilse de beklenmedik problemler çıkabilmektedir. Rekreasyon faaliyetlerinin büyük bir kısmı emniyet, sağlık vb. konularda birçok düzenlemeye uymak mecburiyetindedirler.

Rekreasyon faaliyetlerinin düzenlenmesi daha önceki zamanlara göre çetin bir hal almış bulunmaktadır. Bu zorluğun sebeplerinden biriside etkinliklerin lisans istemesidir. Örneğin konserler, havai fişek kapsayan etkinlikler gibi birçok faaliyetler çok titiz bir biçimde planlanması yapılmalıdır (Metin vd., 2013).

Rekreasyon etkinlikleri genel manada bazı belirgin unsurlara sahiptir ve bu unsurlardan en belirginleri, medyanın ve kalabalık insan topluluklarının ilgisini çekmesi şeklindedir. Rekreasyon faaliyetlerini birçok şekilde sınıflandırabiliriz. Lakin bu faaliyetlerin genel manada aşağıdaki şekilde sınıflandırıldığı görülmektedir (Çelik vd., 2012);

1.5.1. Spor Etkinlikleri

Spor faaliyetleri, bir haltercinin ağırlık altına girene kadar yapmış olduğu çalışmalara, bir boksörün final maçının televizyondan izlenmesine, bir çocuğun oyun oynamasına kadar uzanan geniş bir aralığa sahiptir. Futbol, karate, balıkçılık, bilardo, masa tenisi, basketbol, yüzme, stadyumda bir koşuyu izlemek vb. spor faaliyetlerine örnek olarak gösterilebilir (Yüncü vd., 2013).

1.5.2. Müzik, Dans ve Resim Etkinlikleri

Kişinin hem pasif hem de aktif olarak dâhil olabileceği faaliyetlerdir. Beste yapmak, müzik aleti çalmak, konsere gitmek, çizim yapmak, resim sergilerini gezmek, halk oyunları, fotoğrafçılık vb. müzik, dans ve resim faaliyetlerine örnek olarak gösterilebilir (Taşkiran, 2018).

1.5.3. Basit Eğlenceler

Zihinsel, fiziksel ve sosyal manada özel bir mekân ve faaliyet gerektirmeyen aktivitelerdir. Radyo dinlemek, televizyon izlemek, açık arttırmalara dâhil olmak vb. basit eğlence faaliyetlerine örnek olarak verilebilir (Alkın, 2006).

1.5.4. Hobiler

Kişinin boş vaktinde, merak duyduğu alanlarla ilgili bir şeyler üretmesi, biriktirmesi, toplaması veya takip etmesidir. Para veya pul koleksiyonu oluşturmak, el sanatları, seyahat, antika koleksiyonculuğu vb. hobilere örnek olarak gösterilebilir (Akesen, 1984).

1.5.5. Oyunlar

Genel manada çocukluk dönemlerinde yapılan faaliyetlerdir lakin günümüzde teknolojinin ilerlemesi sonucu yetişkinlerinde dikkatini üzerine çeken oyunlar mevcuttur. Bu faaliyetler yarışma şeklinde olmayan tamamen kafa dağıtma maksatlı oyunlardır. Puzzle, tavla, kâğıt oyunları, playstation oyunları vb. oyunlara örnek olarak gösterilebilir (Polatoğlu, 2012).

1.5.6. Sosyal Etkinlikler

Ortak beğenileri olan kişilerin yarışmasız dâhil oldukları ve bireyler arası birlikteliğin kuvvetlendiği, rekreasyonun geniş bir kategorisidir. Partiler, kulüp toplantıları, aile toplantıları vb. sosyal etkinliklere örnek olarak gösterilebilir (Küçüközkan, 2015).

1.5.7. Açık Hava Etkinlikleri

Açık havada ve doğal ortamlarda gerçekleştirilen faaliyetlerdir. Avcılık, yürüyüş, piknik, balık tutma, bahçe düzenleme vb. açık hava faaliyetlerine örnek olarak gösterilebilir (Özdemir, 2017).

1.5.8. İnsani Hizmetler

Farklı kuruluş ve kurumların, yardıma ihtiyacı olan bireyler için organize ettikleri faaliyetlerde gönüllü biçimde çalışmak veya bu faaliyetlerde katılımcı olarak yer almaktır (Başoğlu, 2013).

1.5.9. Rahatlama

Dâhil olan kişinin duygusal, zihinsel ve fiziksel manada rahatlmasına yönelik faaliyetlerdir. Meditasyon, okumak, yazmak, müzik dinlemek vb. rahatlama faaliyetlerine örnek olarak gösterilebilir (Can, 2015).

1.6. REKREASYON ETKİNLİKLERİNİN SINIFLANDIRILMASI

Rekreasyon faaliyetleri birçok metotlarla ve çok farklı şekilde gruplandırılabilir. Zamana göre, aktivitenin gerçekleştirildiği mekâna göre, eylem çeşidine göre, aktivitenin gerçekleştiriliş şekline göre; zihinsel, bedensel, bireysel, onarıcı gibi birçok biçimde şekillendirilebilir. Rekreasyonun sınıflandırılmasında, en önemli prensip, bireyin rekreasyon etkinliklerine dahil olmasına vesile olan amaçlar, zevkler ve istekler olmalıdır (Öztürk, 2018).

Rekreasyon aktiviteleri gerçekleştirildiği mekân, zaman, katılımcı sayısı gibi birçok etkene bağlı olarak sınıflandırılabilir. Yapılan bu sınıflamalarda dikkatten kaçmaması gereken, gerçekleştirilen rekreasyonel aktivitelerin birden fazla sınıflamanın içerisinde yer alabileceğidir. Misal futbol oynamak grup, aktif, kentsel, sosyal vb. birçok sınıflamaya dâhil edilebilir.

1.6.1. Etkinliklere Katılma Şekline Göre Rekreasyon

1.6.1.1. Aktif Rekreasyon

Rekreasyonel etkinliğe şahsın kendi katılımıyla gerçekleştirilen dinamik ve hareketli bir rekreasyon türüdür. Aktif rekreasyon denildiği zaman zihinde ilk canlanması gereken spor aktiviteleridir. Spor etkinliklerine benzer olarak şarkı söylemek, bir enstrüman çalmak, tiyatro ve gösterilerde aktif rol almak vb. faaliyetlerde bu türe dahil edilir (Sevil vd., 2012).

1.6.1.2. Pasif Rekreasyon

Bireylerin kendilerinden bir şey katmadıkları ya da gerçekleştirmek için aktif enerji sarf etmedikleri, aktiviteye dahil olmak yerine izlemeyi tercih ettikleri rekreasyon türüdür. Televizyonda boks maçı seyretmek, arenada boğa güreşi izlemeye gitmek, tiyatro oyunu izlemek vb. faaliyetlerdir (Başoğlu, 2013).

1.6.2. Yerel Sınıflamaya Göre Rekreasyon

1.6.2.1. Kentsel Rekreasyon

Kent sınırları içerisinde özellikle merkezde, kapalı veya açık alanlarda gerçekleştirilen etkinliklerdir. Genelde kısa süreli boş zamanlarda ve bireylerin yakın çevrelerine rahatlıkla ulaşabilecekleri aktivitelerden oluşmaktadır. Müze, tiyatro, sinema, hayvanat bahçesi, kent parklarında gerçekleştirilen etkinlikler kentsel alanda yapılan aktivitelere örnek olarak gösterilebilir (Taşkiran, 2018).

1.6.2.2. Kırsal Rekreasyon

Şehir merkezinin dışında genelde manzarası güzel, su kenarı, işlevsel, rekreatif etkinliği yapmaya uygun alanlarda yapılır. Örnek olarak balık tutma, su sporları ile uğraşma, dağcılık, bisiklet binme, piknik yapma, zevk için yürüyüş gibi aktiviteler verilebilir (Tütüncü, 2012).

1.6.3. Mekânsal Açıdan Rekreatyon

1.6.3.1. Açık Alan Rekreatyonu

Açık havada gerçekleştirilen, doğa ile iç içe yapılan ve arazi kullanımını olan aktiviteleri içermektedir. Açık alanlardaki hareket özgürlüğü sayesinde birey doğal kaynakları en verimli biçimde kullanabilir ayrıca dinamik durum içerisinde yer alır. Katılımcılar bu etkinliklerde gruba ait olma, birlikte iş yapabilme, risk alma, liderlik, özgüven vb. bireysel ya da gruba özgü oluşabilecek temel kişilik yapılanmasına ya da daha aktif hale gelmesini hedeflemektedir. Orman içi dinlenme alanlarında, balonla gezme, tabiat parklarında gerçekleştirilen etkinlikler açık alan rekreatyonuna örnek olarak verilebilir (Alkın, 2006).

1.6.3.2. Kapalı Alan Rekreatyonu

Kapalı alan rekreatyon etkinlikleri halkın kullanımına ayrılmış evlerde ve kapalı mekanlarda gerçekleştirilen rekreatyonel etkinlikleri içermektedir. Bu etkinlikler şu şekilde sıralanabilir (Yüncü vd., 2013):

Kapalı alanlardaki defile, sergi vb. etkinlikleri.

Kongre, kutlama vb. organizasyonlar.

Kapalı tesislerde ki sportif aktiviteler (basketbol, buz pateni vb.).

Kapalı tesislerde ki sağlıklı yaşam aktiviteleri (kaplıca, sauna, hamam vb.).

Kapalı alanlarda ki satranç, playstation, tavla, kâğıt oyunları vb.

Ev içerisinde gerçekleştirilebilecek etkinlikler örnek olarak; radyo, televizyon, müzik, kitap, oyunlar, bakım onarım vb.

1.6.4. Katılımcıların Sayısına Göre Rekreatyon

1.6.4.1. Grup Rekreatyonu

Bireylerin grup halinde boş zamanlarını değerlendirmeleridir. Bireyler grup rekreatyon etkinlikleri katılımı vesilesine bir grubun üyesi olur ve o grubun özelliklerini taşırlar. Grup rekreatyon aktivitelerine toplu piknik, takım sporları müsabakaları ve rekreatif olarak gerçekleştirilen toplu müzik etkinlikleri örnek verilebilir (Akesen, 1984).

1.6.4.2. Bireysel Rekreatyon

Bireylerin yalnız olarak boş zamanlarında gerçekleştirdikleri aktivitelerdir. Birey tek başına aktiviteyi gerçekleştireceği için daha rahat bir şekilde aktiviteye adapte olabilmektedir. Örnek olarak yüzme, fotoğraf çekme, balık avlama, tek başına yürümek, evde tek başına müzik dinlemek gibi etkinliklerdir (Karaküçük, 1997).

1.6.5. Fonksiyonel Açıdan Rekreatyon

1.6.5.1. Ticari Rekreatyon

Rekreatif ihtiyaçlar farklı kurum ve kuruluşların sunmuş olduğu hizmetlerden masrafsız biçimde tedarik edileceği gibi kâr amacıyla tedarik edilen hizmetler de aynı maksatla satın alınabilir. Bu tür aktiviteler bireylere kolaylık sağlamaktadır. Ticari rekreatyon aktivitelerine; temalı parklar, özel spor alanları ve eğlence mekanları örnek olarak verilebilir (Avşar ve Kuter, 2007).

1.6.5.2. Sosyal Rekreatyon

Bireylerin sosyal ilişkiler kurmak ve bu ilişkileri devam ettirmek için dâhil oldukları aktivitelerdir. Doğum günleri, arkadaş toplantıları, yemekler, partiler, davetlere katılma sosyal rekreatyon etkinlikleri arasında sayılabilir (Başoğlu, 2013).

1.6.5.3. Estetik Rekreatyon

Aktif rekreatyondan hoşlanmayan bireylerin genel manada pasif nitelikte olan sergiye gitme, ünlü müzik yapıtlarını dinleme gibi etkinliklerden oluşmaktadır (Küçüközkan, 2015).

1.6.5.4. Entelektüel Rekreatyon

Genel manada bireyler bir aktiviteye katılırken deneyimlerine deneyim katma, yeni bilgiler öğrenerek yaşamlarına yeni bir haz katmayı hedeflemektedirler. Bu etkinlikler zihin ve öğrenme üzerinde yoğunlaşır. Bu rekreatyon türü genele eğitim düzeyi yüksek kişiler tarafından tercih edilir. Örnek olarak politika ve sanat toplantılarına dâhil olma, konferanslara gitme gibi aktivitelerdir (Sevil vd., 2012).

1.6.6. Zamansal Açıdan Rekreasyon

1.6.6.1. Günlük Rekreasyon

Genel olarak insanların günlük boş zaman dilimlerinde gerçekleştirmiş oldukları aktiviteleri temsil eder. Ev hanımlarının günlük telaşlarından arta kalan boş zamanlarında arkadaşlarıyla gerçekleştirmiş olduğu etkinlikler, talebelerin teneffüslerde arkadaşlarıyla futbol, masa tenisi vb. oyunlar oynaması ve çalışan bireylerin çalışma saatleri arasında gerçekleştirdiği bireysel ve grup etkinlikleri günlük rekreasyona örnek teşkil eder (Eskier, 2017).

1.6.6.2. Tatil Rekreasyonu

Hafta sonu ve resmî tatillerde oluşan boş zamanlarda gerçekleştirilen etkinlikleri kapsar. Tatil rekreasyonu kendi arasında gruplara ayrılır. İlk bahsetmemiz gereken hafta sonu rekreasyonudur. İnsanların hafta sonlarında ki boş zamanlarında gerçekleştirdiği rekreasyon etkinlikleridir. Hafta sonu rekreasyonuna bireylerin, kendi başına veya grup halinde tiyatroya gitmesi veya desteklediği takımın müsabakasını izlemeye gitmesi örnek olarak verilebilir. İkinci olarak resmî tatillerde bireyler şehir dışı veya ülke dışı yerleri tercih edebilirler (Yüce, 2017).

1.6.6.3. Değişken Rekreasyon

Çalışan insanların emekli olduktan sonra ki dönemde yapmış oldukları rekreasyonel aktiviteleri içerir. Değişken rekreasyona örnek olarak grup halinde yapılan geziler ve kadınların emekli olduktan sonra yaptıkları el sanatları faaliyetleri verilebilir (Kaba, 2009).

1.7. REKREASYON ETKİNLİKLERİNE KATILIMIN FAYDALARI

Rekreasyonel etkinliklere dâhil olmanın meydana çıkardığı katkılar birey, toplum ve grup için farklı gelişim aktivitelerini içeren öznel bir kavramdır. İnsanlar rekreasyonel etkinliklere dâhil oldukları zaman aktiviteler, zaman, çevre ve psikolojik durumları tarafından uyarılmaktadırlar ve bu durumdan kaynaklı farklı psikolojik, iktisadi, fizyolojik ve toplumsal etkiler gün yüzüne çıkmaktadır. Etkinliklere dahil olan kişiler bunları değerlendirdikten sonra rekreasyon etkisi ya da boş zaman etkisine neden olmaktadır. Boş zaman etkisi bir takım

faıdayı içermektedir. Bu faydaları altı başlıkta sınıflandırabiliriz. Bunlar eğitsel, psikolojik, estetik, sosyal, fizyolojik ve rahatlama faydalarıdır (Kozak, Aydın ve Aydın, 2017).

1.7.1. Eğitsel Faydalar

Yeni bilgiler öğrenme, kazanma ve ufuklarını genişletme insanlar tarafından istenilen içsel güdülerdir. Boş zamandan dolayı kaynaklanan eğitsel katkılar sosyal bilimler, sanat ve rekreasyonel yetenekler alanları içerisinde bayağı geniş bir biçimde bölümlendirilmektedir. Öğrenme süreci rekreasyon grubu ve bireysel rekreasyon deneyimlerinde gerçekleşebilir (Yüncü vd., 2013).

1.7.2. Psikolojik Faydalar

Rekreasyonel etkinliklerin psikolojik katkıları eğlenme, dinlenme, rahatlama, dikkatini dağıtma olarak açıklanan dört farklı biçimde meydana çıkmaktadır. Rekreasyon etkinliklerine katılımın sonucu bireyde yorgunluk ve stres daha rahat atlatılır bununla birlikte sevinç ve neşe duygularının meydana çıkmasına yardımcı olmaktadır. Rekreasyon etkinliği süresince kişiler düzenli olarak yerine getirmiş oldukları sorumluluk ve görevlerini gözden geçirme imkânına sahip olmaktadırlar, iç huzuru bulmakta ve ruhsal olarak rahatlayarak dinlenebilmektedirler (Tütüncü, 2012).

Rekreasyon deneyimi ayrıca kişilerin psikolojik açıdan gelişimlerine, kapasitelerini keşfetmelerine ve kendilerini rahat ifade etmelerine yardımcı olmaktadır. Ayrıca güvenlerini, psikolojik refahlarını, özgür iradelerini ve kendilerini gerçekleştirmelerini sağlamaktadır (Can, 2015).

1.7.3. Sosyal Faydalar

Rekreasyon etkinliklerine dâhil olmak insanların sosyal ve kişisel gelişimlerini desteklemesine katkı sağlar. Rekreasyon etkinliklerinin faydaları şu şekilde özetleyebiliriz. Sosyal ilişkiler geliştirme, rekreasyon aktiviteleri vesilesiyle birey arkadaşları ile daha iyi sosyal ilişkiler geliştirebilmekte, farklı bireyler ile tanışma fırsatı bulur. Aile bağlantılarını destekleme ve geliştirme, rekreasyon aktiviteleri bu hususta çocuk-aile ilişkilerini, yani aile otoritesini oluşturma ve aileyi bir arada tutma hususunda yardımcı olmaktadır (Balcı ve İlhan, 2006). Bireysel gelişim, yalnızlık ve topluma duyarsızlık gibi davranışları minimum seviyeye indirir. Sosyal etik gelişim, hususunda da katkı sağlar boş zaman kaynakları ve fırsatları kişiler için iyi bir etik modelin kurulması ve temel değerlerin korunmasına yardımcı olmaktadır. İnsan,

doğa ilişkilerini geliştirme, rekreasyon etkinliklerinin birçoğu doğada gerçekleşir. Özellikle açık alan faaliyetleri bu vesile ile birey doğa ile iyi bir iletişim kurma imkânı sağlar (Kaba, 2009).

1.7.4. Estetik Faydalar

Estetik faydalar doğa ya da insan yapımı güzelliklerden meydana gelmektedir. Birçok birey sanat, dans, müzik ve doğa etkinliklerine dâhil olarak derin pozitif duygular hissetmekte ve büyük tatmin yaşamaktadırlar. Özellikle şahısların sanat etkinliklerine dâhil olumu bireyler arasında kültürel değişimi geliştirmektedir. Ayrıca sanat etkinliklerine katılım kişiye mutluluk hissi yaşattığı için hastalıklarından önüne geçtiği söylenmektedir (Eskier, 2017).

1.7.5. Rahatlama Faydası

Hastalıkların en yakın dostunun stres olduğu bilinmektedir. Stresin reçetesi ise rekreasyon aktiviteleridir. Rekreasyon aktiviteleri gerçekleştirilirken günlük yaşamın zorluklarından kaçış, yenilenme, tazelenme deneyiminden ortaya çıkmaktadır. Bilindiği üzere boş zaman aktiviteleri gerginliği ve stresi azaltmakta, zihinsel ve fiziksel rahatlama sağlamakta, psikolojik durum açısından da pozitif değişikliklere vesile olmakta ve kişilerin hayata daha pozitif bakmalarını sağlamaktadır. Bu nedenle rekreasyon etkinliklerinin rahatlama faydası sürekli fiziksel ve zihinsel düzeydeki baskıyı yok ettiği ve kişilerin daha verimli ve üretken olmalarına müsaade ettiği için oldukça önem teşkil eder (Sevil vd., 2012).

1.7.6. Fizyolojik Faydalar

Farklı rekreasyon etkinlikleri kan dolaşımını canlandırmakta, vücut organlarının fonksiyonlarını kuvvetlendirmekte, metabolizmayı hızlandırmakta, fiziksel sağlığı korumakta ve bir şahsın vücudunun fiziksel zindeliğini geliştirmektedir (Özdemir, 2017).

1.8. REKREASYON ETKİNLİKLERİNE KATILIMI ETKİLEYEN UNSURLAR

Endüstrileşmiş ülkelerdeki bireylerin veya refah seviyesi ile eğitim seviyesi gelişmiş bireylerin rekreasyon faaliyetlerine katılım isteklerinde daima artış tespit edilmektedir. Ülke idarecileri, toplumu oluşturan insanların ruhsal, zihinsel, bedensel ve sosyal yönden seviye atlamaları adına rekreasyon faaliyetlerinin üstüne düşmektedirler ve bu hususta gerekli tedbirleri almaktadırlar. Bireylerin rekreasyonel faaliyetlere dâhil olumundaki hızlı artışında,

rekreasyonel sorumlulukların gelişim ve yayılmasında birtakım etkenlerin teşvik edici ve bazen de engelleyici etkileri bulunmaktadır (Çelik vd., 2012).

Rekreasyon etkinliklerine dâhil olabilmek için uygun zeminin sağlanması gereklidir. Genel manada bireylerin rekreasyon etkinliklerine dahil olabilmesini etkileyen hususlardan bazılarını sıralayacak olursak bunların başında çoğunluğun hem fikir olduğu psikolojik, sosyolojik, ekonomik, kültürel yapı gibi bir takım özellikler karşımıza çıkmaktadır. Bu temel etkenlerin yanında demografik etmenler, referans gruplar, toplumsal kültür gibi özelliklerde rekreasyon etkinliklerine dahil olabilmeyi etkileyen bilmektedir (Metin vd., 2013).

Toplumun veya şahısların rekreasyonel aktivitelere dahil olabilmesi ya da dahil oldukları rekreasyon aktivitelerini daha iyi koşullarda gerçekleştirebilmesi için bazı kriterlerin gerçekleşmesi gerekmektedir. Bu kriterlerden en popüler olanları ise yeterli ekonomik güç, zaman ve rekreasyon aktivitelerinin gerçekleştirilebileceği mekanların varlığıdır. Rekreasyon aktivitelerine dahil olmayı destekleyen veya engelleyen birçok unsur bulunmaktadır lakin rekreasyon aktivitelerine dahil olmayı etkileyen unsurları dört başlık altında toplayabiliriz (Çelik vd., 2012).

Sezonluk engeller,

Finansal kaynaklar ve rekreasyon alanlarının ulaşılabilir olması,

Cinsiyet ve sosyal sınırlama,

Fiziksel kaynaklar ve moda.

1.8.1. Sezonluk Engeller

Rekreasyon aktivitelerinin gerçekleştirileceği mevsim, sıcaklık, gündüzlerin uzunluğu, güneşli gün sayısı gibi unsurlar rekreasyon aktivitelerine dahil olmayı etkilemektedir.

Bilakis açık hava rekreasyon aktiviteleri hava koşullarına önemli ölçüde bağlıdır. Yağışlı zamanlarda rekreasyon etkinliklerine dahil olmanın nispeten daha az olduğu söylenebilir. Lakin snowboard, kayak gibi bir takım rekreasyon etkinliklerinin gerçekleşmesi için kar yağışı gerekir. Kapalı alanlarda gerçekleştirilen rekreasyon etkinlikleri ise mevsimsel değişimlerden minimum seviyede etkilenir. Bununla birlikte bireyler, sıcak vakit dilimlerinde kapalı alanlarda etkinlik yapmak yerine açık alanlarda etkinlik yapmayı daha çok tercih ederler.

Gündüzlerin uzamasıyla beraber bireylerin dahil olacakları rekreasyon imkanlarının da süresi uzamaktadır (Alkım, 2006).

1.8.2. Finansal Kaynaklar ve Rekreasyon Alanlarının Ulaşılabilir Olması

Bireyin yaşamını sürdürdüğü fiziki çevre, bireyin ne tür etkinliklere dâhil olacağını da tespit eder. Bireyler doğal olarıktan ilk başta kendi çevresini keşfeder, kendi çevresinde ki etkinliklere dâhil olmayı tercih eder. Bu bağlamda rekreasyon alanları içersin de ilk öncelik şehir içleri olur çünkü güvenli ve yakındır. İmkânlar doğrultusunda uzak aktivite alanları da tercih edilebilir (Karaküçük, 1997).

Gelişmekte olan ülkelerde rekreatif etkinliklere finansal kaynak aktarılmasının veya bulunmasının zor bir durum olduğu bilinmektedir. Çünkü gelişmekte olan ülkelerde öncelik diğer yaşamsal ihtiyaçların karşılanmasıdır. Diğer bir taraftan rekreasyon etkinliklerine dahil olmayı etkileyen diğer bir faktör de kişilerin ekonomik seviyesidir. Maddi imkanlar arttıkça rekreasyon yapma isteği çeşitlenmekte ve çoğalmaktadır. Ayrıca rekreasyon türlerinin çoğu bazı harcamaları gerektirmektedir. Bilakis aktif rekreasyonlarda giysi, spor aleti vb. birtakım harcama kalemleri bulunmaktadır. Kullanılabilir gelir, finansal imkana göre değişiklik gösterse de ya da sosyo-ekonomik gruplar arasında farklılık gösterse de bugün rekreasyon etkinlikleri için ayrılan kaynakların daha öncekilerden yüksek olduğu bilinmektedir. Bu durumun en önemli nedenleri bayanların da iş hayatına atılmasıyla evde ücret alan iki bireyin olması ve ailedeki birey sayısının giderek azalmasıdır (Akesen, 1984).

1.8.3. Cinsiyet ve Sosyal Sınırlamalar

Çalışan kadınlar, çalışan beylere göre daha az boş zamana sahiptirler. Kadınlar çalışma dışı vakitlerinin büyük bir çoğunluğunu ev işleri ile meşgul olarak geçirmektedirler. Ayrıca çocuk sahibi kadınlar çalışma saatleri ve günlük ev işlerinden arta kalan zamanda da çocukları ile ilgilenirler. Bu durumun en büyük sebebi toplumda bu işlerin yalnız kadına aitmiş gibi bir görüşün hâkim olmasıdır. Cinsiyet unsuru dışında rekreasyon aktivitelerine dahil olmayı etkileyen birtakım sosyal faktörler de mevcuttur. Bilakis inanç konularının sosyal baskı faktörü olarak kullanıldığı yerlerde, rekreasyon aktivitelerine dahil olma sosyal baskı yoluyla kısıtlanabilir ya da engellenebilir (Taşkiran, 2018).

1.8.4. Kaynaklar ve Moda

Günümüzde rekreasyon aktiviteleri günlük hayatın önemli bir parçası haline gelmiştir. Değişen yaşam şartları ile birlikte bireylerin zevk ve ihtiyaçları da değişmiş ve bireyler sadece barınma, yeme, içme gibi temel ihtiyaçlarını değil, bunun yanı sıra ruhsal ihtiyaçlarını da tedarik edebilecekleri aktivite alanlarının arayışı içerisine girmişlerdir. Bu sebeple rekreasyon alanlarına olan alaka giderek artış göstermektedir. Bireyler rekreasyon etkinliklerine dahil olarak hem ruhsal hem de fiziksel tatmin duygusuna ulaşmaktadır (Karaküçük ve Başaran, 1996).

Rekreasyon aktivitelerine dahil olan kişi sayısının artması ve katılımcıların niteliğinin farklılık göstermesi rekreasyon alanlarının sayısının artmasını sağlamıştır. Bu tür aktivitelerde bireyler genel manada kendilerine yakın olan mekânları tercih etmektedirler. Ancak daha çok tercih edilen rekreasyon mekanlarının ziyaretinde mesafe bir önem arz etmez. Popüler olan bu tür rekreasyon alanları çok uzak mesafelerde de olsa yine de ziyaret edilirler (Küçüközkan, 2015).

Yukarıda ki başlıklara ilave olarak aşağıda sıralanan unsurlar da rekreasyon aktivitelerine eğilimi etkileyici nitelikte olabilir (Polatoğlu, 2012).

Eğitim düzeyi,

Aile yapısı,

Şehirleşme,

Yaş,

Teknoloji,

Meslek,

Kültürel etki,

Çevre bilinci,

Kitle iletişim araçlarının etkisi,

Rekreasyon merkezleri de rekreasyon aktivitelerine dahil olmayı etkilemektedir.

BÖLÜM 2

2.1. LİDERLİK KAVRAMI

Liderlik ifadesinin net herkes tarafından kabul görmüş bir tanımından bahsetmek pek mümkün değildir bu durumun sebebi ise liderlik ifadesinin yeri geldiğinde yönetim, otorite, denetim gibi ifadelerle eş anlamlıymış gibi kullanılmış olmasıdır. Buna rağmen liderlik ile ilgili yapılmış tanımlar incelendiğinde birbiri ile yakın anlam ilişkisi bulunan pek çok tanıma rastlarız.

Bireyler hedef ve arzularının bazılarını gerçekleştirmek adına bir gruba ihtiyaç duyar. Bu grupta yer alan bireyler kendilerine birilerinin önderlik edip yön göstermesini temenni ederler burada da devreye lider dâhil olur. Belirli hedeflere doğru yönelim içerisinde bulunan bu grupların o hedefe emin adımlarla ulaşması için bir lidere her zaman ihtiyaç duyarlar. Liderlik, bir grubu belirli hedefler doğrultusunda bütünleştiren, bu hedeflere ulaştırmak için grup üyelerini etkileyip, harekete geçirecek bilgi birikimin bütünüdür. Lider; yol gösteren, hedefi belirleyen, başkalarını etkileyebilen bireydir (Çelik vd., 2012).

Liderlik, genel hatlarıyla bireylerin planlarını ve bu planlar doğrultusunda aldığı kararların eyleme dökülmesini sağlayan bir insan marifeti olarak görülmektedir ayrıca diğer bir ifade ile bir grubu idare etmek için belirli donanım ve özelliklere sahip olunması olarak tanımlanır. Lider, dâhil olduğu grup üzerinde büyük bir etkiye ve nüfuza sahip olup aynı zamanda grup üyelerine yol gösterip, üyelerin davranışlarını da etkisi altına alan en önemli grup üyesidir. Gruptaki bütün katılımcılar belirli seviyede lider pozisyonundadır. Çünkü her katılımcı istemeden de olsa grup içerisindeki diğer katılımcı arkadaşlarını belirli seviyede etkiler. Bu sebepten dolayı net bir lidere gereksinim duyulur (Karaküçük ve Yetim, 1996).

Liderlik ile yöneticiliği birbiri yerine kullanmak bir hatadır. Liderlik ile yöneticilik aynı değildir. Başarılı yönetici aynı zamanda kaliteli bir lider olarak kabul edilebilir lakin tam tersine baktığımızda lider, kaliteli bir yöneticidir diyemeyiz. Yöneticiler, teknik, sözel ve idari marifetlere yatkınken lider ise seri çözüm üretme, üst düzey şahıslar arası iletişimi sağlama, temsil etme gibi marifetlere sahiptir. Liderler ile ilgili diğer belirleyici bir unsurda değişim ve gelişimlere karşı meraklı olup bu değişiklikleri grup üyelerine de aşılayıp yeni gelişimlere açık olmaktır. Ayrıca etkin liderler olarak tanımlayacağımız liderler kendi kapasitesinin farkında

olup ve mevcut imkânların farkına varıp, olası karşılaşacakları problemlere karşı soğukkanlılıklarını koruyabilmektedirler (Çelik vd., 2012).

Liderlik, birtakım etkenler içerisinde, belirlenmiş grup veya şahsi hedeflerine ulaşmak üzere, bir şahsın diğer şahısların faaliyetini yönlendirmesi ve etkilemesi üzerine ifade edilebilir. Liderlik bir nevi amaca ulaşmak için belirli bir süreci ifade eder. Lider denildiğinde ise, kendi bünyesi doğrultusunda çalışanları hizmet etmiş oldukları kurumun amaç ve hedeflerini gerçekleştirmek adına mesai arkadaşlarını düzgün bir üslupla yöneten ve onları etkileyen birey olarak tanımlanmaktadır. Genel manada liderlik süreci bir şahsın diğer şahıslar üzerindeki olumlu etkisi olarak ifade edilir. Bu etkileme sürecinde liderin kullandığı kaynakların büyük bir rolü söz konusudur (Koçel, 2014).

2.2. LİDERLİK YAKLAŞIMLARI

Liderlik adı altında yapılan çalışmaları üç grupta tanımlayabiliriz. Yapılan bu çalışmalarda; liderin kendi şahsi davranışları, liderin bulunduğu gruptaki bireyler ile olan ilişkisi ve liderlerin, grup üyeleri tarafından benimsenmesi sürecinin araştırıldığı görülmektedir. Özellikle 1900-1950 seneleri içerisinde liderlik başlığı altında yapılan çalışmalarda, gücün merkezileşmesi ayrıca kontrolü gibi tanımlardan bahsedildiği görülmektedir. Bu seneler arasında ayrıca liderliğin özelliklerini tespit etmeye yönelik çalışmalar gerçekleştirilmiştir yapılan bu çalışmalar neticesinde, doğuştan lider gibi ifadelerin meydana çıktığı görülmektedir (Soylu, Tabak ve Polat, 2007).

Liderliği tanımlamaya yönelik yapılan bu araştırmalarda liderin özellikleri ile alakalı olan kısım önem arz etmektedir. Liderin kendisine ait özellikleri, liderlik oluşumunun temelini oluşturur. Gruptaki üyelerin bir kişiyi lider olarak benimsemelerinin altında yatan ana etken o liderin kişilik özellikleri olarak açıklanabilir. Liderin bu kişilik özelliklerini açmak gerekirse, dış görünüş öğeleri; yaş, boy, kilo, güzellik, yakışıklılık, sağlık durumu gibi liderin fiziksel özelliğinin yanı sıra sosyal, duygusal, entelektüel yapısı ifade eden kişilik özellikleri de önem arz etmektedir. Kişilik özelliklerine ek olarak; diksiyon, zekâ, haberleşme kabiliyeti, güven verme, risk alma, cesaret, özgüven gibi ifadelerde yer alır. Kültür farklılıklarından dolayı liderlik ile ilgili yapılan bu kişilik tespitleri bazı kesimler tarafından tekrar araştırılmış ve bu araştırma neticesinde bahsi geçen liderlerin bazı özellikleri taşımadığı tespit edilmiştir. Eksik yanlarının olması ile birlikte birtakım ek özellikleri olduğu da tespit edilmiştir. Bu sonuçlar

neticesinde liderliğin net tespitinin yapılması için yeni araştırmalara adım atıldığı görülmektedir (Donuk, 2006).

Yine 1950-1970 seneleri içerisinde liderlik ile ilgili yapılan araştırmalarda, daha önceki yıllarda olduğu gibi liderin kişilik özelliklerine ağırlık verilip yapılan araştırma yerine, liderin yönettiği grup içerisindeki sergilediği tutuma ağırlık verilmiştir. Bu seneler içerisinde yapılan çalışmalarda, davranışçı liderlik yaklaşımının temeli oluşturulmuş bu yaklaşım doğrultusunda, lideri etkili kılan temel unsurun liderin özelliklerinden ziyada liderin liderlik süresince sergilediği davranışları olarak benimsenmiştir (Çelik vd., 2012).

Liderlik ile ilgili yapılan 1970-1980 seneleri içerisindeki araştırmalarda ise liderlik görüşünün her yerde, her vakit diliminde net liderlik algısının oluşmayacağı ifade edilmiştir. Durumsal yaklaşımlar olarak adlandırılan bu liderlik döneminde, örgütsel yapı, örgütün kullandığı teknolojiler, örgütün yapısını etkileyen çevresel unsurlar, yöneticilerin eğitim düzeyi ve kültür yapısı gibi faktörlerin liderlik süreci ile ilişkili olduğu ifade edilmiştir. Durumsal yaklaşım olarak adlandırılan bu dönemde liderlik; yere ve zamana göre değişiklik gösteren karmaşık bir sistemin oluşturduğu yönetimsel bir rol davranışı şeklinde tanımlanmaktadır (Koçel, 2014).

2.3. REKREASYONDA LİDERLİK

Refah seviyesinin artması sonucu elde edilen ve kullanma derecesi sürekli artış gösteren boş zaman kavramı ve bu kavramın toplumsal, kişisel mutluluk sağlayacak şekilde kullanılması, rekreasyon liderliğini ön plana çıkarmıştır. Yönetim kademelerinde, teşkilatların giderek büyümeleri, kendi içlerinde ve çeşitli alanlarda profesyonelleşmeleri, iş bölümünün artması teşkilat içerisinde kargaşaya sebebiyet vermektedir. Bu sıkıntıyı giderebilmek adına iletişimin gerekliliği ve grup çalışmalarının önemi anlaşılmış ve yöneticilerde yeni özellikler, beceriler aranmaya başlanmıştır. Bu etkenlerde yönetimde liderlik anlayışının benimsenip ön plana çıkmasını gerektirmiştir (Karaküçük ve Yetim, 1996).

Zamanın geçmesi ile beraber birçok hususta gelişim tespit edilmektedir. Rekreasyon faaliyetleri de bu gelişime ayak uydurmaktadır. Rekreasyon etkinlikleri, refah seviyesi yüksek ülkelerde bununla beraber gün geçtikçe gelişim kaydeden diğer ülkelerde popüleritesinde artış gözlemlenmektedir. Rekreasyon etkinliklerinin artması ile beraber rekreasyon liderliği kavramı karşımıza çıkmaktadır. Rekreasyon liderliği, liderlik yaklaşımlarını bünyesinde barındıran taze bir kavramdır. Netice olarak rekreasyon liderliği, insanların boş vakitlerini olumlu bir şekilde

değerlendirme gereksinimlerine karşılık vererek, bireylerin rekreasyon etkinliklerine dahil olması yönünde çaba sarf ederek, rekreasyon etkinliklerine katılacak bireyler önünde rol model olmayı hedeflemektedir. Rekreasyon liderleri ayrıca faaliyete katılan bireylere günlük rutinden uzaklaştırarak, faaliyete katılan bireylerin kişisel gelişimlerine de katkı sağlayarak çok kritik bir görevi üstleniyor bulunurlar (Başoğlu, 2013).

Yönetim bilimi içerisinde, liderlik hususunda birçok araştırma ve inceleme ortaya konmuştur. Rekreasyonel faaliyetlerde gerçekleştirilen liderlik fonksiyonunu detaylı bir şekilde inceleyebilmek için, rekreasyon alanına hâkim olmak gerekmektedir. Yönetim bazında incelenen ve yönetim açısından önem arz eden genel liderlik ile boş zamanı değerlendirme yani rekreasyonel liderlik, liderden beklenen fonksiyonlar bakımından bariz bir fark taşımamaktadır. Genel liderlik ile rekreasyonel liderlik arasında paralellik söz konusudur. Rekreasyon liderlerinden de beklenen; üyelerine birtakım faaliyetlere yönlendirmek, grup üyelerine haz duygusu sağlamak, etkilemek ve yol göstermektir (Çelik vd., 2012).

Refah seviyesi yüksek ülkelerde ve toplumlarda rekreasyon liderliğinin yeni bir meslek grubu oluşturduğu görülmektedir. Bu ülkelerde görev yapan liderlerin, kişileri yeni faaliyetlere katmaya, faaliyetlerden zevk almalarını sağlamaya ve ilgilerini geliştirmeye yönelik bir eğitim aldıkları tespit edilmektedir. Liderlik, rekreasyon etkinliklerinin en kritik hususlarından birisini temsil etmekte ve bu etkinliklerin netice vermesi ve devamının gelmesi için büyük bir önem arz etmektedir. Bu bakımdan rekreasyon planlamalarında çalışan sektör veya kamu uygulayıcıları, liderlerin beceri ve yeteneklerini geliştirmek adına her adımda eğitime önem vermek, liderlik ile alakalı yeni kaynakları keşfetmek, meydana çıkarması gerekmektedir. Bireylerin boş vakitlerini değerlendirme gereksinimlerine cevap verecek organizasyonlarda, tedarikçilerin devamlı büyüme eğilimi göstermeleri ve karmaşık yapının artış göstermesi, lidere duyulan gereksinimin boyutlarını arttırmaktadır. Organizasyonların ekonomik, toplumsal, teknik ve politik hususları, bir rekreasyon liderinden beklenecek farkındalık bulma, hayal gücü, aniden fikir üretme gibi unsurları ile beraber fonksiyonel değer oluşturmaktadır (Tekin ve Zorba, 2001).

Rekreasyon liderinden beklenen, boş zamanlarını değerlendirmek için kolektif etkinlik yapan bireylerin etkinliklere dâhil olumundan zevk almalarını sağlamak, onları etkinliklere yönlendirmek, katılımcılara yol göstermek ve katılımcıları etkilemektir. Dünya’da zaman geçtikçe yaygınlaşan ve gelişen bilimsel haberleşme araçlarındaki gelişmeler ve başka modern teknoloji kullanımlarının, genel anlamda kullandığımız liderliğe ihtiyacı azaldığı hususunda

bazı görüşler ileri sürülmektedir. Lakin rekreasyon liderliğine olan ihtiyacın devamlı bir artış gösterdiği söylenebilir. Bireylerin modern teknolojinin oluşturduğu ortamdaki kaçmaları, boş zaman kavramının değerini arttırmaktadır. Rekreasyon faaliyetlerinin çeşitliliği ve yoğunluğu devamlı artış göstermektedir. Bu duruma müteakip, rekreasyon liderliği gereksinimi de aynı oranda artış göstermektedir. Çağımızda, rekreasyon faaliyetlerinde gün yüzüne çıkan çeşitlilik ve amaç farklılıklarının gün geçtikçe bir zenginliği sergilemesi, halkın rekreasyon liderine olan talebini arttırdığı tanımlanmaktadır (Kozak, Aydın ve Aydın, 2017).

2.4. REKREASYON LİDERLİĞİNİN SINIFLANDIRILMASI

Rekreasyon liderliği ile ilgili en unutulmaz tanımlardan biri, bu alandaki liderlerin geniş bir görev alanı içerisinde görev yaptıklarıdır. Rekreasyon liderinin farklı pozisyonlar içerisinde farklı fonksiyonlarda görev yaptıkları tanımlanmaktadır. Aşağıdaki bölümde, Amerika’da farklı alanlarda, farklı görevler üstelenen rekreasyon lideri incelenmeye çalışılmıştır (Alkın, 2006).

2.4.1. Belediyeler ve İlçe Yönetimleri

Kuzey Amerika’da yerel yönetimler, eskiden süre gelen bir durum olarak, park hizmetlerine ve rekreasyon hizmetlerine imkân sağlamaktadırlar. Amerikalıların geneli kendilerine boş zaman hizmeti tedarik eden belediyeler ve ilçe yönetimlerine bağlıdırlar. Binlerce kasaba ve şehir, binlerce ilçe tam zamanlı şekilde rekreasyon hizmetlerinin destekçisi ve sağlayıcısı olarak faaliyet göstermektedir. Bazı şehirlerde ve ilçelerde devlet okulları, halk için rekreasyon programları ve tesisleri sağlamada yerel yönetimler tarafından yapılandırılmışlardır. Bu unsurlara ek müzeler, polis teşkilatı ve kütüphaneler gibi yerel yönetim teşkilatları rekreasyon hizmetlerinin aksaksız verilmesinde katkı sağlamaktadırlar (Başoğlu, 2013).

Belediyeler ve ilçe yönetimleri, kendi vatandaşlarının rekreasyon faaliyetlerine dahil olabilmeleri, tesislerin geliştirilmesi ve sürdürülmesi amacıyla hizmet sağlamaktadırlar. Ayrıca bu yönetimler rekreasyon tesislerinde kullanılmak üzere program da geliştirmektedirler. Bu durumun sebebi yerel yönetimlerin genel manada bireye günlük yaşantılarında rekreasyon hizmeti sağlamayı hedeflemeleridir. Birçok şehir ve kasabada halk için basketbol, tenis, yüzme gibi spor branşları için oyun alanları ve piknik alanları hizmetleri sağlanmaktadır. Biraz daha büyük şehirlerde vatandaşlar için golf, bisiklet ve basketbol gibi diğer spor kollarında ve kültürel sanat, kütüphane, müze ile alakalı hizmetler de sağlanmaktadır. Belediye ve ilçe

yönetimleri birimleri içerisinde rekreasyon liderliğini üstlenen kişiler, spor ve fitness uzmanı, merkez direktörü, danışman, gençlik uzmanı, halkla ilişkiler memuru, kültür ve sanat programı koordinatörü gibi isimler adı altında çalışmaktadırlar (Körük, Biçer ve Donuk, 2003).

2.4.2. Eyalet ve Federal Yönetimler

Federal ve eyalet yönetimleri içerisindeki çok sayıda örgüt rekreasyon hizmetlerinin sağlanmasında görevlendirilmektedirler. ABD’de eyalet ve federal şubeleri içerisindeki yer alan liderlik pozisyonlarından bahsedecek olursak; doğacılar, koruyucular, park müfettişleri, müze direktörleri, planlayıcılar, akademisyenler ve turizm direktörleridir (Taşkiran, 2018).

2.4.3. Gönüllü Örgütler

Toplumsal rekreasyon aktivitelerinin geneli devletten bağımsız ve kar maksadı gütmeyen örgütlerdeki gönüllü vatandaşlar aracılığıyla sağlanmaktadır. Bu örgütlerde sorumluluk alan rekreasyon liderleri, faaliyet uzmanları, tesis yöneticileri, program danışmanları ve idarecileri olarak sıralanabilir (Karaküçük ve Yetim, 1996).

2.4.4. Terapatik Rekreasyon

Bu rekreasyon türü engellilerin rekreasyon faaliyetlerine dahil olmalarının sağlanması ve şahısların kendilerini zihinde hissetmeleri amacıyla hizmet sağlayan bazı profesyonel meslek türleri bulunmaktadır. Terapatik rekreasyon, kişilerin kendi boş zamanlarında ki yaşam stillerini oluşturmaları ve ifade etmeleri adına kişilere tedarik edilen rekreasyon hizmetleridir. Bu alan içerisinde görev yapan liderler, kronik hastalıklar merkezleri, rehabilitasyon merkezleri, çocuk hastalıkları, zihinsel engelliler içinmektepler, özel kamplar gibi tesislerde görev alan terapatik rekreasyon uzmanlarıdır (Çelik vd., 2012).

2.4.5. Ticari Örgütler

Rekreasyon hizmetlerinde finansal olarak kar maksadı güden işletmeler ticari rekreasyon olarak tanımlanır. Bu hizmetlerin sağlandığı alanlar tenis sahaları, golf sahaları, spor stadyumları, dans stüdyoları, konser salonları şeklinde sıralanabilir. Finansal kâr amacı güden işletmelerde görev alan liderler, direktörler, yöneticiler, planlayıcılar ve satış personeli olarak tanımlanabilir (Tekin ve Zorba, 2001).

2.5. REKREASYON LİDERİNİN SORUMLULUKLARI

Rekreasyon, meydana çıkardığı uygulama amaçlarıyla, toplumsal ve kişisel açıdan bir hayli mühim işlevler üstlenmiştir. Kişisel rahatlık ve mutluluk yanında, rekreasyon uygulamaları, önemli ekonomik, kültürel ve toplumsal değer taşımaktadır. Rekreasyon lideri, bahsettiğimiz sorumlulukların yerine düzenli bir şekilde getirilebilmesi için büyük önem arz etmektedir. Bu bölümde de farklı alanlarda ve farklı görevlerde sorumluluk alan rekreasyon liderinin üstlendikleri görev ve sorumluluklar incelenmeye çalışılmıştır (Kozak, Aydın ve Aydın, 2017).

2.5.1. Rekreasyon Liderinin Liderlik Ettiği Grup Üyelerine Karşı Sorumlulukları

Güvenilir bir insandır ayrıca sır saklamayı bilir. Bireylere karşı saygılıdır ve taraf olmadan hizmet eder. Grubun üyelerine her konuda yardımcı olur. Yardımcı olurken ayrıcalık gütmez.

2.5.2. Rekreasyon Liderinin Topluma Karşı Sorumlulukları

Sorumluluk yükümlendiği topluma, kuruma ve ülkesine bağlıdır. Rekreatif faaliyetlerin toplumsal fonksiyonlarının tam manasıyla uygulanabilmesi adına çaba harcar. Rekreatif faaliyetler vesilesi ile toplumsal kaynaşmanın sağlanması, vatandaşlık bilinci ve aile kavramlarına saygılı davranılması gerekliliği ve bu kavramların yaşatılması adına uğraş verir.

2.5.3. Rekreasyon Liderinin Mesleğine ve Görevine Karşı Olan Sorumlulukları

İcra etmiş olduğu mesleği yukarı taşır, yapmış olduğu mesleği topluma kabul ettirmek adına çalışır. Şahısların rekreasyon liderliğine merak salmalarını sağlar ve meslek olarak tercih etmelerine yardımcı olur.

2.5.4. Rekreasyon Liderinin Kendisine Karşı Olan Sorumlulukları

Aynı işi icra eden meslektaşları ile pozitif ilişkiler kurar. Objektif tutum sergiler. Sürekli rutinden yana olmaz, yenilikçi ve değişimcidir.

2.5.5. Rekreasyon Liderinin Çalıştığı Kuruma Karşı Sorumlulukları

Çalıştığı kuruma güvenir ve benimser. Rekreasyon faaliyetlerini gerçekleştirirken ilgili kurumlar ile iletişim halindedir. Çalışmakta olduğu kurumun gelişmesi için fikir beyan eder.

İcra ettiği görevi bırakacağı zaman, bu durumu çalıştığı yere önceden bildirerek çalıştığı yerin önlem almasını sağlar.

2.6. REKREASYONDA LİDERLİK ROLÜNÜN FARKLILAŞMASI

Liderlik rolü, gerçekleştirilecek görev, içinde bulunmakta olduğu durumun unsurları, liderin kendisinin ve grubu oluşturan üyelerin kişilik özellikleri gibi unsurların etkisinde kalarak farklı şekillerde gerçekleştirilebilir. Rekreasyon faaliyetlerinde liderlik vasfını gerçekleştiren kişiler, münasip olanı seçebilmeleri için bu farklılaşma üzerinde fikir sahibi olmalarında fayda vardır. Herhangi rekreasyon lideri şu liderlik rollerini gerçekleştirebilir (Yüncü vd., 2013).

2.6.1. Danışmacı Liderlik

Bu modelde bir liderlik rolünü tercih eden şahıs için grubun üyelerinin tercih, düşünce ve tatmin etmeyi beklemedikleri gereksinimleri önemlidir. Lider bir karar almadan evvel grup üyelerine sorar, üyelerinde düşüncesini dinler. Grup üyelerine gerçekleştirecekleri faaliyetler için alternatifli yolları açıklar, grup üyelerine etkinlik esnasında cesaret verir ve yardımcı olur. Bu etkinliklerde gönüllülük esastır. Danışmacı liderlik genel manada yetişkinlere hitaben tercih edilebilir (Tütüncü, 2012).

2.6.2. Kontrolcü Liderlik

Lider bu tür bir tercihte bulunduğu takdirde, grup katılımcılarının her davranışını mercek altına alır aynı zamanda tüm detayları kontrolü altına alır. Faaliyet türleri ve tüm davranış biçimleri lider tarafından belirlenir. Kararlar ve kurallar lider tarafından verilir ve grup üyelerinden birlik, beraberlik istenir (Can, 2015).

2.6.3. İlgisiz Liderlik

Tercih etmiş olduğu rolü sahiplenen rekreasyon lideri, grup üyeleri ile samimi olmaktan kaçır. Kendisini fazla ön planda tutmaz, grup üyelerine öne çıkabilmeleri adına imkân sağlar. Grup istediği şekilde hareket eder. Yapılan araştırmalarda bu model liderlik rolünün tercih edildiği faaliyetlerde, grup içerisinde karışıklık, tatminsizlik ve huzursuzluk meydana geldiği ifade edilir (Eskier, 2017).

2.6.4. Görev Yanlısı Liderlik

Rekreasyon alanı için en ideal liderlik türü, görev yanlısı liderliktir. Rekreasyon tanımları zihnimizde canlandığında, bireylerin rekreasyon faaliyetlerine profesyonellikten ziyade, psikolojik ve sosyal türden gereksinimlerini gidermek için dahil oldukları görülmektedir. Bu durumdan dolayı, liderin ilk kriter olarak grup üyelerinin bu tür arzularını karşılayacak bir liderlik türü içinde yer alması gerekmektedir. Paintball türünde bir rekreasyon faaliyetinde grup halinde gerçekleştirilecek yarışmada bir grup kazanırken diğer grup kaybedecektir. Kaybeden grupta ki üyelerde birlikte güzel vakit geçirdikleri kanaatinde ise rekreatif faaliyetin başarılı olduğu söylenebilir (Kaba, 2009).

Liderlik rolü gerçekleştirilirken hangi tür liderlik modeli tercih edilmiş olursa olsun, ana ölçüt liderin grup üyeleri ile iletişiminin iyi olmasıdır. Tam tersi durumlarda, grup üyeleri o faaliyetten zevk almayacakları gibi kendilerine verilen görevleri de yerine getirmeyeceklerdir (Çelik vd., 2012).

2.7. REKREASYON LİDERİNİN KARAR VERME BECERİSİ

Bulduğumuz dönemde fazla sayıda idareci, direktör, danışman, genel müdür ve rekreasyon teşkilatı başkanı kendi çalışanının iş tanımını yapabilmek adına yoğun mesai yapmaktadırlar. Rekreasyon alanında görev alan bütün yöneticiler, çalışanlarının etkili olabilmesi için kendilerinde bulunması gereken özellikler hakkında çalışmalar yapmaktadırlar (Alkın, 2006).

Liderlik, bireylere yol göstermek, yardımcı olmak için bazı özellikler gerektirmektedir. Örneğin rekreatif spor yöneticiliğinde, liderlik görevini üstlenen bireyden ilk yardım, sporda program oluşturma, güvenlik, danışmanlık ve koçluk kriterlerini sağlaması beklenir. Saymış olduğumuz bu özelliklerin hepsini yerine getirebilen rekreasyon liderini bulmak kolay değildir. Her bir rekreasyon lideri kendi görev yaptığı alana özgü becerileri yerine getirebilir. Rekreasyon lideri hangi alanda çalışma yaparsa yapsın rekreasyon liderinden beklenen en mühim unsurlardan biri de karar verme yeteneğidir. Lider, sevsin veya sevmesin sürekli karar verme ile karşı karşıya kalır. Rekreasyon faaliyetinin başarısı da bu karar verme ile doğru orantılı olduğu söylenmektedir. Bu vesile ile rekreasyon liderliğinde karar verme, temel unsur olarak kabul görmektedir (Karaküçük, 1997).

Karar, herhangi bir sorun veya konu hakkında analiz sonucu verilen net yargıdır. Karar vermek ise herhangi bir sorun veya konu hakkında yine belli bir analiz ve düşünme sonucu yargıya varmak manasına eş değerdir. Rekreasyon liderliğinde karar verme ise olası alternatifler arasından lider, bir ya da birkaçını seçer ve uygulamaya koyar. Dolayısıyla liderin almış olduğu karar pek çok alternatif arasından liderin seçip çıkardığı son karardır. Bazı liderlerin vermiş olduğu son kararlar kolay ve basit iken, bazı liderlerin ki ise karmaşık alternatifler arasından sıkı bir çalışma sonucu eleme yapılarak varılan son derece önem arz eden yargılar olabilmektedir. Rekreasyon liderinin bu iki alternatiften birisini seçebilmesi için göz ardı etmemesi gereken bazı durumlar vardır. Bu durumlardan söz edecek olursak hava durumu, arazi yapısı, yükseklik, faaliyete katılan bireylerin enerji ve beceri düzeyleri gibi durumlar söz konusudur. Rekreasyon liderlerinin hepsi doğru kararı seçecek diye kesin bir yargı yoktur, lakin doğru karara ulaşmak adına belirli eleme yöntemlerini uygulayarak doğru karara ulaşmaları daha yüksek olasılıklıdır (Taşkiran, 2018).

2.8. KARAR ALMA SÜRECİ

Doğru neticeye ulaşmak için, iyi kararı seçebilmemiz gerekir. Bu kararı verebilmek içinde belirli süreç gereklidir ve bu süreç içerisinde iyi karar verebilmek adına, belirli evreler söz konusudur. Karar alma sürecinde birtakım problemlerle karşılaşabiliriz. Bu problemlerin üstesinden gelmek için birtakım tekniklerden bahsedebiliriz ve bu teknikleri beş başlık altında inceleyebiliriz (Emhan, 2007).

Başarıya ulaşmak adına sağlıklı ortamı hazırlamak.

Konunun çerçevesinin çizilmesi.

Çeşitli seçeneklerin sağlanması.

Çeşitli seçenekleri değerlendirme.

En uygun seçeneğin tercih edilmesi.

2.8.1. Başarıya Ulaşmak İçin Gerekli Ortamın Hazırlanması

Karar alma sürecinin ilk adımı olarak, iyi kararı verebilmek için uygun ortamın hazırlanmasıdır. Liderlik yaptığımız yerde olumlu kararlar almamamıza tesir edecek birçok faktör karşımıza çıkabilir. Misal olarak liderlik yaptığımız grup üyeleri arasındaki tartışmalar,

olumlu karar almamıza etki edebilecektir. Lider bu tartışma durumlarında farklı bakış açılarından yararlanamaz. Olası bu durumlarda liderin aldığı her karar, o anı kurtarsa bile ilerisi için umut vadetmez. İyi bir karar almak için sağlıklı ortam sağlandıktan sonra diğer karar hususlarının da teker teker yerine getirilmesine zemin hazırlanmış olur (Emhan, 2007).

2.8.2. Konunun Çerçevesinin Çizilmesi

Alınan her başarılı kararın arkasında bu karara etki edecek diğer kararların asıl kararı ne yönde etkileyeceğini doğru tespit etmek gerekir. Asıl problemin iyi tanımlanması gerekir, iyi tanımlanma gerçekleştiği takdirde doğru karara varmak daha kolay olacaktır. Asıl konuyu doğru tanımlanma yapıldığı takdirde grup üyelerinin de görevi daha netleşecektir. Konunun çerçevesi doğru çizilmez ise olası alınacak kararın rasyonelliğinden bahsetmek mümkün olmayacaktır (Emhan, 2007).

2.8.3. Çeşitli Seçeneklerin Sağlanması

Konunun çerçevesi düzgün tanımlandıktan sonra, karar verecek olan liderler, alternatifler oluşturmak durumundadırlar. Alternatif seçeneklerin yetersizliği durumunda sağlıklı kararın alınması pek mümkün gözükmemektedir (Çelik vd., 2012).

2.8.4. Çeşitli Seçenekleri Değerlendirme

Bir takım realist seçenekler oluşturulduktan sonra, seçilmesi mümkün olan her alternatifin bünyesinde ne tür riskler barındırdığı ve ne ifade ettiği tespit edilip, bu alternatifler arasından hangilerinin gerçekleştirilebilir olduğu analiz edilir. Yapılan bu analizlerde, bilgisayar programları başta olmak üzere diğer analiz araç ve gereçlerinden faydalanılır (Emhan, 2007).

2.8.5. En Uygun Seçeneğin Tercih Edilmesi

Yukarıda belirtilen aşamalar gerçekleştirildikten sonra son kısım olan en uygun seçeneğin seçilmesine gelinir. Lider, uygulama imkânı olan çözüm alternatifleri tedarik etmelidir. Genelde herkes tarafından kabul görmüş çözüm yollarından bahsedebiliriz. Bunları sıralayacak olursak geçmiş deneyim, personelin ve grup üyelerinin istekleri, rakip firmaların uyguladığı yöntemler gibi unsurları sıralayabiliriz. İdeal ortam sağlandıktan sonra mantıklı olan seçenek kendisini belli edecektir. Tabi insanların fazla olduğu yerlerde belli fikir ayrılıkları da

olacaktır bu fikir ayrılıklarının önüne geçecek isim kararı verecek olan liderdir (Çelik vd., 2012).

2.9. LİDERLİK DAVRANIŞI VE BAZI TİPLERİ

Liderlik davranışı, liderin yönettiği faaliyete katılan bireylerle olan iletişimini, davranışı ifade eder. Liderlerin bu davranışları, liderden lidere değişiklik gösterebilir ve bu nedenden dolayı liderlik davranışından bahsederken farklı gruplara ayırırız. Bu gruplar en yaygın şekliyle (Karaküçük ve Yetim, 1996);

Demokratik Liderlik

Otoriter Liderlik

Tam Serbesti Tanıyan Liderlik

Antrenör Tipi Liderlik

Katılımcı Liderlik

Dönüştürücü Liderlik diye ayıra biliriz.

2.9.1. Demokratik Liderlik

Bu tip liderler, faaliyete dâhil olan bireylere demokratik tutum sergilerler. Kendisine ait olan yönetim yetkisini, faaliyete katılan grup üyeleri ile birlikte yürütür. Liderler ile etkinliğe dâhil olan grup üyeleri arasında samimi bir ilişki söz konusudur. Lider grupta kim varsa hepsi ile iletişime açık bir tutum sergiler. Faaliyetin amaçlarını belirleme olsun amacı gerçekleştirme olsun grup üyelerinin gerçekleştirmiş olduğu tartışmalar ile belirlenir. Liderin burada ki tutumu kararların oluşmasında yardımcı ve yönlendirici rolündedir (Polatoğlu, 2012).

Etkinliğe katılan üyelerin iletişimlerinin, davranışlarının düzenlenmesi de etkinlikteki bireylerin şahsi tercihleri ve kararlarına göre şekil alır. Lider bu durum sonucunda hakem konumundadır. Grup faaliyetlerinde lider adeta grubun üyesiymiş gibi çalışır. Demokratik lider yeteneklere, beklentilere, bireysel eğilimlere önem verir. Bütün sorumluluğu bir kişiye vermek yerine grubun bütün üyelerine yaymaya çalışır. Yine demokratik lider, grup içerisinde ki statü farklılıklarının problem teşkil etmesini engellemeye çalışır (Tekin ve Zorba, 2001).

2.9.2. Otoriter Liderlik

Bu lider tiplerinde ise grup faaliyetlerinin programlanması, planlanması, yönetimi, denetimi tamamen kendisine aittir. Faaliyete katılan bireyleri yönetim dışında tutar. Tüm gücü kendinde toplar ve katılımcılara fazla söz hakkı tanımaz. Grup üyeleri lider ile muhabbet etmeye çekinirler, liderin grup üyeleri ile iletişimi kendi isteğinden dolayı sınırlıdır. Lider grup içerisinde bir tane bireyi seçer ve o birey aracılığı ile gruptakilerle iletişim kurar, yani grup içerisinde ki ilişkileri yine kendisi sağlar. Kendisini daima ön planda tuttuğu için yokluğunda grup içerisinde karışıklık çıkar. Kendi isteklerinin yerine getirilmesini ister tersi bir duruma müsaade etmez. Faaliyetin başarıya ulaşması adına disiplin cezaları, tehdit, korkutma gibi unsurları uygulamaktan çekinmez (Çelik vd., 2012).

Grup içerisinde ki bireysel yeteneği olan bireyler, yeteneklerini sergileyemezler lider, grup üyelerinin ön plana çıkmasına müsaade etmez. Yine grup üyeleri liderin mantığı doğrultusunda düşünmeye, karar vermeye zorlanır. Lider, grup etkinliklerinde katılımcılar ile arasına mesafe koyar ve öyle katılır faaliyete. Otoriter lider, ödüllendirir, cezalandırırken objektif tutum sergilemez tamamen kendi isteği doğrultusunda hareket eder. Yine otoriter lider için faaliyete dâhil olan bireylerin kendisine yönelik sadakati, bağımlılığı önem arz eder (Alkım, 2006).

2.9.3. Tam Serbesti Tanıyan Liderlik

Bu tip liderler, rekreasyon faaliyetine katılan bireylere tam yetki imkânı sağlayarak, faaliyete yön vermeyi grup üyelerine bırakırlar. Bu tip liderler faaliyeti amacına ulaştıramaz, bir karar almaktan çekinir, grup üyeleri ile tamamen dost olur. Bu sebepten dolayı faaliyete katılan bireyler faaliyetten zevk almaz ve üyeler arasında bir karışıklıktan söz edilir. Lakin grup üyeleri, yüksek eğitilmiş ve uzman kişilerden oluşuyor ise liberal liderlik, olumlu katkı sağlayabilir (Küçüközkan, 2015).

2.9.4. Antrenör Tipi Liderlik

Genel manada gelenekçi tarzına sahip yöneticiler, gerçekleştirmekte oldukları faaliyetleri hiyerarşik bir yapıda gerçekleştirirler. Faaliyeti organize eden yönetici kesim ise faaliyet süresince kendi işleri ile ilgilendiklerinden rekreasyon liderine çok güvenirler. Faaliyet süresi içerisinde yetki tek elde yani rekreasyon liderinde olduğundan dolayı katılımcılar faaliyete yön veremez. Diğer bir ifade ile antrenör tipi liderlik, gerekli ve faydalı kabiliyetleri

geliştirmek ve kullanmak maksadıyla çevresine yardımcı olan katkı sağlayan bireylerdir. Yaptıkları en önemli unsurlardan biriside kendi astlarının yaptıkları yanlışları tespit eder ve bu yanlışlarını nasıl düzeltecekleri konusunda astlarına yardımcı olur (Körük, Biçer ve Donuk, 2003).

2.9.5. Katılımcı Liderlik

Katılımcı liderlikte, otoriter liderlikte olduğu gibi karar mekanizması tek bir kişide değildir bu durumun sebebi faaliyete katılan bireylere danışılması sonucu karar alınır. Katılımcı liderlikte lider, karar verme yetkisini kullanırken faaliyete katılan bireylerin önünde karar alır. Bu durum doğrultusunda faaliyet amacına ulaşması için lider astları ile yardımlaşır ve astları ile yapmış olduğu fikir alışverişi sonucu rekreasyon etkinliğine yön verirler (Başoğlu, 2013).

2.9.6. Dönüştürücü Liderlik

Dönüştürücü liderlik, yeni bir liderlik türü sayılır. Ana teması muhafaza etmek, yol göstermek ve rutinden kaçmak üzerine odaklanmıştır. Dönüştürücü liderlik türü bakış açısına göre görev dağılımı, karar verme, bireylerin performansını değerlendirme gibi normal görevler açısından liderin daha fazla ne yapacağını tespit edilmesidir. Bazı zamanlar lider örgütlerdeki alışla gelmişin açıklanması, çalışma topluluğu oluşturulması gibi önem arz eden oluşan değişiklikleri idare eden ve harekete geçiren bir liderlik türüdür (Alkım, 2006).

Liderlik tipleri içerisinde en çok dikkat çeken liderlik modelleri, demokratik ve otoriter liderlik tipleridir. Bu nedenden dolayı bu iki liderlik tipini, faydaları ve zararlı yönleriyle ve rekreasyon faaliyetleri bakımından birbirleriyle karşılaştırmakta fayda görülmektedir.

Otoriter liderlik türünde, bilakis toplumun gelenekleri doğrultusunda büyüklere saygı ve son kararı büyükten bekleme mantığı çerçevesinde, faaliyete katılan bireyler, faaliyet liderinden bir yönlendirme bekleyecek ve bu yönlendirme sonunda lidere olan saygının daha da artması beklenecektir ancak bu doğrultuda grup üyeleri, liderin deneyimli, bilgili, güvenilir olduğuna ikna olacaktır. Liderin vermiş olduğu karar yanlış olsa bile katılımcıların isteği doğrultusunda gerçekleştiği için herhangi bir problem yaratmayacaklardır. Otoriter liderin yetkinin tamamen kendisinde olduğunu hissetmesi, karar alırken daha seri davranması ve rahat bir şekilde karar almasına olanak sağlayabilir. Bu liderlikte ayrıca grup üyeleri, yönetsel fonksiyonlar ile ilgilenmez ve lider yönetsel fonksiyonları tek başına yürütür (Karaküçük ve Yetim, 1996).

Demokratik liderlikte, karar alma ve uygulama otoriter liderlikteki gibi seri olmaz. Bilakis acil karar gerektiren durumlarda sıkıntılar yaşanabilir. Liderin almış olduğu karar yanlış olduğu takdirde faaliyete katılan bireyler, lidere bir tepki koyabilir. Demokratik liderlikte ayrıca faaliyete katılan bireyler, en az lider kadar yönetimsel fonksiyonlar ile yakından ilgilenir grup üyeleri de çeşitli öneriler geliştirir. Grup üyelerinin fikrine değeri verilmesi onları mutlu eder ve katılmış oldukları faaliyette daha istekli ve başarılı bir tutum sergilerler (Taşkıran, 2018).

Otoriter liderlikte, lidere karşı dikkat çekme ve lidere yaranma grup üyeleri tarafından daha çok söz konusudur. Demokratik liderlikte ise grup üyeleri, lider ile dostça bir tutum sergilerler. Otoriter liderlikte, liderin faaliyete katılan grubu bırakması durumunda grup üyeleri faaliyeti tamamlayamazlar. Demokratik liderlikte ise liderin grubu bırakması durumunda grup üyeleri, faaliyeti kendi aralarında ki ilişkinin iyi olması sonucunda faaliyeti tamamlayabilirler. Liderlik tipleri, kendi aralarında başarılı ya da başarısız olduğu durumlar mevcuttur. Her biri farklı pozisyonlarda başarılı ya da başarısız olabilmektedirler (Karaküçük ve Yetim, 1996).

BÖLÜM 3

3.1. REKREASYON VE SOSYALLEŞME İLİŞKİSİ

Her birey, bulunduğu çevreden etkilenir ve bulunduğu toplumun kültürünü kendisinde barındırır. Birey, başka yerlere seyahat ettiğinde kendi kültüründen de izleri o topluma taşır. Bireyler toplumlar arası etkileşimin en önemli unsurunu oluşturur bu sebepten dolaydır ki toplumsal kültürün oluşmasında ve toplumların kendisinin oluşmasında bireyler en önemli unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Sosyalleşme, bireyin edindiği tecrübeler doğrultusunda ve kendi şahsi karakteri ile bağlantılı olup yer aldığı milletin sosyokültürel yapısının benimsetildiği ve kendi karakterini daha iyi tanıdığı önemli bir süreçtir (Yağmur ve İçigen, 2016).

Rekreasyon ifadesini tanımlarken onun sosyalleştirme gücünü göz ardı etmemek gerekir. Rekreasyon tanımlarına bakacak olursak, rekreasyonun bireyler arası etkileşimi sağlayan yönlerinden sık sık bahsedildiğini görürüz ve böylelikle rekreasyonun sosyalleştirici gücü vurgulanmaktadır. Bununla beraber bireyler sosyal ilişkileri sebebiyle etkileşim halinde oldukları diğer bireylerle yakınlık, kabullenme, katılım gibi bir takım ihtiyaçlarını gidermektedirler. Bu durumdan anlaşıldığı üzere rekreasyon faaliyetleri sosyalleşmeye mühim bir katkı sağlayan hizmet sürecidir (Yetim, 2011).

Şahıslar bir gruba dâhil olurken o grupta alacağı rolleri ve katıldığı grubun yapısını iyi kavramak durumundadır. Bireyin doğduktan hemen sonra sosyalleşme olgusu başlar. Şahısların sosyal kimliğinin oluşmasında en önemli süreç, gençlik ve çocukluk dönemlerinde dâhil olmuş olduğu grupların sosyal yapısından geçer. Yaş ilerledikçe birey yeni ortamlara girip farklı insanlarla tanıştıkça, sosyalleşme yapısında çeşitlik artar. Artan çeşitlilik bireyin yaşamı boyunca devam eder ve bireyin asıl sosyal kimliğinin oluşmasında, başta ailesi olmak üzere yakın arkadaşlarının da önemli bir etkisinden söz edebiliriz. Sosyalleşme, şahısın kendi kişiliğini oturtma süreci olarak, aile, arkadaşlık, çevre ilişkileri, müzik, spor, kültür, sanat vb. sosyalleşme etmenleri ile bağlantı içerisinde yürütülmektedir. Oluşan bu sosyalleşme süreci ile birlikte şahıslar girmiş oldukları gruplarda farklı kazanımlar elde edebilirler (Yağmur ve İçigen, 2016).

Sosyalleşme ile beraber bireyler, bir takım gruplarla temas sağlar ve üye olduğu da gözlemlenir. İnsanların dâhil olduğu bu gruplar, bireyin kişisel gelişimine önemli bir katkı sağlar. Kişiden kişiye değişen bu grup seçimleri ne tür grup olursa olsun rekreasyon ile bağlantı

içerisinde hareket ediyorsa bireylere; toplumu tanıma, diğer bireylere yardım etme, bireyin kendisini ifade edebilmesini sağlama ve diğer katılımcılara kendine güvenebilmesini sağlama özellikleri kazandırır. Bu özelliklerin yanında liderlik edebilmek, işbirliği oluşturmak, çaba harcamak ve girişimci olmak gibi olumlu kazanımları olan grup çalışmaları, rekreasyon aracılığıyla toplumsal ve duygusal problemlerin giderilmesinde de katkı sağlayabilmektedir (Yağmur ve İçigen, 2016).

Rekreasyonun önemli faydalarından biriside bireylerin başta kendisiyle olmak üzere ve çevresindeki diğer kişilerle dengeli ve uyumlu bir iletişim sağlamasına yardımcı olmasıdır. Bireylerin olumsuz taraflarını olumluya çevirerek topluma katkı sağlamasına aracı olur, rekreasyon faaliyetleri ile şahısların sosyal algısında, olumlu değişiklikler gerçekleştiği tespit edilmektedir. Bu olumlu değişiklikler sonucunda bireyin daha mutlu bir insan olduğu gözlemlenmektedir. Bireyin sosyal algısında ki artışa denk olarak, sosyalleşme süreçleri artış sağlayan şahıslar mekân ve zaman ifadelerinin dışına çıkarak, bireyler arası iletişimin bilincine varmaktadırlar. Bu vesileyle günlük hayatın her safhasında yer alan bireyler dar kalıplara sıkışmadan mutluluklarını ve verimliliklerini arttırmaktadırlar (Atalay, Akbulut ve Yücel, 2013).

Bireylerin tümü çocukluk dönemlerinde oynadıkları oyunlar, spor aktiviteleri ve gerçekleştirmiş oldukları diğer faaliyetler aracılığıyla sosyalleşip aynı zamanda sosyal becerilerini oluşturmaktadırlar. Rekreasyon etkinliklerinin tümü bireylere sosyal bir deneyim sağlamaktadır. Bireyler bu etkinliklere gerek katılarak, gerekse izleyici konumunda olarak sosyal algısına yeni birikimler kazandırır. Sosyal algının artmasına katkı sağlayan rekreasyon etkinlikleri, bilakis kültür ve sanat etkinlikleri olup bunların yanında spor müsabakalarının da yerinde izlenip iyi gözlemlenmesi bireye olumlu katkı sağladığı ifade edilmektedir. Özellikle spor müsabakalarında birey hiç tanımadığı diğer bir seyirci ile diyalog kurar ve sosyal ortamlar oluşur (Atalay, Akbulut ve Yücel, 2013).

İnsanlar rekreasyon etkinliklerini, ister tek başına isterse grup halinde gerçekleştirsin, sosyalleşme gereksinimini karşılamış olur. Lakin teknolojinin hızlı gelişmesine paralel olarak son yıllarda ortaya çıkan bilgi toplumu, rekreasyon etkinliklerine pek vakit ayıramamaktadır. Bu nedenden dolayı da bireylerin iletişim şekilleri ve toplumsal normlarda değişim gözlemlenmiştir. Teknolojinin gelişmesine paralel olarak bireyler iletişimlerini internet üzerinden gerçekleştirmeye başlamışlardır bu durumda geleneksel yöntemi unutturmaya

başlamıştır. Böylelikle yeni sosyalleşme ve iletişim biçimleri oluşmaya başlamıştır (Göker, Demir ve Doğan, 2010).

3.2. SOSYAL BECERİLER

Bireylerin kendi yaşam sivilizasyonunu oluşturmada en etkili unsur sosyalleşmedir. Bireyin bulunduğu çevrede kabul görmesi, kendisinden beklenenler ve kendi isteği arasındaki bağlantıyı sağlayabilmesi için çevresi ile uyumlu ilişkiler kurabilmesi gerekir. Bu durumun gerçekleşmesinde birey sosyal becerileri etkin biçimde kullanabilmesi gerekir. Sosyal becerilerini aktif biçimde kullanan bireyler çevresindekiler ile daha doyurucu bir iletişim sağlar ve bu iletişim sonucu daha çok geribildirim aldığı söylenir. Bu sebepten dolayı bireylerin benlik saygısı artar. Pozitif bir benlik saygısı, bireyin ileriki dönemlerde karşılaştığı problemlerin üstesinden gelmede yardımcı olur (Yüce, 2017).

Sosyal beceriler, kişinin başta kendisi ile barışık aynı zamanda bulunduğu çevresi ile uyum içerisinde yaşamasına vesile olan yaşam becerileridir. Yani kişinin kendini ifade etmesi, topluma karşı olan görevlerini yerine getirme, bulunduğu çevreye uyum sağlama, bulunduğu çevreyle iyi iletişim kurabilme amacıyla yansıtılması beklenen bireyin öğrenmiş olduğu davranışlardır. Sosyal beceriler her yaşta bireye gerek tedavi edici, önleyici, gelişimsel gibi beceriler kazandırabilir. Sosyal beceriye sahip olma kadar, sahip olamama yani sosyal beceri yetersizliği diyebileceğimiz bir tanımda mevcuttur. Sosyal beceri yetersizliği, kişinin farklı sosyal becerilere sahip olamaması ya da sahip olduğu vaziyette sosyal becerileri ortamına uygun biçimde kullanamamasından kaynaklıdır (Avşar ve Kuter, 2007).

Bireyin, içinde bulunduğu sosyal ortama uygun hareket etme marifeti olarak karşımıza çıkan sosyal beceriler, bireyler arası iletişimde ve sosyal amaçların gerçekleşmesinde mühim bir rol üstlenir. Sosyal becerilerde de diğer tanımlarda olduğu gibi farklı uzmanlar tarafından yapılmış birbirine yakın tanımlar bulunur. Sosyal beceriler diğer bir ifadeyle farklı etkileşimlerde şahsın hem kendisini anlayabilmesi hem de karşı tarafın davranışlarını, duygu ve düşüncelerini iyi analiz etme ve karşı tarafı memnun edecek davranışları sergileyebilme olarak tanımlanmaktadır. Sosyal beceriler, sadece karşı tarafı iyi analiz edip ona göre tutum sergilemek değildir bu özellikle birlikte, bireyin hedefleri doğrultusunda başarıya ulaşmak adına sergilemiş olduğu tutumları kapsar (Çubukçu ve Gültekin, 2006).

Sosyal becerilerle ilgili yapılan diğer bir tanımda ise şahısların ilk kez tanıştığı bireylerle olumlu iletişimi sağlama ve bu iletişimi sürdürmek adına ihtiyaç duyduğu davranışlar olarak

ifade edilmektedir. Bahsedilen bu davranışların sosyal yeterlilik adına mühim olan bir takım sözel ya da sözel olmayan becerileri kapsadığı ifade edilmektedir. Bahsedilen bu davranışları açacak olursak: Ses tonunu ayarlayabilme, karşısındaki bireyle göz teması sağlayabilme, karşısındaki bireyin davranışlarına göre mesafeyi ayarlayabilme, yaşanan ana göre yüz ifadesini ayarlayabilme, uygun fiziksel teması sağlayabilme gibi becerilerden bahsedilir(Akfırat, 2006).

Sosyal becerileri kendi arasında iki gruba ayırabiliriz. Bunlar gözlenebilen sosyal beceriler ve gözlenemeyen sosyal beceriler olarak tanımlayabiliriz. Göz teması sağlama, yardım isteme, teşekkür etme, selamlaşma, paylaşma, özür dileme, iltifat etme gibi beceriler gözlenebilen sosyal becerilerdir. Gözlenebilen sosyal becerilerin gelişmesiyle beraber bireyler içinde bulunduğu ortama daha rahat uyum sağlarlar, bulunduğu çevre tarafından dışlanma ihtimali ortadan kalkar ve olumlu geri bildirim daha fazla olur. Gözlenemeyen sosyal beceriler ise içinde bulunulan sosyal ortamın ne istediklerini anlayabilmek, bireyin başta kendisi olmak üzere aynı zamanda karşı tarafın duygu, düşünce ve hareketlerini sezebilmek ve karar verme süreçleri oluşturur. Bu unsurlar sağlanamadığı halde bireyler bulunduğu ortama zor uyum sağlarlar ve bulunduğu çevre tarafından dışlanabilirler (Polatoğlu, 2012).

3.2.1. Sosyal Beceriyle İlişkili Bazı Kavramlar

Sosyal becerileri ifade ederken sosyal gelişim, sosyal yeterlilik ve sosyalleşme gibi temel kavramlardan da sıklıkla söz ederiz. Bu kavramlar sosyal becerilerin temelini oluşturur.

3.2.1.1. Sosyal Gelişim

Sosyal gelişim, bebeklik dönemiyle başlayıp bireyin yaşam süresi boyunca süre gelen bir süreci ifade eder. Sosyal gelişim bireyin girdiği her ortamda kendini rahatlıkla adapte edebilmesine yardımcı olur ve karşılaştığı zorluklara karşıda duyarlı olmasını sağlar. Sosyal gelişimini ilerleten bireyler, kültürel farklılıklara da adaptasyon sorunu yaşamaz ve çevresindeki diğer bireylere göre daha çabuk uyum sağlar (Göktaş, 2015).

Sosyal gelişim ile ilgili diğer bir ifadede, bireylerin yer aldığı topluluktaki insanlarla iletişim kurması sonucu, yer aldığı topluluğun ve bu topluluktaki bireylerin benimsediği kültürü anlaması ve bu kültüre uyumlu olarak evrensel kültür sınırları doğrultusunda o topluluktaki bireylerle uyum içinde hareket edebilme becerisini ifade eder. Sosyal gelişim ilk olarak aileden başladığından dolayı, bu gelişimde aile önemli bir konumdadır. Birey büyüdükçe çevresi de

farklılık gösterir bu farklılıklar sosyal gelişimi olumlu ya da olumsuz yönde etkiler. Bireyin yetiştiği çevre sosyal gelişimin temelini oluşturur (Göktaş, 2015).

Sosyal gelişimin en önemli dönemi olarak çocukluk döneminden bahsedilir. Çocukların bireysellikten sosyalliğe geçiş evresinde, davranış ve becerilerinde bir takım yenilikler gözlemlenir. Başarılı bir sosyal gelişimin temelini, sosyal beceriler oluşturur.

3.2.1.2. Sosyal Yeterlilik

Sosyal yeterlilik, bireyin kişisel hedeflerini gerçekleştirebilmesi adına karşı taraf ile etkili sosyal ilişkiler geliştirebilmesini ve bu ilişkilerle kendi amaçlarının dengesini sağlayabilmesini ifade eder.

Bireyler, sosyal becerilerini ve sosyal davranışlarını uygun ortamlarda tesiri yüksek bir biçimde ortaya konulması sosyal yeterliliği ifade eder. Gözlemci bireyler tarafından sosyal beceri ve sosyal davranışlarını etkili biçimde kullanan kişiler sosyal dolgunluğa ulaşmış kişiler olarak ifade edilir. Sosyal yeterliliği biraz özellikleri bakımından nitelendirmek gerekirse; kendine güven, kendini ifade edebilme, aile içinde kabul görme, akranları tarafından kabul görme ve diğer önemli şahıslar tarafından kabul görme başlıkları altında ifade edilmektedir (Göktaş, 2015).

Bireylerin; göz teması sağlayabilmesi, ses tonunu ayarlayabilmesi, mimikleri kullanabilmesi, ekip çalışmasına uyumları, selamlaşma, kriz yönetebilme gibi beceriler sosyal yeterliliğin parçalarını oluşturur. Bu sayılan özellikler aynı zamanda sosyal becerilerin içerisinde yer alır. Bu sayılan becerilere birey ne kadar sahipse, aynı zamanda bu becerileri etkili bir biçimde uygulayabiliyorsa birey o derecede sosyal yeterliliğe sahiptir diye ifade edilir.

3.2.1.3. Sosyalleşme

Bireyler çevresi ile iletişim sağlayarak yaşamlarına devam ederler. İnsanlar gözlerini açtığı ilk andan itibaren, bulunduğu ailenin bir ferdidir. Bireyler bulunduğu çevresine katkı sağlayabilmesi için öncelikle bulunduğu toplumun ahlaki değerlerini ve kültürel değerlerini iyi benimsemesi gerekir. Bununla birlikte bu değerleri muhafaza edip mevcut değerlere katkı sağlaması birey için önemli bir adımdır. Bireyin yaşadığı toplumda aktif bir birey olabilmesi için gerekli olan özellikleri geliştirmesi süreci sosyalleşme olarak ifade edilir (Yağmur ve İçigen, 2016).

Sosyalleşme; kişinin kendi derinliklerinden gelen, kuvvetli bir farklılaşma isteğiyle kendi benliğinin dışına çıkıp çevresi ile olan etkileşimini ifade eder. Bu etkileşimle birlikte kişi kendini daha yakından keşfetmiş olur ve kendisine uygun davranışlarını yaşamında yer vermeye başlar. Birey hangi yaş aralığında olursa olsun girdiği her ortamda almış olduğu yeni rol sosyalleşme sayılır. Bu sebepten dolayı sosyalleşme yaşam boyunca süregelen bir süreci ifade eder (Erdogdu ve diğerleri, 2018). Sosyalleşme diğer bir ifadeyle, bireyin doğuştan itibaren bir takım aşamalardan geçerek, bulunduğu toplumun kendisinden beklediği norm ve rollerden haberdar olması ve böylelikle toplumun üyeliğini kazanmasını ifade eder. Sosyalleşme vesilesiyle birey, insanın yapısına uygun davranışları benimser ve dâhil olmuş olduğu yeni ortamlarda bu davranışlarını sergiler (Erkal, 2006).

Bireylerin sosyalleşme sürelerinde farklılık gözlemlenebilmektedir. Bu sürelerin bireyden bireye farklılık göstermesine sebep olan etkenlerin bazıları; aile, kitle iletişim araçları, toplumsal gruplar, sosyal beceriler, kendisine duyduğu saygı ve bireyin psikolojik durumu gibi etkenlerin bireyden bireye değişkenlik gösteriyor olmasıdır. Genel manada sosyalleşme sürecinde, insanlar bulunduğu toplumun davranış biçimlerini, kendi davranış biçimi ile birleştirerek yeni davranış biçimlerini sergilerler. Sosyalleşmenin vermiş olduğu katkı doğrultusunda birey bulunduğu toplumun bir parçası haline gelir.

3.3. SOSYAL BECERİNİN ÖNEMİ

Bireyin Dünya'ya gelmesi öğrenmeye atılmış olduğu ilk adımdır. Birey, sıfırdan başlayıp pek çok durumu öğrenmeye başlar bunlardan bazıları; yürümek, konuşmak, koşmak, yemek yemeyi öğrenmek gibi unsurlardır. Sosyal becerilerde az önce saymış olduğumuz hususlar gibi önem arz eden bir beceri türüdür. Sosyal beceriler ilk başta anne ile olan iletişimden öğrenilir, ardından ailedeki diğer bireylerle olan iletişimden öğrenilmeye başlanır, arkadaş çevresi ve daha geniş bir çevreden etkileşim sağlanarak bu gelişim devam eder (Akın, 2017).

Bireylerin, çevresindeki diğer şahıslarla olan iletişiminde yardımcı olan her davranış, sosyal becerinin bir parçasıdır. Bahsedilen bu beceriler şahısların dâhil olduğu her iletişim ortamında, olumsuz tepkilerden kaçınmasına yardımcı olduğu gibi olumlu tepkilerinde hedefi hali gelmesine olanak sağlar. Sosyal becerileri gelişen bireyler sadece sözlü durumla değil, yerindeki jest ve mimik hareketleriyle de kendini sessizce ifade edebilir. Sosyal becerilerin gelişimi çabucak gerçekleşmez bu gelişim biraz zamana ihtiyaç duyar. Sosyal becerisi gelişen bireyler sadece çocukluk dönemlerinde bu gelişimin faydasını görmemekle kalmaz bunun yanında

gençlik ve yetişkinlik dönemlerinde gerek meslek hayatlarında gerek ise akademik kariyerlerinde bu gelişimin faydasını göreceklardır (Akın, 2017).

Başarılı kariyerleri olan bireylerin, çevresi ile iletişimlerini başlatıp, sürdürürken zorlanmadıklarını görmekteyiz. Bu durumun sebebi ise bu bireylerin çocukluk dönemlerinde, sosyal yeterliliklerini geliştirmiş olmalarıdır. Lakin bazı çocukların bu çocukluk dönemlerinde, sosyal yeterlikle alakalı becerileri öğrenmede ve kullanmada yaşadıkları problemlerden dolayı, bireylerle olan iletişimlerinde problem yaşadıklarını tespit etmekteyiz. Akıllarda kalması gereken diğer bir nokta ise bireyin, sosyal bakımdan güçlü olmasının altında dogmatik bir neden olmadığı, tamamen sosyal becerilerin öğrenilip, geliştirilmesi sonucu ortaya çıkan bir durum söz konusu olduğu belirtilmektedir. Bahsedilen bu sosyal becerilerin ehemmiyetinin farkında olup bu becerileri gözlemlememiz ve fikir sahibi olmamız gelecekte atacağımız olumlu adımların temelini oluşturacaktır (Yurdakavuştu, 2012).

Sosyal becerisi gelişen bireyler; çevresi ile rahat iletişim kurar, özgüveni artar, karşı tarafı anlamaya çalışır ve ona saygı duyar, duygudaşlık yapar, katıldığı faaliyetten zevk almasını bilir, kendisi rahatlıkla seçim yapabilir. Sosyal becerisi tam gelişmemiş olan bireyler ise bu özelliklere tam sahip olamadıkları gibi; akranların tarafından ihmal görüp dışlanabilmektedir (Korkut, 2004).

3.3.1. Sosyal Beceri Eksikliğinin Bireylerdeki Etkisi

Sosyal becerilerle ilgili yapılan araştırmalar neticesinde, sosyal becerisi yetersiz olan bireylerin çocukluk dönemlerinde akranları ile yaşadığı uyum sıkıntısını, yetişkinlik döneminde de devam ettirdikleri gözlemlenmiştir. Sosyal becerileri yetersiz olan bireyler çocukluk dönemlerinde akranları ile yaşadığı iletişim problemlerini yetişkinlik döneminde sosyal ve psikolojik alanlarda tekrardan yaşama durumunda kaldıkları tespit edilmiştir (Alakır, 2006).

Çevresi ile olan ilişkilerinde uyum sıkıntısı yaşayan bireyler gözlemlendiğinde genelde bu durumun sebebi olarak sosyal beceri eksikliğinden bahsedilmektedir. Sosyal beceri eksikliği bir veya birden çok nedenden kaynaklanabilmektedir. Bu nedenleri sıralayacak olursak; sosyal bilgi eksikliği, uygulama eksikliği ve teşvik edici kişi eksikliği karşımıza çıkmaktadır. Bu eksikliklerden dolayı sosyal becerilerini tam manası ile tamamlayamayan bireyler, bir problemle karşılaştığında mevcut sosyal becerileri ile çözmeye çalışırlar fakat sosyal becerileri yetersiz olduğundan dolayı belirli seviyelerde problemi çözmek için tekrardan sosyal beceri sergilemesi gerekirken, bu becerileri sergileyemezler (Şentürk, 2010).

Sosyal beceriler, bireyin psikolojik ve sosyal gelişiminin önemli özelliklerindedir. Sosyal becerileri yetersiz olan bireyler, bir problemle karşılaştıklarında o problemi çözmede sosyal beceriye sahip bireylerden daha kısıtlı imkânlarla sahiptirler bu durumdan dolayı sosyal becerileri yetersiz olan bireyler genellikle uygun olmayan davranış biçimlerini sergilerler. Sosyal becerisi gelişmiş bireylerse karşılaştıkları problemleri çözmede daha fazla tekniğe sahip olduklarından dolayı kişiler arası ilişkilerinde daha başarılıdırlar (Şentürk, 2010).

Sosyal beceri eksiklikleri bireyin yaşamının her evresinde bireye olumsuz dönüş olarak karşısına çıkabilmektedir. Bu eksiklikleri olan bireyler bazı ortamlarda zorluk yaşadıklarından dolayı farklı ortamlara girmeye çekinirler. Sosyal beceri eksikliği olan bireylerin başarı grafikleri gözlemlendiğinde inişli çıkışlı bir grafik tespit edilmektedir.

3.4. SOSYAL BECERİLERİN SINIFLANDIRILMASI

Sosyal becerilerin sınıflandırılmasında, yapılan pek çok çalışmada, araştırmacılar farklı sınıflandırma gruplarını ortaya koymuş bulunmaktadır. Yapılan bu sınıflandırmalardan birisini icra eden Akkök ise (1996), yapmış olduğu çalışmada sosyal becerileri altı başlık altında sınıflandırmış bulunmaktadır. Bunlar; ilişkiyi başlatma ve sürdürme becerileri, grupta bir işi yürütme becerileri, duygulara yönelik beceriler, öfke anındaki davranışlarla baş etmeye yönelik beceriler, stres durumlarıyla başa çıkma becerileri, problem çözme ve plan yapma becerileri gibi başlıklar incelenmiştir. Bunları açacak olursak;

- a. İlişkiyi Başlatma ve Sürdürme Becerileri:** Bu başlık altında ifade edebileceğimiz tanımlar şunlardır: Sohbeti başlatma ve kendini karşı tarafa tanıtmaya, konuşmanın seyrini belirleme, karşı tarafı dikkatlice dinleme, teşekkür etme, yardım isteme, ikna etme, özür dileme.
- b. Grupta Bir İş Yürütme Becerileri:** Gruptaki üyelerin fikirlerini önemseyip onları anlamaya çalışma, üyelerin rahatsızlıklarını gerekli yerlere iletme, sorumluluk alabilme.
- c. Duygulara Yönelik Beceriler:** Kendi duygularını iyi anlayabilme, karşı tarafın duygularını anlayabilme, korku anında paniğe kapılmama, karşısındaki kişinin öfke anında onu kontrol edebilme.
- d. Öfke Anındaki Davranışlara Baş Etmeye Yönelik Beceriler:** Paylaşma bilinci, karşıdaki bireye yardım etme bilinci, izin isteme, kendini kontrol edebilme.

- e. **Stres Durumlarıyla Başa Çıkma Becerileri:** Olası başarısızlık neticesinde o süreçten en az zararla çıkma, olası tepkilere karşı hazırlıklı olma, tek kalma halinde süreci iyi değerlendirme.
- f. **Problem Çözme ve Plan Yapma Becerileri:** Hedef belirleme, hedefe yönelmek için çalışmaya başlama, daha önce bu konu hakkında çalışanlardan bilgi toplama (Akkök, 1996).

Diğer bir sınıflandırmada Şentürk ise (2010) sosyal becerileri, üç başlık altında ele almaktadır. Bunlar;

- a. **Sözel Öğeler:** Karşı tarafın yapısını göz önünde alarak uygun talepte bulunulması, gelen bir isteği uygunca reddetme, karşı tarafın duymaktan memnun kalacağı sözleri söyleme.
- b. **Sözsüz Öğeler:** Göz teması sağlamak, gülümsemek, duygusal durumunu iyi ifade edebilmek.
- c. **Motor ve Jest Öğeleri:** Bireyin duruşu, yüz ifadeleri, jestleri gibi özellikler bulunmaktadır.

Avcıoğlu (2007), sosyal becerileri ifade ederken dokuz alt boyut kullanmış bulunmaktadır. Bu boyutlar aşağıdaki gibi ifade edilmektedir:

- a. **Kişiler Arası Beceriler:** Bireylerin birbirleriyle olan iletişimlerinde aksaklık yaşamadan etkileşimlerini sürdürme bilmeleri için gerekli olan becerilerinden oluşmaktadır.
- b. **Kızgınlık Davranışlarını Kontrol Etme ve Değişikliklere Uyum Sağlama Becerileri:** Sosyal etkileşim sırasında bireylerin, öfke anında öfkelerini kontrol edebilme becerilerini ve karşı tarafın öfke anında karşı tarafı sakinleştirebilmesini ifade eden becerilerden oluşur.
- c. **Akran Baskısı İle Başa Çıkma Becerileri:** Sosyal etkileşim sırasında bireylerin, kendi yaşlıları tarafından karşılaşılabileceği problemlerle başa çıkabilmesine yardımcı olan sosyal becerilerden oluşmaktadır.
- d. **Kendini Kontrol Etme Becerileri:** Bireyin sosyal yaşantısında girmiş olduğu ortamlarda kendi davranışlarını kontrol etmesine yardımcı olan becerilerden oluşmaktadır.

- e. **Sözel Açıklama Becerileri:** Bireylerin birbirleriyle olan iletişimlerinin başlamasına yardımcı olup iletişimin sürebilmesine olanak sağlayan becerilerden oluşmaktadır.
- f. **Sonuçları Kabul Etme Becerileri:** Bazen sonuçlar bireyler için üzücü olabilmektedir. Bu tarz sonuçlarda bireyin, sonucu kabul edebilmesine yardımcı olan becerilerden oluşmaktadır.
- g. **Dinlenme Becerileri:** Bireyler arası iletişimin başlangıcından bitişine kadar olan süreci kapsayan becerilerden oluşmaktadır.
- h. **Amaç Oluşturma Becerileri:** Bireyin özgün iradesiyle belirlemiş olduğu bir amacı geliştirmesi ve gerçekleştirmesine yardımcı olan becerilerden oluşmaktadır.
- i. **Görevleri Tamamlama Becerileri:** Bireyin almış olduğu sorumluluğu yerine getirmesine yardımcı olan becerilerden oluşmaktadır.

3.5. SOSYAL BECERİ EĞİTİMİ

Sosyal beceri eğitiminin ana maksadı, bireylere sosyal beceri özelliklerinin kazandırılmasını hedefleyip, genellikle davranışçı tekniklere tutunup, performansa dayalı olmasını sağlayıp, grup halinde veya bireysel olarak gerçekleştirilen bir eğitim modeli olmasını sağlamaktır. Öğretilen bir davranış olan sosyal beceriler, uygun eğitim modeli ile engelli bireylerin topluma kazandırılmasında da önemli bir rol oynar. Bazı becerilerimizin yetersizliğini, sistemli bir eğitim sonucu yeterli hale getirmeyi hedefleyen sosyal beceri eğitiminde maksat, şahısların diğer bireylerle iletişimini geliştirmek, yaşam kalitesini arttırmak ve bulunduğu çevreye uyum sağlamasını hızlandırmaktır (Akfırat, 2006).

Kişilerin sosyal beceri kısıtlılıklarının önüne geçmeye yönelik, hazırlanan herhangi müdahale programının ilk başta tespit edilen sorunların çözümüne uygun olmalıdır. Sosyal beceri eğitimleri grup halinde ya da bireysel olarak gerçekleştirilebilmektedir. Grup şeklinde gerçekleştirilen sosyal beceri eğitimlerinde gruptaki bireylerin yetersizliklerinin aynı olmasına ve yaşlarının birbirine yakın olmasına dikkat edilir. Bu eğitim programı hazırlanırken dikkat edilen hususlardan bahsedecek olursak davranışçı yaklaşım, sosyal öğrenme, bilişsel yaklaşım gibi yaklaşımların teknik ve metotlarından faydalanılmaktadır. Sosyal beceri eğitimi verilen şahısların gelişim ve özelliklerine göre ne çeşit tekniklerin uygulanacağına karar verilir (Çubukçu ve Gültekin, 2006).

Sosyal beceri eğitimlerine, ilkokuldan itibaren başlanması gerekmektedir. Çünkü toplumsal gelişimin artmasından dolayı, anneler iş hayatına atıldıkları için çocukların sosyal

beceri gelişimlerine tam manası ile katkı sağlayamamaktadırlar. Ayrıca toplumsal gelişimin artmasından dolayı bireyler sosyal becerilere daha fazla ihtiyaç duymaya başlamışlardır bu vesile ile sosyal beceri eğitimlerinin önemi günümüzde daha da önem arz etmektedir (Bacanlı, 1999).

Bireylere sosyal becerileri kazandırırken, dikkat edilmesi gereken bir takım hususlar mevcuttur. Bu hususlar; tutarlılık, zaman, model görme, bireyin hareketlerine ilişkin tespitlerde bulunma ve ödüllendirme unsuru ile birlikte beş başlık çerçevesinde incelenmiştir (Akkök, 1996).

Tutarlılık: Sosyal becerilerde tutarlılığın sağlanması için öncelikle evdeki diğer bireylerin eylemlerinde de tutarlılığın bulunması gerekir. Birey ailesinden etkilendiği için evdeki diğer bireylerinde tutarlı hareketler sergilemesi gerekmektedir. Ailedeki bireylerle birlikte sergilenen tutarlı hareketler sonrası sosyal beceriler gelişimi, daha rahat gerçekleşir.

Zaman: Bireylerin eğitim görmekte oldukları sınıf ortamı, önemli bir sosyal ortamdır. Sınıf ortamında gerçekleşen diyaloglar sosyal becerilerin temelini oluşturur. Öğrenci ile eğitimci arasında gerçekleşen soru cevaplar, münazara ortamları, kendini tanıtmaları gibi durumlar da pek çok sosyal beceri zamanla kazandırılabilir. Bununla birlikte haftada 3-5 defa gerçekleşecek sosyal beceri eğitimlerinde bireyler bu becerilerini ne şekilde kullanacaklarını da kavramış olurlar.

Model Görme: Bireye yeni bir sosyal beceri kazandırılmaya çalışırken, öncelikle kazandırılmak istenen o becerinin bireye iyi ifade edilmesi gerekir. Görsel öğelerin akılda daha kalıcı olması sebebiyle resim unsurları tercih edilmektedir. Görsel öğelerin yanı sıra sosyal beceri özellikleri kazandırılırken, bir hikâyeye, bilinen bir şahıs gibi unsurlardan da istifade edilir. Beceri kazandırılacak bireyin sevdiği, örnek aldığı şahıslar üzerinden becerinin aktarılması daha uygun bir seçim olabilmektedir.

Bireyin Hareketlerine İlişkin Tespitlerde Bulunma: Bireylere sosyal beceri özellikleri kazandırılırken öncelikle o bireyin davranışları iyi analiz edilmelidir ve kazandırılacak beceri bireyin davranış yapısına göre düzeltilip uygun bir biçimde aktarılmalıdır. Bu hususlar gerçekleştirilip sosyal beceri aktarıldıktan sonra bireye üç unsur uygulayarak beceri daha da geliştirilir. Bunlar; davranış düzeltici bilgiler, davranışın istenilen seviyeye gelmesi halinde ödüller sunma, bireyin kendisini değerlendirmesi adına uygun programın hazırlanması olarak ifade edilir.

Ödüllendirme: Genellikle öğrenciler olmak üzere bir sosyal beceri kazandırılırken, teşvik edici unsurlar olmalıdır. Böylelikle o becerinin daha hızlı kazandırılmasına yardımcı olur. Ödüller önceden belirlenmeli ve bireyin isteğine göre ödül seçilmelidir. Bireyde bu ödül karşısında kendisinden beklenen davranışları yerine getirmeye daha arzulu olmak durumundadır. Bu ödüller maddi nitelikli olduğu gibi sosyal ödüllerde olabilmektedir.

3.5.1. Sosyal Beceri Eğitiminde Kullanılan Bazı Yöntemler

Sosyal beceri eğitimlerinde uygulanan yöntemlerden önemli olanlarını sayacak olursak; rol oynama, gösteri yöntemi, model olma yöntemi, antrenörlük yöntemi, doğrudan öğretim yöntemi, bilişsel süreç yaklaşımı, bilişsel sosyal öğrenme yöntemi, akran destekli öğrenme ve iş birlikli öğrenme yöntemi başlıkları altında ele alınabilir. Bunlara ek olarak yaratıcı dramının da sosyal beceri eğitimlerinde kullanılan yöntemlerden biri olduğu ifade edilmektedir. Bununla birlikte gerçekleştirilen sosyal beceri eğitiminin yararını tespit edebilmek adına, verilen eğitim sonrasında birtakım değerlendirmeler yapılması gerekmektedir (Samancı ve Uçan, 2017).

- a. Rol Oynama Yöntemi:** Rol oynamanın tanımını ifade edilirken, oyundaki bir karakterin, izleyiciye tüm duygu, düşünce, beklenti ve isteklerinin canlandırılması şeklinde ifade edilmektedir. Bu yöntemin diğer bir ismi de sosyodrama olarak adlandırılmaktadır. Bu yöntem vesilesiyle bireye, insanlarla olan ilişkilerinde empati yapabilme, daha çok bilgi ve beceri kazandıran bilme hedefi olarak belirlenmiştir.
- b. Gösteri Yöntemi:** Grup liderinin grubundaki bireylere bir durumu aktarırken nasıl gerçekleşeceğini göstermek ve ne şekilde olacağını ifade etmesi için olayı aktarmasında kullandığı yöntem gösteri yöntemi denilmektedir.
- c. Model Olma Yöntemi:** Model olma yönteminin etkili olduğu bazı sosyal beceriler; iletişim becerileri, kişisel sorumluluk, üst düzey bilişsel beceriler, oyun becerileri gibi alanlarda etkili olduğu ifade edilmektedir. Model olma yöntemi gerçekleştirilirken video model ve canlı modelden birisi tercih edilmektedir. Video model olma, kayıttaki bireyin ana davranışı sergilediğinde çocuğun o davranışı benimsemesidir. Canlı modelde ise; herhangi bir bireyin ana davranışı sergilemesi sonucu çocuğun o davranışı benimsemesini ifade etmektedir.
- d. Antrenörlük Yöntemi:** Antrenörlük yöntemi, rol oynama ve model olma yöntemleriyle bağlantılı olduğu için güçlü bir yöntem konumunda olduğu ifade

edilmektedir. Herhangi bir becerinin anlaşılmasını ve çözüme kavuşmasına yardımcı olan yöntem olarak tanımlanmaktadır.

- e. Doğrudan Öğretim Yöntemi:** Etkin yöntemlerden biri olan doğrudan öğretim yönteminde bireye akademik becerilerin öğretilmesinde katkı sağlamanın yanı sıra sosyal becerilerin öğretiminde de katkı sağladığı ifade edilmektedir.
- f. Bilişsel Süreç Yaklaşımı:** Öğrenci odaklı öğrenme türü olduğu için öğrencilerin aktif katılımı gerekmektedir. Bu öğrenme yönteminde birçok duyu organından faydalanılmaktadır bu durumdan dolayı öğrenme kalıcı olmaktadır.
- g. Bilişsel Sosyal Öğrenme Yöntemi:** Bireyler bu yöntemde bir modelin sözel mesajlarını dinleyerek ya da modeli gözlemleyerek sosyal beceri eğitimlerini geliştirmiş olurlar.
- h. Akran Destekli Öğrenme Yöntemi:** Akranlarına göre sosyal beceri gelişimi daha az gelişmiş olan bireylerin, sosyal becerileri gelişen akranları tarafından, muhabbet yoluyla sistemli bir şekilde sosyal beceri eğitimlerinin gerçekleşmesi olarak ifade edilmektedir.
- i. İş Birlikli Öğrenme Yöntemi:** Bu öğrenme yönteminde bireyler gruplar halinde bir araya gelip bir amaç doğrultusunda birlikte hareket etme bilincini kazanmaktadırlar. İş birlikli öğrenme yöntemi, ortak amaç gözetilen grupların daha sistemli bir çalışma yürütmelerine ve bu çalışmanın genele yayılmasına olanak sağladığı gözlemlenmektedir bu durumdan dolayı iş birlikli öğretim yöntemi, sosyal beceri eğitimleri arasında önemli bir konumda olduğu ifade edilmektedir.
- j. Drama Yöntemi:** Bu yöntem sosyal beceri eğitimlerinde olduğu gibi diğer pek çok eğitim yöntemlerinde de tercih edilmektedir. Eğitimde drama; duyu, hareket, iletişim, dil, duyu ve düşüncenin bir sentezi konumundadır. Bireyin gelişimine katkı sağlayan bir sosyal beceri eğitim yöntemi olduğu ifade edilmektedir (Aslan, 2008).

Sosyal beceri eğitimlerinde pek çok farklı yöntemin mevcut olması, eğitim alacak birey için uygun programın tespit edilmesi de ayrı önem arz etmektedir. Birey için hangi eğitim programının uygun olduğunun tespiti yapılırken, bireyin ilgi alanları ve gelişim düzeyleri dikkate alınarak bireye uygun eğitim programı hazırlanmaktadır.

3.6. SOSYAL BECERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Sosyal becerilerin değerlendirilmesi geçmişte sıkıntılı bir süreçti bu durumun sebebi yeterli değerlendirme ve ölçme araçlarının olmamasıydı. Bu durumdan dolayı sosyal becerilerle ilgili geçmiş çalışmalara rastlama oranı düşüktür şuan ise sosyal becerilerin değerlendirilmesi hususunda önemli gelişmeler olduğu gözlemlenmiştir. Bireylere verilen sosyal beceri eğitiminin öncesinde ve sonrasındaki farkları tespit edecek geçerli ve güvenilir ölçme aletleri geliştirilmiştir.

Sosyal becerilerin değerlendirilmesi hususunda pek çok yöntem geliştirilmiştir. Bu yöntemlerin uygulanmasında sayısal veriler kullanılmaktadır. Sosyal becerileri değerlendirme prosedürü diğer değerlendirme yöntemlerinde olduğu gibidir. Bu prosedüre bakıldığında formal ya da informal yaklaşımı kapsadığı gözlemlenmektedir. Sosyal becerilerin değerlendirilmesinde bu iki yaklaşımdan da istifade edilmektedir. Formal değerlendirme, kontrol listelerinden ve sayısal değerlendirmeyi kapsayan dereceleme ölçeklerinden oluşmaktadır. Diğer değerlendirme yöntemi olan informal değerlendirme yöntemi incelendiğinde ise rol oyunları, davranışın gözlenmesi, sosyometri ve görüşme gibi değerlendirme biçimleri mevcuttur (Uzamaz, 2000).

İçerik yönünden sosyal becerilerin zengin olması, birtakım karışıklıklara yol açmış bulunmaktadır. Sosyal becerilerin tespit edilip değerlendirilmesinde bazı değerlendirme tekniklerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu değerlendirme tekniklerini beş başlık altında inceleyebiliriz bunlar; gözlem, görüşme, kendi kendini değerlendirme, sosyometri ve davranış dereceleme ölçekleridir (Şentürk, 2010).

Gözlem: Değerlendirilecek olan bireyin, yakın çevresinde bulunan; ana-baba, öğretmenleri, akranları, konu uzmanları gibi gerçekçi gözlem yapıp raporlar tutabilecek kişiler tarafından hazırlanmış bulunan değerlendirilecek bireyin, dâhil olmuş olduğu ortamlardaki yargılarını ifade eder.

Görüşme: Birey hakkındaki bilgileri aracı koymadan bizzat birinci ağızdan tespit etmeyi ifade eder. En sağlıklı bilgi kaynağıdır. Bireyin geçmişi hakkındaki bilgileri öğrenmeye yarayan bu yöntem aynı zamanda vaka incelenmesi ve klinik yöntem isimleriyle de adlandırılmaktadır.

Kendi Kendini Değerlendirme: Bireyin şahsını rapor ettiği değerlendirme şeklini ifade eder. Diğer tekniklere istinaden uygulanması, raporlanması daha kolay olan bir tekniktir. Aynı zamanda sosyal becerileri ölçmek adına uygulanan teknikler bu gruba giriyor bulunmaktadır.

Davranış Dereceleme Ölçekleri: Bireylerin kendi gözlem ve davranışlarını açıklayıp oluşan farklı algılama sonuçlarını kendi arasında gruplara ayırıp ayrı ayrı değerlendiren ölçeği ifade eder. Yapılan derecelendirme, hemen gözlem sonucu yapılabileceği gibi daha sonrasında da ifade edilebilir.

Sosyometri: Dilimize Fransızcadan gelen sosyometri kavramı; Arkadaşlığın ve toplumsal yaşamın kişi üzerindeki etkilerini ifade eder. Bu teknik için öncelikli olarak grup üyelerine belli bir konuda birbirleriyle olan iletişimlerini ortaya koyabilecekleri “sosyometrik anket” olarak adlandırılan bir anket uygulanır. Bu anket sonucu elde edilen veriler “sosyogram” ismi ile adlandırılan tabloda açıklanır. Böylelikle grubun iletişim ağı hakkında bilgi sahibi olunur (Kutlu, 2007).

Bacanlı (1999), sosyal becerilerin değerlendirilmesi için kullanılan yöntemleri; davranışsal gözlem, davranışsal görüşme, kendini rapor ölçümleri ve diğer yöntemler olmak üzere dört başlıkta ifade etmiştir.

- a. Davranışsal Gözlem:** Bu yöntemde gözlemlenecek bireyle farklı ortamlarda en çok vakit geçiren kişilerden; ailesi, öğretmeni, arkadaşları gibi şahısların, gözlemledikleri bireyin farklı ortamlarda ki davranışlarını tespit edip, raporlanmasını ifade eder.
- b. Davranışsal Görüşme:** Bireyle birebir görüşüp bireyin geçmiş yaşantısı hakkında tespitlerde bulunulmasını ifade eder.
- c. Kendini Rapor Ölçümleri:** Bireyin baskı altında kalmadan özgür iradesiyle şahsi özelliklerini rapor ettiği yöntemleri ifade eder.
- d. Diğer Yöntemler:** Yukarıda sayılan özellikler dışında, sosyometri ve etkileşim kayıtları bu kategoriye girer.

3.7. SOSYAL BECERİLER VE LİDERLİK

Liderin ana görevi, bulunduğu topluluktaki bireyler başta olmak üzere diğer bireyleri de ortak bir amaca inandırarak, birlik içerisinde çalışmalarını sağlamaktır. Liderin bu çalışmayı sağlamasına yardımcı olan asıl özellik ise sosyal becerilerdir.

Sosyal beceri, bireyin diğer bireylerle ilişki kurabilme ve akıcı iletişim sağlayabilme yeteneği ile ilgilidir. Bireylerle sürekli iletişim halinde olan liderlerin problemi çözebilme süreleri, sosyal becerilerinin gelişmişlik seviyesi ile orantılıdır. Sosyal becerisi gelişmiş olan liderler; bireylerle rahat ilişki kurabilen, bireylerin hislerini ve tepkilerini doğru biçimde okuyabilen, onları yönlendirip, organize eden ve çalıştığı her bireyin karşılaşacağı problemler karşısında o problemin üstesinden gelebilmesini sağlayan kişilerdir. Sosyal becerisi gelişmiş olan liderler, çalışmış olduğu insanlara bir hedefi tanımlayıp ve bu hedef doğrultusunda bireylerin birlikte hareket edebilme becerisini sağlamaktadırlar. Katılımcılar bu tarz özelliklere sahip liderlerle birlikte olmaktan zevk alırlar bu durumun sebebi, liderle birey arasında duygusal bağ oluşuyor olmasıdır. Böylelikle liderle birlikte hareket ederken katılımcılar ruhsal manada iyi hissederler.

Duygular, etkileşimi yüksek olan hislerdir. Sadece sahip olduğu kişiyi etkilemekle kalmayıp o kişinin çevresinde bulunan insanların da duygularına da tesir etmektedir. Örneğin, bir bireyin kendisini iyi hissetmemesi çevresinde bulunan diğer bireylerinde modunu düşüre bilmektedir aynı şekilde enerjisinin iyi olması durumunda çevresindeki diğer bireylerinde modunu yükseltmektedir. Sosyal becerisi gelişmiş olan liderler kötü hislerini kontrol edebilmektedirler. Böylelikle çevresindekilere olumlu sinyaller gönderip o bireylerle başarılı ve rahat iletişim sağlarlar. Liderin çevresindekilere yaymış olduğu enerji, işine olan bağlılığı katılımcılar tarafından görüldüğünde astlar işine daha çok bağlanırlar. Başarılı lider astlarını anlamaya çalışır, alternatiflere açıktır ve alternatifleri teşvik eder. Bu durum astların fikirlerine önem verildiğini gösterdiği için astların motivasyonunu artırmaktadır (Aysel, 2006).

Duygusal zekâ bileşenlerinin bütünü sosyal beceriyi oluşturmaktadır. Bireyler arasında sağlıklı bir iletişimin sağlanması için öncelikle bireylerin sabırlı bir tutum sergilemesi gerekmektedir. Birey duygu hali ne olursa olsun iletişim kurduğu tarafa psikolojik durumunu yansıtmaması önem arz etmektedir. Liderler bu sayılan özelliklere sahip olan bireyler olduklarından dolayı astları ile olan iletişimleri kuvvetlidir. Liderler bu güçlü iletişim becerilerinin yanı sıra; astlarını eğitmeleri, motive etmeleri, görevin başarılması adına astlarını

etkilemeleri, ekip ruhu oluşturmaları ve grup içi olası çatışmaları yönetme becerileri kazandırmaları gibi özellikleri sağlamaları gerekmektedir. Bu unsurları sağlayan liderlerin yönetimindeki gruplar hedeflerine zorlanmadan ulaşabilmektedirler (Aysel, 2006).

3.8. LİDERLİK DAVRANIŞI İLE SOSYAL BECERİLER İLİŞKİSİ

Zamanın ilerlemesi sonucu gelişimini daha üst seviyeye taşıyan rekreasyon, çok farklılık gösteren etkinlik çeşitleri ile bireylere rutinden kaçış imkânı sunmaktadır. Farklı rekreasyon etkinliklerinde, faaliyetin türü, faaliyetin gerçekleştirme şartları ve kişiden kişiye farklılık gösteren sosyal becerilere göre rekreasyon liderinin, liderlik davranışı yapısı da değişiklik göstermektedir. Bir örnek verecek olursak rekabetin olmadığı sosyal becerilerde demokratik liderlik türü uygulanırken diğer tarafta rekabetin olduğu sosyal beceri etkinliklerinde otoriter liderlik türü göze çarpar (Tütüncü, 2012).

Rekreasyon etkinliğini yöneten liderin ne tür bir liderlik modeli sergileyeceği o etkinliğe katılan bireylerin, sosyal becerileri ile ilişki içerisinde. Liderlik davranışı modeli belirlenirken gerçekleştirilen etkinliğin amacı ve gerçekleştirilen etkinliğe dahil olan bireylerin sosyal becerileri de iyi saptanmalıdır. Sosyal beceriler, genel manada küçük yaşta belirlendiği için kalıplaşmış durumlar olduğundan liderlik modeli tercih edilmeden etkinliğe katılan bireyleri iyi analiz etmek gerekir. Sosyal beceri özellikleri gelişmeyen bireylerin lider ile ters düşme durumuna karşılık liderin, hoşgörülü ve saygılı bir tutum sergilemek mecburiyetindedir. Bu davranış liderlik türleri içerisinde demokratik liderliğe daha yakın bulunmaktadır. Ancak bazı geniş katılımın olduğu rekreasyon etkinliklerinde farklı birey modelleri olduğundan dolayı değişik sosyal beceriye sahip birey sayısı da fazla olacaktır. Bu nedenden dolayı da net bir liderlik modeli belirlenemez, liderlik türleri içerisinde demokratik, otoriter, tam serbesti tanıyan gibi liderlik modellerinin hepsinden de faydalanılabilir (Karaküçük ve Yetim, 1996).

Örneğin sosyal becerilerinden biriside futbol oynamak olan bir takımında ki bireyler kesin başarı kazanmak istiyorlarsa antrenör tipi liderlik modeli uygulanır ve otoriter liderlikten de faydalanılabilir. Antrenör lider tüm yetkiyi kendisinde toplar ve kararı kendisi verir. Sorumluluktan kaçmaz sosyal becerilerinden birisi de futbol oynamak olan etkinliğe katılan bireylerde antrenörüne saygı duyar. Aynı zamanda demokratik ve antrenör liderde kazanmak önemli olduğu kadar diğer önemli olanda başarıya ulaştıracak yöntemdir. Bu yöntem dâhilinde sosyal becerisi iyi olan bu bireylerin sosyal becerilerini daha geliştirmek, psikolojilerini daha iyi hale getirmek ve bireylerin mutlu edilmesi ana hedeftir (Yüce, 2017).

Sosyal becerileri geliştirmek adına toplumla i içe olmak gerekir. Bu sebepten dolayı rekreasyonda grup etkinliklerine daha çok tercih etmek gerekir. Grup etkinliklerinin genelinde demokratik liderlik türü hkimdir. Demokratik liderliğin, sosyal beceri özelliklerinin gelişmesinde diğer liderlik türlerine göre daha uygun bir liderlik modeli olduğu söylenebilir. Çünkü birey zaten sosyal beceri özellikleri gelişmesi adına etkinliğe katılıyor, demokratik liderin yardımı ile birey kendisi de etkinlikte söz sahibi olacaktır ve toplumla kaynaşması daha hızlı bir biçimde gerçekleşecektir. Birde demokratik lider, etkinliğe katılan bireyler tarafından güveniliyor, seviliyor ve itimat ediliyor ise sosyal beceriler daha da gelişebilir (Kaba, 2009).

Sosyal becerilerden dağcılık, srf, yüzme, kayak gibi aktiviteler yine bireyin toplumla kaynaşmasına olanak sağlar. Bu etkinlikler çoğunlukla demokratik, tam serbesti tanıyan liderlik türleri içerisinde gerçekleştirilir. Örneğin bir yüzme etkinliğinde, etkinliği yöneten lider, profesyonel yüzme bilgisine sahip grup üyelerine, tam serbesti tanıyan bir liderlik modeli sergiler. Faaliyete katılan bireyler orta seviye yüzme bilgisine ve deneyimine sahip ise grup üyelerine oyun ve oyun tarzı etkinlikler yaptırıp sosyal becerilerini geliştirmelerine katkı sağlayabilir. Yzmeye yeni başlayan bir grup için ise grup üyelerinin boğulma riskini de göze alarak lider, otoriter ve demokratik liderlik türlerinin ikisini de uygular (Avşar ve Kuter, 2007).

Liderlik türleri, bireylerin sosyal beceri özelliklerine göre değişiklik gösterebilmektedir. Lider, sergilemiş olduğu liderlik türü ile etkinliğe katılan bireyin sosyalleşmesi, kendini ifade edebilmesi, olumlu geri bildirim alabilmesi, kapasitesinin farkına varabilmesi gibi olumlu katkılar sağlayabilmektedir. Yine kısaca belirtmek gerekirse, liderlik tiplerinin hepsinin sosyal beceri özelliklerini geliştirecek koşulları mevcuttur. Bu koşullar, lider ve grup üyelerinin alışkanlıkları, kişilikleri, kültürü, faaliyetin gerçekleştirildiği mekân gibi unsurlardan oluşmaktadır (Polatoğlu, 2012).

BÖLÜM 4

ARAŞTIRMA TASARIMI

4.1. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırmanın amacı; rekreasyon etkinliklerine katılan bireylerin liderlik davranışları ile sosyal becerileri arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını tespit etmektir. Bununla birlikte çalışmanın bir diğer amacı ise rekreasyon etkinliklerine katılan bireylerin liderlik davranışlarına ve sosyal becerilerine yönelik betimleyici bulgulara ulaşmaktır. Bu bağlamda rekreasyon etkinliklerine katılan bireylerin oluşturduğu örneklem grubu üzerinden liderlik davranışları ile sosyal beceriler arasındaki ilişki araştırılmıştır.

Bu doğrultuda araştırmanın evrenini, rekreasyon etkinliklerine katılan bireyler oluşturmaktadır. Ancak, araştırma kapsamında rekreasyon etkinliklerine katılan bireylerin tamamına ulaşmak zaman kısıtı, maliyet ve örnekleme ulaşım zorluğundan dolayı, araştırma olasılığa dayalı olmayan örnekleme türlerinden kolayda örnekleme yöntemi ile belirlenen tarihler arasında online olarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında 470 kişiye anket uygulanmış olup, 5 anket formunun eksik ve hatalı veriler içermesi nedeniyle analizler 465 anket formundan elde edilen veriler üzerinden gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veri toplama yöntemlerinden online anket tekniği kullanılmıştır.

Araştırmada, Çiriş (2018) tarafından kullanılan ve bu çalışma amacı doğrultusunda kurgulanan liderlik ve sosyal beceriler soru materyalleri kullanılmıştır. Soru formunun son kısmı katılımcıların sosyo-demografik özelliklerini tespit etmeye yönelik sınıflı değişkenlerden oluşmaktadır. Elde edilen verilerin araştırma amacı doğrultusunda analiz edilebilmesi amacıyla istatistiksel paket programından yararlanılmıştır. Araştırmada frekans analizi, betimleyici istatistikler, açılımlayıcı faktör analizi, pearson korelasyon analizi ve fark testleri (t-testi, ANOVA) kullanılmıştır.

Araştırmanın verileri, zaman, maliyet ve veriye erişim zorlukları nedeniyle rekreasyon etkinliklerine katılan bireylerden iki haftalık zaman diliminde elde edilmiştir. Bu doğrultuda araştırma sonuçlarında zaman sınırlılığı bulunmaktadır. Araştırmanın gerçekleştirildiği tarih aralığı olan 01-11 Mayıs 2021 tarih aralığı, araştırma sonuçlarının zaman sınırlılığını oluşturmaktadır. Dolayısıyla araştırma sonuçlarının genellenebilirliği ve dışsal geçerliliği sınırlıdır.

4.2. ARAŞTIRMA BULGULARI

Araştırmada toplanan veriler kodlanarak istatistik programına aktarılmıştır. Araştırma kapsamı sonucunda toplanan veriler istatistiksel analiz/paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Veri girişinin tamamlanmasından sonra veri analizinde kullanılacak istatistiksel testler belirlenmiştir. Bir veri grubuna yapılacak istatistiksel testler belirlenirken öncelikli olarak verilerin normal dağılıp dağılmadığı analiz edilmelidir. Eğer veriler normal dağılıyorsa parametrik testler, normal dağılmıyorsa parametrik olmayan testler kullanılarak analiz yapılmalıdır. Araştırma verilerine yapılan basıklık-çarpıklık normallik testi sonucunda verilerin -1,5 ile +1,5 arasında değerler aldığı ve normal dağılım gösterdiği tespit edilmiştir (Tabachnick ve Fidel, 2007).

Araştırma verileri belirlenen sistematik çerçevesinde analiz edilerek elde edilen sonuçlar aşağıda verilmiştir. İlk olarak anketin birinci bölümünde yer alan katılımcı profilini belirleyen sosyo-demografik sorulara ilişkin frekans analizi sonuçları verilmiştir.

4.2.1. Katılımcıların Sosyo-Demografik Özellikleri

Katılımcıların sosyo-demografik değişkenleri arasında yer alan cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim durumu ve gelir durumuna yönelik veriler Tablo 1. gösterilmektedir. Katılımcıların sosyo-demografik değişkenleri ile ilgili veriler incelendiğinde homojen bir dağılım olduğu görülmektedir.

Tablo 1. Katılımcıların Sosyo-Demografik Özellikleri (n=465)

Demografik Değişkenler	Değer	Frekans	Yüzde	Demografik Değişkenler	Değer	Frekans	Yüzde
Cinsiyet	Erkek	307	66,0	Medeni Durum	Bekâr	374	80,4
	Kadın	158	34,0		Evli	91	19,6
	Toplam	465	100,0		Toplam	465	100,0
Yaş	18-25	252	54,2	Eğitim Durumu	İlköğretim	12	2,6
	26-30	150	32,3		Lise	130	28,0
	31-35	25	5,4		Üniversite	290	62,4
	36 ve üzeri	33	7,1		Lisansüstü	33	7,0
	Toplam	465	100,0		Toplam	465	100,0
Gelir Durumu	2800 ve altı	185	39,8				
	2801-3500	80	17,2				
	3501-4500	69	14,8				
	4501 ve üstü	131	28,2				
	Toplam	465	100,0				

Tablo 1 incelendiğinde, araştırmaya katılan bireylerin %66,0'sının erkek, %34,0'ünün ise kadın olduğu görülmektedir. Katılımcıların %80,4'ü bekâr, %19,6'sı ise evlidir. Katılımcıların yaş dağılımlarına bakıldığında, %54,2'sinin 18-25, %32,3'ünün 26-30,

%5,4'ünün 31-35, %7,1'inin ise de 36 ve üzeri yaş grubunda olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların eğitim durumlarına yönelik veriler incelendiğinde %62,4'ünün üniversite, %28,0'inin lise, %7'sinin lisansüstü, %2,6'sının ise ilköğretim mezunu olduğu görülmektedir. Gelir durumu ilgi ilgili verilere bakıldığında katılımcıların %39,8'i 2800 TL ve altı, %28,2'si 4500 TL ve üstü, %17,2'si 2801-3500 TL ve %14,8'i 3501-4500 TL gelir durumuna sahiptir.

4.2.2. Katılımcıların Liderlik Davranışlarına Yönelik Tanımlayıcı İstatistikleri

Rekreasyon etkinliklerine katılan bireylerin liderlik davranışlarına yönelik verileri Tablo 2'de gösterilmektedir.

Tablo 2. Katılımcıların Liderlik Davranışları Değişkenlerine Yönelik Tanımlayıcı İstatistikleri

Liderlik Davranışları Değişkenleri	Ort.	Std. S.
Soru 1- Cesaretlendirici konuşmalar yaparak arkadaşlarımın performanslarını arttırdım.	4,43	,75
Soru 4- Arkadaşlarımın problemlerini dinlemek için zaman ayırıyorum.	4,43	,70
Soru 2- Ekip arkadaşlarımın hak ettiği övgüyü yerinde ve zamanında söylerim.	4,43	,75
Soru 7- Ekip arkadaşlarıma kişisel olarak yardımcı olurum.	4,37	,72
Soru 11- Arkadaşlarımın farklı istek ve yeteneklerine saygı duyarım.	4,33	,74
Soru 12- Arkadaşlarımın olaylara geniş açıdan bakmalarını sağlarım.	4,33	,70
Soru 6- Arkadaşlarımın birbirleriyle olan problemlerinin çözülmesi için yardımcı olurum.	4,31	,84
Soru 3- Arkadaşlarımın her birinin farklı özelliklerini öğrenmeye ve bilmeye çalışırım.	4,27	,78
Soru 19- Ekip arkadaşlarımın soru sorma arzusunu engelleyecek bir tavırdaki konuşmam.	4,24	,86
Soru 8- Ekip arkadaşlarıma samimi davranarak, benimle yakın olmalarını sağlarım.	4,18	,95
Soru 17- Neler yapılması gerektiğini önceden belirleyip, ona uygun biçimde plan yaparım.	4,10	,93
Soru 5- Arkadaşlarımın gelişimine katkı sağlamak için vakit ayırıyorum.	4,09	,85
Soru 10- Kolektif bir görev algısına sahip olmanın önemini arkadaşlarıma vurgularım.	4,06	,83
Soru 9- Birlikte çalıştığım arkadaşlarımın kendi hedeflerini belirlemesine yardımcı olurum.	4,01	,92
Soru 18- Diğer bireylerin benimle kolaylıkla ilişki kurmasına yatkındır.	4,01	,95
Soru 16- Değişiklikler yapmaya hevesliyimdir.	3,98	1,00
Soru 15- Bütün bireylere arkadaş gibi davranırım.	3,22	1,22
Soru 13- Hareketlerimin nedenlerini açıklamam.	2,88	1,27
Soru 20- Ekip arkadaşlarımla mesafeli olurum.	2,68	1,26
Soru 14- Bir karar alırken etrafımdakilere danışmadan uygulamaya koyarım.	2,51	1,20

Katılımcıların liderlik davranışlarına yönelik görüşleri Tablo 2.'de gösterilmektedir. Tanımlayıcı istatistik verileri incelendiğinde katılımcıların, motivasyon, problem çözme, takdir etme, yardım etme, bireysel saygı, bakış açısı (vizyon), farkındalık, empati, samimi davranış, planlama, ilgi, birlikte hareket edebilme, kısa ve uzun vadeli hedef belirleme, iletişim kurma, değişime açık, arkadaş canlısı olma gibi tutum ifadelerine yönelik ortalama değerlerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu doğrultuda rekreasyon etkinliklerine katılan bireylerin liderlik yönlerinin gelişime açık, takım çalışmasına uygun, ekip içerisinde görev alabilen, yönlendirici, sosyal yönden açık, kişilik özellikleri ile liderlik yönleri güçlü, grup dinamiğine ayak uydurabilen, motivasyonu ve iletişim yeteneği gelişmiş bir yapıya sahip oldukları söylenebilir.

4.2.3. Katılımcıların Sosyal Beceri Değişkenlerine Yönelik Tanımlayıcı İstatistikleri

Katılımcıların sosyal beceriler değişkenlerine yönelik tanımlayıcı istatistikleri Tablo 3. de görülmektedir. Sosyal beceriler ile ilgili değişkenlerin ortalama ve standart sapma değerlerine yönelik tanımlayıcı istatistikler en yüksek ortalamadan aşağıya doğru sıralanmıştır.

Tablo 3. Katılımcıların Sosyal Beceriler Değişkenlerine Yönelik Tanımlayıcı İstatistikleri

Sosyal Beceriler Değişkenleri	Ort.	Std. S.
Soru 30- Gerektiği zaman iyi bir işbirlikçiyimdir.	4,48	,71
Soru 29- Paylaşmayı seven birisiyimdir.	4,37	,89
Soru 26- Bireylerle etkileşim içerisindeyken göz kontağı kurarım.	4,32	,83
Soru 21- Çevremde gelişen olaylara karşı dikkatliyimdir.	4,26	,78
Soru 22- Diyalog halindeyken, söz anlatımı güçlü kılmak adına jest ve mimikler sergilerim.	4,24	,82
Soru 28- Karşı taraf konuşurken konuşmanın yapısına uygun geri bildirimde bulunurum.	4,18	,74
Soru 27- Diyalog esnasında önceki diyalog ile ilgili soru sorulduğunda rahatlıkla cevaplarım.	4,17	,83
Soru 23- Birlikte olduğum bireylere karşı hissettiğim duygulara göre aradaki mesafeyi ayarlarım.	4,11	,95
Soru 25- Bulduğum ortamın yapısına göre bedensel duruş çeşitleri sergilerim.	3,98	,97
Soru 24- Diyalog esnasında duygularımı karşı tarafa daha net aktarabilmek için bedensel temas sergilerim.	3,41	1,20

Katılımcıların sosyal beceriler değişkenlerine yönelik görüşleri Tablo 3.'de gösterilmektedir. Sosyal beceriler değişkenlerine yönelik tanımlayıcı istatistik verileri incelendiğinde katılımcıların, işbirliği, paylaşımcı, göz teması kurma, beden dili öğelerini kullanma, iletişim sürecini yönetebilme, interaktif iletişim kurma, ilişkileri yürütebilme kabiliyeti, kişilerarası iletişimde sosyal becerilere yatkınlık ve duygu yönetimi gibi tutum ifadelerine yönelik ortalama değerlerinin yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu bağlamda rekreasyon etkinliklerine katılan bireylerin sosyal beceriler yönünden gelişime açık, iletişim yetenekleri gelişmiş, beden dili, duygusal zeka ve öz farkındalık gibi psikolojik yönlerinin gelişmiş olduğu ifade edilebilir.

4.2.4. Liderlik Davranışları Soru Materyali Faktör Analizi

Anket sorularının ilk bölümünü oluşturan liderlik davranışları soru materyalinin kaç alt boyuta ayrıldığını tespit etmek ve sorular arası içsel tutarlılığı ölçmek için faktör analizi yapılmıştır. Yapılan bu analizdeki verilerin faktör analizine uygun olup olmadığı KMO ve Barlett testleri ile test edilmiştir. Liderlik davranışlarının faktör yapısı Tablo 4.'de gösterilmektedir.

Tablo 4. Liderlik Davranışları Faktör Yapısı

Faktör	Değişkenler	Faktör Yükleri				Cronbach Alpha	
		1	2	3	4		
Motivasyon	Soru 5- Arkadaşlarımın gelişimine katkı sağlamak için vakit ayırırım.	,797				,834	
	Soru 9- Birlikte çalıştığım arkadaşlarımın kendi hedeflerini belirlemesine yardımcı olurum.	,635					
	Soru 7- Ekip arkadaşlarıma kişisel olarak yardımcı olurum.	,622					
	Soru 3- Arkadaşlarımın her birinin farklı özelliklerini öğrenmeye ve bilmeye çalışırım.	,596					
	Soru 10- Kolektif bir görev algısına sahip olmanın önemini arkadaşlarıma vurgularım.	,584					
	Soru 4- Arkadaşlarımın problemlerini dinlemek için zaman ayırırım.	,563					
	Soru 6- Arkadaşlarımın birbirleriyle olan problemlerinin çözümlenmesi için yardımcı olurum.	,528					
	Soru 12- Arkadaşlarımın olaylara geniş açıdan bakmalarını sağlarım.	,476					
	Soru 1- Cesaretlendirici konuşmalar yaparak arkadaşlarımın performanslarını arttırırım.	,455					
Kişi odaklı	Soru 17- Neler yapılması gerektiğini önceden belirleyip, ona uygun biçimde plan yaparım.		,753			,879	
	Soru 19- Ekip arkadaşlarımın soru sorma arzusunu engelleyecek bir tavırda konuşmam.		,711				
	Soru 16- Değişiklikler yapmaya hevesliyimdir.		,588				
	Soru 2- Ekip arkadaşlarımın hak ettiği övgüyü yerinde ve zamanında söylerim.		,489				
	Soru 11- Arkadaşlarımın farklı istek ve yeteneklerine saygı duyarım.		,431				
İş odaklı	Soru 13- Hareketlerimin nedenlerini açıklamam.			,817		,801	
	Soru 14- Bir karar alırken etrafımdakilere danışmadan uygulamaya koyarım.			,808			
	Soru 20- Ekip arkadaşlarımla mesafeli olurum.			,670			
Kişisel İlişi	Soru 15- Bütün bireylere arkadaş gibi davranırım.				,705	,798	
	Soru 8- Ekip arkadaşlarıma samimi davranarak, benimle yakın olmalarını sağlarım.				,691		
	Soru 18- Diğer bireylerin benimle kolaylıkla ilişki kurmasına yatkınım.						,674
	Özdeğer	5,15	2,03	1,50	1,31		
	Açıklanan Varyans	17,45	13,38	10,03	9,14		
	Toplam Açıklanan Varyans			50,01			
	KMO			,846			
	Barlett			2401,672 (df: 190 / p=,000)			
	Cronbach Alpha			,905			

Faktör analizi sonucunda bütün soru grubunun genel olarak faktör analizine uygunluğu Kaiser-Meyer-Olkin (KMO=,846) ile ölçülmüştür. Liderlik davranışı soru materyali 4 ayrı faktör yapısı ortaya koymuştur. Soru materyalinin Özdeğer, Varyans ve Cronbach Alpha katsayıları yukarıdaki tabloda ifade edilmiştir. Soru materyalinden elde edilen 4 alt faktör toplam varyansın 50,01'ini açıklamıştır. Alt faktörlerin kendi içerisindeki uyumu ve içsel tutarlılığı Cronbach Alpha katsayısı ile ölçülmüştür. Bu katsayı gözlenen değişkenler arası korelasyona bağlı uyum değeridir. Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi Cronbach Alpha değerleri %60'ın üstünde değer aldığı için faktörlerin güvenilir olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

4.2.5. Sosyal Beceriler Soru Materyali Faktör Analizi

Sosyal beceriler soru materyalinin kaç alt boyuta ayrıldığını tespit etmek ve sorular arası içsel tutarlılığı ölçmek için faktör analizi yapılmıştır. Verilerin faktör analizine uygun olup olmadığı KMO ve Barlett testleri ile test edilmiştir. Bununla birlikte, faktörlerin güvenilirlik analiz sonuçları da değerlendirilmiştir.

Tablo 5. Sosyal Beceriler Faktör Yapısı

Faktör	Değişkenler	Faktör Yüklere		Cronbach Alpha
		1	2	
Sosyal İlişkiler	Soru 29- Paylaşmayı seven birisiyimdir.	,721		,867
	Soru 27- Diyalog esnasında önceki diyalog ile ilgili soru sorulduğunda rahatlıkla cevaplarım.	,670		
	Soru 30- Gerektiği zaman iyi bir işbirlikçiyimdir.	,654		
	Soru 26- Bireylerle etkileşim içerisindeyken göz kontağı kurarım.	,643		
	Soru 21- Çevremde gelişen olaylara karşı dikkatliyimdir.	,547		
	Soru 28- Karşı taraf konuşurken konuşmanın yapısına uygun geri bildirimde bulunurum.	,462		
Beden Dili	Soru 25- Bulduğum ortamın yapısına göre bedensel duruş çeşitleri sergilerim.	,787		,821
	Soru 24- Diyalog esnasında duygularımı karşı tarafa daha net aktarabilmek için bedensel temas sergilerim.	,778		
	Soru 22- Diyalog halindeyken, sözel anlatımı güçlü kılmak adına jest ve mimikler sergilerim.	,608		
	Soru 23- Birlikte olduğum bireylere karşı hissettiğim duygulara göre aradaki mesafeyi ayarlarım.	,537		
Özdeğer		3,96	1,09	
Açıklanan Varyans		25,85	24,79	
Toplam Açıklanan Varyans		,50,65		
KMO		,876		
Barlett		1213,529 (df: 45 /		
		p=,000)		
Cronbach Alpha		,819		

Sosyal beceriler soru materyali değişkenlerine uygulanan faktör analizi sonucunda bütün soru grubunun genel olarak faktör analizine uygunluğu Kaiser-Meyer-Olkin (KMO=,846) ile ölçülmüştür. Sosyal beceriler soru materyali 2 ayrı faktör yapısı ortaya koymuştur. Soru materyalinin Özdeğer, Açıklanan Varyans ve Cronbach Alpha katsayıları yukarıdaki tabloda görüldüğü gibidir. Soru materyalinden elde edilen 2 alt faktör toplam varyansın 50,65'ini açıklamıştır. Alt faktörlerin kendi içerisindeki uyumu ve içsel tutarlılığı Cronbach Alpha katsayısı ile ölçülmüştür. Bu katsayı gözlenen değişkenler arası korelasyona bağlı uyum değeridir. Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi Cronbach Alpha değerleri %60'ın üstünde değer aldığı için faktörlerin güvenilir olduğu tespit edilmiştir.

4.2.6. Liderlik Davranışı ve Sosyal Beceriler İlişkisi Korelasyon Analizi

Rekreasyon etkinliklerine katılan bireylerin liderlik davranışları ile sosyal becerileri arasındaki ilişki düzeyini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen pearson korelasyon analizi sonuçları Tablo 4.'de görülmektedir.

Tablo 6. Liderlik Davranışı ve Sosyal Beceriler İlişkisi Korelasyon Analizi (Pearson r)

	Liderlik Davranışı	Sosyal Beceriler
Liderlik Davranışı	r	,641**
	p	,000
	N	465
Sosyal Beceriler	r	,641**
	p	,000
	N	465

** . Korelasyon 0,001 düzeyinde anlamlıdır.

Pearson Korelasyon analizi doğrultusunda elde edilen sonuçlara baktığımızda; rekreasyon etkinliklerine katılan bireylerin liderlik davranışları ile sosyal becerileri arasında orta kuvvette ve anlamlı bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Bu doğrultuda liderlik davranışı ile sosyal beceriler arasında ($r=0,641$; $p<0,001$) pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Dolayısıyla rekreasyon etkinliklerine katılan bireylerin liderlik davranışları geliştikçe sosyal becerilerinin de pozitif yönde geliştiği ifade edilebilir. Diğer bir ifadeyle, rekreasyon etkinliklerine katılan bireylerin, kendini tanıma, sosyalleşme, takdir edilme, beğenilme, paylaşma, iletişim kurma, yönlendirme, motive etme, duygudaşlık, ilişkileri yürütebilme kabiliyeti ve öz yönetim gibi kişilik özelliklerinin gelişimini sağlamasının yanında liderlik davranışlarının gelişimi ile sosyal becerilerin de gelişimini hızlandırmaktadır.

4.2.7. Sosyo-Demografik Değişkenlere Göre Liderlik Davranışı ve Sosyal Beceriler Faktörü Fark Testleri (t-Testi / ANOVA)

Katılımcıların araştırma kapsamında incelenen sosyo-demografik özelliklerine göre liderlik davranışları ve sosyal becerileri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını tespit etmek amacıyla fark testleri (t-testi ve ANOVA) kullanılmıştır.

4.2.7.1. Cinsiyet Değişkenine Göre Liderlik Davranışı ve Sosyal Becerilere İlişkin Fark Testi Sonuçları (t-Testi)

Cinsiyet değişkenine göre liderlik davranışları ile ilgili “t-testi” sonuçlarına göre “p” değerinin $p>0,05$ ’den büyük olduğu tespit edilmiştir. Diğer bir ifadeyle cinsiyet değişkenine göre liderlik davranışlarına ilişkin grup ortalamalarının istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p=,40 / t=,83$).

Cinsiyet değişkenine göre sosyal beceriler ile ilgili “t-testi” sonuçlarına göre “p” değerinin $p>0,05$ ’den büyük olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla, cinsiyet değişkenine göre sosyal becerilere ilişkin grup ortalamalarının istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği bulgusuna ulaşılmıştır ($p=,46 / t=,78$).

4.2.7.2. Medeni Duruma Göre Liderlik Davranışı ve Sosyal Becerilere İlişkin Fark Testi Sonuçları (t-Testi)

Medeni durum değişkenine göre liderlik davranışları ile ilgili “t-testi” sonuçları doğrultusunda “p” değerinin $p>0,05$ ’den büyük olduğu tespit edilmiştir. Bir başka ifade ile medeni durum değişkenine göre liderlik davranışlarına ilişkin grup ortalamalarının istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p=,46 / t=,54$).

Medeni durum değişkenine göre sosyal beceriler ile ilgili “t-testi” sonuçları doğrultusunda “p” değerinin $p>0,05$ ’den büyük olduğu tespit edilmiştir. Dahası, medeni durum değişkenine göre liderlik davranışlarına ilişkin grup ortalamalarının istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği bulgusuna ulaşılmıştır ($p=,06 / t=1,93$).

4.2.7.3. Yaş Değişkenine Göre Liderlik Davranışı ve Sosyal Becerilere İlişkin Fark Testi Sonuçları (ANOVA)

Yaş değişkenine göre liderlik davranışları ile ilgili “ANOVA” scheffe ve tukey testi sonuçları doğrultusunda “p” değerinin $p>0,05$ ’den büyük olduğu tespit edilmiştir. Bir başka ifade ile yaş değişkenine göre liderlik davranışlarına ilişkin grup ortalamalarının istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği bulgusuna ulaşılmıştır ($p>,05 / F=2,68$).

Yaş değişkenine göre sosyal beceriler ile ilgili “ANOVA” scheffe ve tukey testi sonuçları doğrultusunda “p” değerinin $p>0,05$ ’den büyük olduğu tespit edilmiştir. Diğer bir ifade ile yaş değişkenine göre sosyal becerilere ilişkin grup ortalamalarının istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>,05 / F=2,62$).

4.2.7.4. Eğitim Durumu Değişkenine Göre Liderlik Davranışı ve Sosyal Becerilere İlişkin Fark Testi Sonuçları (ANOVA)

Eğitim durumu değişkenine göre liderlik davranışları ile ilgili “ANOVA” scheffe ve tukey testi sonuçları doğrultusunda “p” değerinin $p>0,05$ 'den büyük olduğu tespit edilmiştir. Bir başka ifade ile eğitim durumu değişkenine göre liderlik davranışlarına ilişkin grup ortalamalarının istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>,05 / F=4,51$).

Eğitim durumu değişkenine göre sosyal beceriler ile ilgili “ANOVA” scheffe ve tukey testi sonuçları doğrultusunda “p” değerinin $p>0,05$ 'den büyük olduğu tespit edilmiştir. Diğer ifade ile eğitim durumu değişkenine göre sosyal becerilere ilişkin grup ortalamalarının istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği bulgusuna ulaşılmıştır ($p>,05 / F=4,54$).

4.2.7.5. Gelir Durumu Değişkenine Göre Liderlik Davranışı ve Sosyal Becerilere İlişkin Fark Testi Sonuçları (ANOVA)

Gelir durumu değişkenine göre liderlik davranışları ile ilgili “ANOVA” scheffe ve tukey testi sonuçları doğrultusunda “p” değerinin $p>0,05$ 'den büyük olduğu tespit edilmiştir. Dahası, gelir durumu değişkenine göre liderlik davranışlarına ilişkin grup ortalamalarının istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği bulgusuna ulaşılmıştır ($p>,05 / F=,86$).

Gelir durumu değişkenine göre sosyal beceriler ile ilgili “ANOVA” scheffe ve tukey testi sonuçları doğrultusunda “p” değerinin $p>0,05$ 'den büyük olduğu tespit edilmiştir. Diğer bir ifade ile gelir durumu değişkenine göre sosyal becerilere ilişkin grup ortalamalarının istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>,05 / F=2,62$).

TARTIŞMA ve SONUÇ

Rekreasyon etkinlikleri, bireylerin hayatındaki birçok problemden kurtulmasını ve bireyin kendisini geliştirmesine yardımcı olabilmektedir. Bireyin çevresi ile olan ilişkilerini ve sosyo-kültürel uyumuna önemli katkı sağlayan bu etkinlikler bireye, ruhsal denge, mutluluk, rekabet etme gücü, yaratıcılık ve yaşam doyumu gibi önemli psikolojik katkılar sunmaktadır. Rekreasyon etkinliklerine dâhil olmak insanların sosyal ve kişisel gelişimlerini desteklemesine katkı sağlayabilmektedir. Rekreasyonun önemli faydalarından biriside bireylerin başta kendisiyle olmak üzere ve çevresindeki diğer kişilerle dengeli ve uyumlu bir iletişim sağlamasına yardımcı olmasıdır. Bireylerin kendi yaşam stillerini oluşturmasında en etkili unsur sosyalleşmedir. Sosyal beceriler, kişinin başta kendisi ile barışık aynı zamanda bulunduğu çevresi ile uyum içerisinde yaşamasına vesile olan yaşam becerileridir. Rekreasyon etkinlikleri ile bireylerle sürekli iletişim halinde olan kişilerin problem çözme süreleri, sosyal becerileri ve liderlik yetkinlikleri önemli düzeyde bir gelişim göstermektedir.

Sosyal becerisi gelişmiş olan bireyler; diğer insanlarla rahat ilişki kurabilen, bireylerin hislerini ve tepkilerini doğru biçimde okuyabilen, onları yönlendirip, organize eden ve ilişki içerisinde olduğu her bireyin karşılaşacağı problemler karşısında o problemin üstesinden gelebilmesini sağlamakta ve grubun lideri olabilmektedir. Bu bağlamda, sosyal becerisi gelişmiş olan liderler, etkileşim içerisinde olduğu insanlara bir hedef tanımlayıp ve bu hedef doğrultusunda bireylerin birlikte hareket edebilme becerisini sağlayabilmektedir.

Bu doğrultuda, rekreasyon etkinliklerine katılan bireylerin liderlik davranışları ile sosyal becerileri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını tespit etmeye yönelik olarak gerçekleştirilen araştırmada, katılımcıların liderlik davranışları ile sosyal becerileri arasında anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Dolayısıyla rekreasyon etkinliklerine katılan bireylerin grup dinamiği, ekip ruhu, takım çalışması, kişilerarası ilişkiler, ilişkileri yürütebilme kabiliyeti, kendi özelliklerini diğer bireylerin özellikleri ile kıyaslamaya bilme gibi hususların farkındalığına haiz olmaları öz farkındalık düzeylerini artırmaktır. Bu durum bireyin sosyal özelliklerinin farkına varmasını ve yönlendirebilme, idare edebilme ve yönetebilme özelliklerinin gelişmesini sağlamaktadır. Bununla birlikte liderlik davranışları gelişen bireylerin sosyal becerileri de gelişerek, bireyin sosyal yaşam içerisindeki sosyal statüsü ve sosyal yapısı farklı bir konuma sahip olmaktadır.

İnsan duygusal bir varlıktır. Duygular, ilişkileri yöneten ve etkileşim aracı olan hislerdir. Bireyin kendini tanıma, duygularını idare edebilme, motivasyon, empati ve ilişkileri yürütebilme kabiliyeti gibi temel yaşam becerilerine sahip olması, liderlik davranışlarını geliştirmekte ve dolayısıyla sosyal becerilerini de etkilemektedir. Rekreasyon etkinlikleri ile sosyalleşen bireyin grup içerisinde liderlik davranışlarının ve sosyal becerilerinin gelişmesi kişisel rekabetle birlikte bireyin kendini sosyal yönden geliştirmesini sağlamaktadır. Bireyler, rekreasyon etkinliklerine gerek bireysel gerekse grup halinde katılım sağladıklarında sosyalleşme ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Dolayısıyla sosyalleşen birey, grup içerisinde kendine yer edinme çabasıyla liderlik davranışlarını ve sosyal becerilerini geliştirmektedir. Sosyal bir deneyim aracı olan rekreasyon etkinlikleri, aynı zamanda bireylerin sosyal algısını şekillendirerek bireylere yeni deneyimler ve tecrübeler kazandırmaktadır. Rekreasyon etkinlikleri ile sosyalleşen bireylerin hem kendisi ile hem de çevresindeki diğer bireylerle dengeli, samimi ve uyumlu bir iletişim sağlamaktadır. Grup dinamiği içerisinde ilişkiyi başlatma ve sürdürme, grupla bir işi yürütme, duyguya yönelik beceriler, öfke anındaki davranışlarla mücadele edebilme, stres durumuyla başa çıkma ve problem çözme, plan yapma gibi liderlik yönleri ve sosyal becerileri gelişen bireylerin yaşam doyumlarını ve mesleki başarılarının da yükseldiği söylenebilir.

Diğer taraftan araştırmada sosyo-demografik özelliklere göre liderlik davranışı ve sosyal becerilere ilişkin gruplar arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını ölçümlemek amacıyla t-testi ve ANOVA analizi gerçekleştirilmiştir. Bu doğrultuda, ilk olarak cinsiyet ve medeni durum sınıflı değişkenlerine göre hem liderlik davranışı hem de sosyal beceriler arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Dolayısıyla, araştırma doğrultusunda katılımcıların cinsiyet ve medeni durum değişkenlerine göre liderlik davranışlarının ve sosyal becerilerinin değişmediği tespit edilmiştir. Bu bağlamda gerek erkeklerin ve kadınların gerekse evli ve bekârların liderlik davranışları ile sosyal becerilerinin anlamlı bir farklılık içermediği belirlenmiştir. Katılımcıların cinsiyet ve medeni durum bağlamında sosyo-demografik özelliklerinin liderlik davranışında ve sosyal becerilerde bir farklılığa neden olmadığı anlaşılmıştır. Benzer sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik düzeyler, psiko-sosyal özelliklerin kişilerarası etkileşim açısından önemi, teknolojik hayatın kapsayıcılığı, kültürel etkileşim, kişilik özelliklerinin medya kullanımına bağlı olarak birbirine benzer yapıya sahip olması gibi nedenlerden dolayı sosyo-demografik özelliklerin liderlik davranışlarında ve sosyal becerilerde anlamlı bir farklılığın olmamasına neden olduğu söylenebilir.

Öte yandan yaş, eğitim durumu ve gelir durumu gibi sosyo-demografik özelliklere göre hem liderlik davranışında hem de sosyal becerilerde anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir. Bu doğrultuda katılımcılar her ne kadar farklı sosyo-demografik özelliklere sahip olsa da liderlik davranışlarının ve sosyal becerilerin birbirlerine yakın olduğu anlaşılmaktadır. Kültürel, sosyal ve ekonomik özelliklerin ve yaşam biçimlerinin birbirine benzerliği ve özellikle kişilik ve duygusal zekâ unsurlarının liderlik davranışında ve sosyal becerilerde sosyo-demografik özelliklerden daha önemli ve öncelikli olduğu söylenebilir.

Benzer çalışma sonuçları incelendiğinde, Avşar ve Kuter (2007) tarafından yapılan bir araştırmada katılımcıların, sosyal beceri alt boyutlarının (duyuşsal anlatımcılık, duyuşsal duyarlık, duyuşsal kontrol, sosyal anlatımcılık ve sosyal kontrol) cinsiyet, eğitim durumu ve yaşanan yer gibi bazı sosyo-demografik özelliklere göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Bu çalışmanın sonuçları doğrultusunda, sosyo-demografik özelliklerin sosyal becerilerde anlamlı farklılıklara neden olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Öte yandan Kozak vd. (2017) tarafından yapılan, farklı rekreasyon aktivitelerine katılan rekreasyonistlerin örtük liderlikle ilgili algılarının belirlenmesine yönelik bir çalışmada ise beceriklilik, duygusallık, kişisel ahlak ve güç faktörlerinin liderlikte önemli olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, açık ve kapalı alan aktivitelerine katılan rekreasyonistlerin beceriklilik, duyarlılık ve kişisel ahlak faktörlerinde, kadın ve erkek rekreasyonistlerin beceriklilik, kişisel ahlak ve güç faktörlerinde ve eğitim durumuna göre rekreasyonistlerin ise beceriklilik, duyarlılık ve güç faktörlerinde farklılaştığı gözlenmiştir. Bu araştırmanın sonuçları doğrultusunda da bazı sosyo-demografik özellikler bağlamında liderlik davranışlarının farklılaşabildiği belirlenmiştir.

Daha önce yapılmış araştırma sonuçları ve bu araştırmanın sonuçları karşılaştırıldığında, katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine göre sosyal becerilerinin ve liderlik davranışlarının, araştırma örneklemini, zaman sınırlılığı ve araştırma ölçüm materyali gibi sebepler nedeniyle farklılaştığı görülmektedir. Bu doğrultuda bundan sonra yapılacak olan çalışmalarda sosyo-demografik özelliklerin yanında kişilik, benlik, duygusal zekâ ve iletişim becerileri gibi değişkenlerin, hem liderlik davranışı hem de sosyal beceriler açısından, bireyler arasında anlamlı bir farklılığa neden olup olmadığı araştırılabilir.

KAYNAKÇA

- Akesen, A. (1984). Açık hava rekreasyonunda bazı temel kavramlar ve özellikleri, *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, (1), 132-133.
- Akfırat, F. (2006). Sosyal yeterlilik, sosyal beceri ve yaratıcı drama, *Yaratıcı Drama Dergisi*, (1), 40-45.
- Akın, İ. (2017). Sosyal beceriler neden bu kadar önemli, <https://www.milliyet.com.tr/pembenar/sosyal-cocuk-atolyesi/sosyal-beceriler-neden-bu-kadar-onemli-2440106>, (Erişim Tarihi: 13 Haziran 2020).
- Akkök, F. (1996). *İlköğretimde Sosyal Becerilerin Geliştirilmesi*, Ankara: MEB Yayınları.
- Alakır, A. (2006). *Büyük İş Merkezlerinin İlköğretim Çağındaki Çocukların Sosyalleşmesine ve Sosyal Beceriler Geliştirmelerine Katkıları*, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Alkın, C. (2006). *Liderlik Özellik ve Davranışlarının Belirlenmesi ve Konuyla İlgili Olarak Yapılan Bir Araştırma*, Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Atalay, A., Akbulut, A. K., ve Yücel, A. S. (2013). Bireylerin sosyal algı ve sosyalleşme düzeylerinin gelişiminde rekreasyonel uygulamaların önemi. *ACED Uluslararası Hakemli Aile Çocuk ve Eğitim Dergisi*, 1(1), 18-29.
- Avcıoğlu, H. (2007). Sosyal becerileri değerlendirme ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması (4-6 yaş). *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2), 93-103.
- Avşar, Z., ve Kuter, F. Ö. (2007). Beden eğitimi ve spor bölümü öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin belirlenmesi (Uludağ Üniversitesi örneği). *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 3(2), 197-206.
- Aysel, L. (2006). *Liderlik ve duygusal zekâ*, Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Bacanlı, H. (1999). *Sosyal Beceri Eğitimi*, 4. Baskı, Ankara: Pegem Akademi.
- Balcı, V. ve İlhan, A. (2006). Türkiye'deki üniversite öğrencilerinin rekreatif etkinliklere katılım düzeylerinin belirlenmesi. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 4(1), 11-18.
- Başoğlu, U. D. (2013). Liderlik davranışları ile rekreasyon faaliyetlerine katılım ilişkisi: İstanbul ilinde bir uygulama. *Turizm & Araştırma Dergisi*, 2(2), 57-68.
- Can, E. (2015). Boş zaman, rekreasyon ve etkinlik turizmi ilişkisi. *İstanbul Sosyal Bilimler Dergisi*, (10), 1-17.
- Çelik, O., Sevil, T., Şimşek, K. Y., Katırcı, H., Çeliksoy, M. A., & Kocaekşi, S. (2012). Boş zaman ve rekreasyon yönetimi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını.

- Çiriş, V. (2018). *11. ve 12. sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin liderlik özelliklerine etkisinin spor yapma durumu açısından incelenmesi*, Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Çubukçu, Z. ve Gültekin, M. (2006). İlköğretimde öğrencilere kazandırılması gereken sosyal beceriler. *Bilig*, (37), 155-174.
- Doruk, B. (2006). *Türkiye profesyonel futbol ligleri antrenörlerinin liderlik tarzlarının incelenmesi ve bir model yaklaşım*, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Emhan, A. (2007). Karar verme süreci ve bu süreçte bilişim sistemlerinin kullanılması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(21), 212-224.
- Erdoğdu, M., Koçyiğit, M., Çınar, M., ve Uyar, M. (2018). Kişilerarası iletişim bağlamında rekreatif faaliyetlere katılan üniversite öğrencilerinin benlik saygısı ve sosyalleşme düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, (47). 507-523.
- Erkal, M. (2006). *Sosyoloji*, 13. Baskı, İstanbul: Der Yayınevi.
- Eskier, U. (2017). Rekreasyon Nedir, <https://www.makaleler.com/rekreasyon-nedir-tanimi-ozellikleri-faydalari>, (Erişim Tarihi: 10 Nisan 2019).
- Evin, A. (2008). *Drama temelli sosyal beceri eğitiminin 6 yaş çocuklarının sosyal ilişkiler ve iş birliği davranışlarına etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Göker, G., Demir, M., & Doğan, A. (2010). Ağ toplumunda sosyalleşme ve paylaşım: Facebook üzerinde ampirik bir araştırma, *Humanities Sciences*, 5(2), 183-206.
- Göktaş, İ. (2015). *Aile katılımı ve sosyal beceri eğitimi programlarının tek başına ve birlikte 4-5 yaş çocuklarının sosyal beceri ve anne-çocuk ilişkileri üzerindeki etkisinin incelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Kaba, C. (2009). *Türkiye'deki üniversitelerde kampüs rekreasyonunun mevcut durumu ve kampüs rekreasyon modellemesi*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Karaküçük, S. (1997). *Rekreasyon boş zamanları değerlendirme*, 2. Baskı, Ankara: Seren Ofset.
- Karaküçük, S. ve Yetim, A. (1996). Rekreasyon etkinliklerinde liderlik ve fonksiyonları. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1), 64-76.
- Karaküçük, S. ve Başaran, Z. (1996). Stresle başa çıkmada rekreasyon faktörü. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 1(4), 55-64.
- Koçel, T. (2014). *İşletme yöneticiliği*, 15. Baskı, İstanbul: Beta Yayınevi.

- Korkut, F. (2004). *Okul temelli önleyici rehberlik ve psikolojik danışma*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kozak, M. A., Aydın, Ç., ve Aydın, C. (2017). Rekreasyon faaliyetlerine katılan kişilerin (rekreasyonistlerin) örtük liderlik algıları. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 28(2), 227-243.
- Körük, E., Biçer, T. ve Donuk, B. (2003). Amatör futbol antrenörlerinin liderlik davranış tipleri kullandıkları motivasyon tekniklerinin belirlenmesi, *İstanbul Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 11(3), 53-57.
- Kutlu, N. (2007). Sosyometri nedir ve nasıl uygulanır, <https://rehberlik.cokbilgi.com/yazi/sosyometri-nedir-ve-nasil-uygulanir/>, (Erişim Tarihi: 23 Temmuz 2020).
- Küçüközkan, Y. (2015). Liderlik ve motivasyon teorileri: Kuramsal bir çerçeve. *Uluslararası Akademik Yönetim Bilimleri Dergisi*, 1(2), 85-116.
- Mahiroğulları, A. (2016). *Üniversite öğrencilerinin rekreatif etkinliklere katılımını etkileyen faktörlerin belirlenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özdemir, M. (2017). Rekreasyonun faydaları, <https://mesutozdemir.org/rekreasyonun-faydalari/>, (Erişim Tarihi: 15 Nisan 2019).
- Öztürk, Y. (2018). Boş Zaman, rekreasyon ve turizm kavramları arasındaki ilişkinin karşılaştırmalı bir analizi. *Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi*, 1(2), 31-42.
- Polatoğlu, Y. (2012). Sosyal Beceri Nedir, Neden Gereklidir, Nasıl Öğretilir?, https://www.tavsiyee diyorum.com/makale_9876.htm, (Erişim Tarihi: 15 Mayıs 2019).
- Samancı, O. ve Uçan, Z. (2017). Çocuklarda sosyal beceri eğitimi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(1), 281-288.
- Sevil, T., Şimşek, K. Y., Katırcı, H., Çelik, O., Çeliksoy, M. A., & Kocaekşi, S. (2012). *Boş zaman ve rekreasyon yönetimi*. Baskı. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını.
- Soylu, Y., Tabak, A., & Polat, M. (2007). Ankara ilinde savunma sanayiinde çalışan orta kademe yöneticilerin liderlik bileşenlerini algılamaları: Analitik hiyerarşi süreci (AHS) ile bir çalışma. *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(5), 179-191.
- Şentürk, S. (2010). *Liseli ergenlerin yalnızlık algısının sosyal beceri, benlik saygısı ve kişilik özellikleri bağlamında değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Metin, T. C., Kesici, M., & Kodaş, D. (2013). Rekreasyon olgusuna akademisyenlerin yaklaşımları. *Journal of Yasar University*, 8(30). 5021-5048.
- Tabachnick, B. G. & Fidell, L. S. (2007). *Using multivariate statistics* (5th ed.). Boston, MA, Allyn & Bacon/Pearson Education.

- Taşkıran, B. (2018). *Rekreasyon eğitimi alan bireylerin liderlik becerileri ile otorite tercihlerinin incelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Batman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Batman.
- Tekin, A., & Zorba, E. (2001). Spor ve rekreasyon organizasyonlarında etkili liderlik. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 1(2), 28-36.
- Tütüncü, Ö. (2012). Rekreasyon ve rekreasyon terapisinin yaşam kalitesindeki rolü. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 23(2), 248-252.
- Uzamaz, U. F. (2000). Ergenlerde sosyal beceriler ve değerlendirme yöntemleri. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(6), 49-58.
- Yağmur, Y. ve İçigen, E. T. (2016). Üniversite öğrencilerinin sosyalleşme süreci ve rekreasyon faaliyetlerinin incelenmesi üzerine bir çalışma. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 27(2), 227-242.
- Yetim, A. (2011). *Sosyoloji ve spor*, 4. Baskı, Ankara: Berikan Yayınevi.
- Yurdakavuştu, Y. (2012). *İlköğretim öğrencilerinde duygusal zekâ ve sosyal beceri düzeyleri*, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Yüce, B. (2017). Sosyal beceri nedir, <http://www.adimdanismanlik.com/makaleler/cocuk/624-sosyal-beceri-nedir>, (Erişim Tarihi: 11 Mayıs 2019).
- Yüncü, D., Argan, M., Coşkun, İ. O., Sevil, T., Özel, Ç., Yüncü, H., & Şimşek, K. (2013). *Rekreasyon yönetimi*. Anadolu Üniversitesi Web-ofset Tesisleri, Eskişehir.

EKLER

Liderlik Davranışı ve Sosyal Beceri Soru Materyali

		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Soru 1-	Cesaretlendirici konuşmalar yaparak arkadaşlarımın performanslarını arttırırım.					
Soru 2-	Ekip arkadaşlarımın hak ettiği övgüyü yerinde ve zamanında söylerim.					
Soru 3-	Arkadaşlarımın her birinin farklı özelliklerini öğrenmeye ve bilmeye çalışırım.					
Soru 4-	Arkadaşlarımın problemlerini dinlemek için zaman ayırırım.					
Soru 5-	Arkadaşlarımın gelişimine katkı sağlamak için vakit ayırırım.					
Soru 6-	Arkadaşlarımın birbirleriyle olan problemlerinin çözülmesi için yardımcı olurum.					
Soru 7-	Ekip arkadaşlarıma kişisel olarak yardımcı olurum.					
Soru 8-	Ekip arkadaşlarıma samimi davranarak, benimle yakın olmalarını sağlarım.					
Soru 9-	Birlikte çalıştığım arkadaşlarımın kendi hedeflerini belirlemesine yardımcı olurum.					
Soru 10-	Kolektif bir görev algısına sahip olmanın önemini arkadaşlarıma vurgularım.					
Soru 11-	Arkadaşlarımın farklı istek ve yeteneklerine saygı duyarım.					
Soru 12-	Arkadaşlarımın olaylara geniş açıdan bakmalarını sağlarım.					
Soru 13-	Hareketlerimin nedenlerini açıklamam.					
Soru 14-	Bir karar alırken etrafımdakilere danışmadan uygulamaya koyarım.					
Soru 15-	Bütün bireylere arkadaş gibi davranırım.					
Soru 16-	Değişiklikler yapmaya hevesliyimdir.					
Soru 17-	Neler yapılması gerektiğini önceden belirleyip, ona uygun biçimde plan yaparım.					
Soru 18-	Diğer bireylerin benimle kolaylıkla ilişki kurmasına yatkınım.					
Soru 19-	Ekip arkadaşlarımın soru sorma arzusunu engelleyecek bir tavırdan konuşmam.					
Soru 20-	Ekip arkadaşlarımla mesafeli olurum.					
Soru 21-	Çevremde gelişen olaylara karşı dikkatliyimdir.					
Soru 22-	Diyalog halindeyken, sözel anlatımı güçlü kılmak adına jest ve mimikler sergilerim.					
Soru 23-	Birlikte olduğum bireylere karşı hissettiğim duygulara göre aradaki mesafeyi ayarlarım.					
Soru 24-	Diyalog esnasında duygularımı karşı tarafa daha net aktarabilmek için bedensel temas sergilerim.					
Soru 25-	Bulduğum ortamın yapısına göre bedensel duruş çeşitleri sergilerim.					
Soru 26-	Bireylerle etkileşim içerisindeyken göz kontağı kurarım.					
Soru 27-	Diyalog esnasında önceki diyalog ile ilgili soru sorulduğunda rahatlıkla cevaplarım.					
Soru 28-	Karşı taraf konuşurken konuşmanın yapısına uygun geri bildirimde bulunurum.					
Soru 29-	Paylaşmayı seven birisiyimdir.					
Soru 30-	Gerektiği zaman iyi bir işbirlikçiyimdir.					
Soru 31-	Cinsiyetiniz () Erkek () Kadın					

Soru 32-	Medeni Durumunuz ☐ Evli ☐ Bekâr
Soru 33-	Yaşınız ☐ 18-25 Yaş ☐ 26-30 Yaş ☐ 31-35 Yaş ☐ 36 ve üzeri
Soru 34-	Eğitim Durumunuz ☐ İlköğretim ☐ Lise ☐ Üniversite ☐ Lisansüstü
Soru 35-	Aylık Gelir Düzeyiniz ☐ 2800 TL ve Altı ☐ 2801-3500 ☐ 3501-4500 ☐ 4501 ve Üstü

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Hulusi Habib UMAÇ

Eğitim Bilgileri

İlkokul : Şair Hayri İlköğretim Okulu
Ortaokul : Şair Hayri İlköğretim Okulu
Lise : Korgeneral Hulusi Sayın Lisesi
Lisans : Necmettin Erbakan Üniversitesi/ Turizm İşletmeciliği
Yüksek Lisans : Necmettin Erbakan Üniversitesi/ Rekreasyon Yönetimi
Doktora : -

İş Deneyimi

1. Crystal Waterworld Resort & Spa / Housekeeping
2. İstanbul Akgün Hotel / Ön Büro
3. Meram Millet Bahçesi Şantiyesinde Muhasebe Görevlisi

İlgi Alanları

Osmanlı Tarihi, Futbol, Siyaset, Yüzme...

Ödülleri

Necmettin Erbakan Üniversitesi 11. Futbol Bahar Turnuvası 2. lik madalyası.

Diğer Bilgiler

Konya Nizam-ı Âlem Gençlik Merkezi teşkilatlandırma başkanlığını yürütmekteyim.

Yayınları

Umaç, Hulusi Habib (2020). “Rekreasyon Etkinliklerine Katılımın Faydaları”, Karadeniz 5. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi, Özet Bildiri.